

◆ ODPRAVLJANJE KREDITNEGA
KRČA – KAKO NAPREJ?

Velimir Bole

◆ ZNAKI UMIRJANJA KRIZE
SE KREPIJO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

◆ INVESTICIJE V OBNOVLJIVE
VIRE ENERGIJE IN PRIMERI
DOBRE PRAKSE V EU

Mejra Festić, Alenka Kavkler in Sebastijan Repina

◆ STATISTIČNA PRILOGA

EIPF

GOSPODARSKA GIBANJA

416

Ljubljana, julij-avgust 2009

UREDNIŠKI ODBOR:

Wilfried Altzinger, Wirtschaftsuniversität, Wien, Avstrija;

Jani Bekó, Univerza v Mariboru, Maribor;

Velimir Bole, EIPF, Ljubljana;

Enrico Colombatto, Università di Torino, Italija;

France Križanič, EIPF, Ljubljana;

Jože Mencinger, EIPF, Ljubljana – urednik;

Steve Pejovich, University of Texas, ZDA;

Franjo Štiblar, EIPF, Ljubljana;

GOSPODARSKA GIBANJA objavljajo rezultate raziskovanj EIPF o tekočih gospodarskih dogajanjih. Prva številka je izšla junija 1971, od novembra istega leta pa izhajajo redno vsak mesec (z eno dvojno številko v letu). Do novembra 1974 so objavljala rezultate raziskovanj EIPF za Jugoslavijo in so bila pisana v srbohrvaščini. Od novembra 1974 do oktobra 1991, ko so prenehala izhajati, so rezultate raziskovanj za Jugoslavijo objavljala PRIVREDNA KRETANJA JUGOSLAVIJE, GOSPODARSKA GIBANJA pa so se omejevala na Slovenijo. Publikacijo od 2009 sofinancira Javna agencija za knjigo RS.

Pogoji naročila: Naročilo začenja z dogovorno določenim mesecem, naslednja leta se samodejno podaljšuje, konča pa z decembrom tistega leta, v katerem je bilo pisno odpovedano.

© 2009 EIPF, Ekonomski institut d.o.o., Ljubljana, p.p.1722, Prešernova 21,

Tel: (01) 2521688, 2518776, 2518704; Fax: (01) 4256870;

Elektronska pošta: INFO@EIPF.SI,

Domača stran: WWW.EIPF.SI

ISSN številka: 0351-0360

Zaščita vključuje vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje, ne glede na tehniko, celote in posameznih delov.

Tiskala tiskarna CICERO v 600 izvodih.

Oblikovanje in priprava za tisk, Rogač RMV, d.o.o.

KAZALO

ODPRAVLJANJE KREDITNEGA KRČA – KAKO NAPREJ? 6

Velimir Bole

ZNAKI UMIRJANJA KRIZE SE KREPIJO 19

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

1. Povpraševanje se krepi, pri menjalnem sektorju bolj kot nemenjalnem	21
2. Presežek v junijski blagovni menjavi	22
3. Ustalitev gospodarske klime na nizki ravni in šibko vračanje optimizma	23
4. Industrijska produkcija za malenkost nižja	25
5. Neindustrijske dejavnosti še naprej v glavnem rahlo navzdol	26
6. Število brezposelnih še raste, a z zmanjšanim pospeškom	26
7. Zmanjševanje cen se zaustavlja	28
8. Poletno opazno izboljšanje dinamike ključnih javnofinančnih prihodkov	31
9. Ponovno poslabšanje neto finančne pozicije podjetij in prebivalstva	32
10. Pozitivna tekoča bilanca v juniju in v prvem polletju 2009	32

INVESTICIJE V OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE IN PRIMERI DOBRE PRAKSE V EU 35

Mejra Festić, Alenka Kavkler in Sebastijan Repina

1. Uvod	37
2. Pregled spodbud po državah	39
3. Namesto zaključka: implikacije za energetske politike OVE v Sloveniji	55
Literatura	56

STATISTIČNA PRILOGA 53

ODPRAVLJANJE KREDITNEGA KRČA – KAKO NAPREJ?

Velimir Bole

6

Uvod. Rast kreditov in denarja se je v zadnjem četrtletju 2008 drastično zmanjšala. Kreditni krč je bil posledica povečane negotovosti na finančnih trgih in zmanjšanega informacijskega kapitala bank (manjšega poznavanja solvetnosti komitentov). Porast negotovosti na finančnih trgih je onemogočil dostop do grosističnega trga posojilnih skladov (zaustavil ponudbo na grosističnem trgu posojilnih skladov), zmanjšan informacijski kapital bank (zaradi velikega padca gospodarske aktivnosti) pa je zavrl ponudbo na detajlističnem trgu posojilnih skladov¹.

Ekonomska politika je sprejela tri ključne ukrepe za odpravljanje kreditnega krča. Razširila je zavarovanje na vse vloge prebivalstva v bankah, odobrila je državno jamstvo za dostop bank na grosistični trg v tujini ter državno jamstvo bankam za podjetja, s katerim država prevzema del povečane negotovosti pri oceni solventnosti bančnih komitentov.

Ključni jamstveni shemi (za banke in podjetja) sta postali operativni šele potem, ko je zmanjševanje gospodarske aktivnosti, kot se zdi, že doseglo dno. Pri nadaljnjem usmerjanju ekonomske politike se zato postavlja dilema, ali še vztrajati pri ekonomsko-političnem vzpodbujanju finančnega napajanja gospodarstva in če, ali je sprejeti instrumentarij za takšno poseganje potrebno prilagoditi. Saj se, po nekaterih ocenah, eksterni pogoji gospodarjenja opazno spreminjajo; tako se že kažejo prvi znaki izboljševanja gospodarskih dosežkov v najbolj razvitih gospodarstvih². Pred ekonomsko-politično odločitvijo ob tej dilemi je potrebno odgovoriti na nekaj osnovnih vprašanj, ki se postavljajo ob doslej sprejetih ukrepih ekonomske politike in siceršnjih kriznih gospodarskih dosežkih: kaj so ključne ovire za (pre)majhno operativnost sprejetih ukrepov (obeh jamstvenih shem); koliko je, po obratu v gospodarski rasti, z boljšim kreditnim (finančnim) napajanjem gospodarstva sploh možno dodatno prispevati k gospodarski aktivnosti, oziroma, natančneje, ali ni problem v (pre)majhnem kreditnem povpraševanju gospodarstva in ne v kreditni ponudbi bank. Ali res banke blokirajo instrumentarij (»sedijo na denarju«), ker ni narejen po njihovi meri (ker jim ne omogoča tihe dokapitalizacije, torej prenosa slabih terjatev, za katere že imajo narejene rezervacije, na državo) in, končno, ali se je negotovost na finančnih trgih v tretjem četrtletju 2009 res že opazno zmanjšala?

1 Glej prispevek v novembrski številki Gospodarskih Gibanj (Bole(2008)). V pojasnilo velja enkrat za vselej dodati, da je grosistični trg posojilnih skladov trg transakcij med bankami, detajlistični pa trg transakcij bank z nebančnim sektorjem.

2 Mednarodni monetarni sklad, na primer, že poziva na pripravo posebnih strategij za izhod iz krize.

Pomanjkljivosti ukrepov za zmanjšanje kreditnega krča. Medtem ko je bilo razširjeno jamstvo za vloge prebivalstva in jamstvo za dostop do grosističnega trga bank formalno sprejeto že konec leta 2008, je bila jamstvena shema za podjetja sprejeta šele konec aprila. Dodati pa je potrebno, da je tudi jamstvena shema za banke (za dostop do grosističnih trgov posojilnih skladov) formalno stopila v veljavo šele marca. Operativno pa sta se obe jamstveni shemi (za banke in za podjetja) začeli uporabljati junija 2009.

Nesporna pomanjkljivost pripravljenega instrumentarija za odpravljanje kreditnega krča (bančne in podjetniške sheme) je zagotovo velika časovna zamuda v implementaciji. Čeprav je bilo zaradi pospešenega krčenja eksternega povpraševanja in velike negotovosti na tujih finančnih trgih po avgustu 2008 mogoče pričakovati hitro in veliko povečanje kreditnega krča³, se je implementacija ukrepov, kot rečeno, zavlekla do konca drugega četrtertletja 2009 zaradi političnega vpletanja vprašanj in pogojevanj, ki s finančnim napajanjem gospodarstva niso imele zveze in se z njimi praviloma ukvarjajo druge institucije.

Vendar je, poleg zamujanja pri jamstvenih shemah, težava nastala tudi v operativni izvedbi formalno sprejetih ukrepov. Zaradi že omenjenega političnega vpletanja vprašanj, ki s finančnim napajanjem gospodarstva niso imele zveze, se je namreč z velikim številom dodatnih (pogosto nejasnih) zakonskih omejitev in pogojev cilj ukrepov spremenil in domet zmanjšal, povečala pa velika administrativna negotovost pri izvajanju ukrepov⁴. Zaradi tega se je opazno zmanjšala že potencialna učinkovitost analiziranih ukrepov.

V jamstveni shemi za podjetja najbolj štrli ločevanje jamstvenih kvot po bonitetah podjetij, omejevanje volumna jamstev z maso plač ter, še zlasti, eksplicitno omejevanje-izločanje reprogramov (neto podaljševanja kreditov) oziroma eksplicitno določanje namembnosti kreditov⁵. V času velikega zmanjšanja gospodarske aktivnosti in še hitrejšega padca obtočne hitrosti ter popolne blokade trga sredstev, torej sistemske nelikvidnosti (!), je reprogramiranje (neto podaljšanje) kredita (z rednim servisom obresti) bistveno za vzdrževanje normalne finančne napojenosti gospodarstva, torej brez drastičnih padcev, ki bi jih sicer avtomatično sprožilo bruto podaljševanja kreditov. Prav zaradi eksplicitnega izločanja (oziroma omejevanja) reprogramov iz sheme so nekatere banke v času največje nelikvidnosti, na primer zahtevale bruto podaljševanje kreditov!⁶

Sosledica učinkov finančnega napajanja in aktivnosti. Pospešeno padanje finančnega napajanja bi lahko v 2009 samostojno (neodvisno od velikega krčenja eksternega realnega povpraševanja) stisnilo gospodarsko aktivnost vsaj iz treh razlogov.

3 Glej omenjeni prispevek (Bole(2008)) v novembrski številki GG .

4 Glej , na primer, prispevek v marčevski številki Gospodarskih Gibanj (Bole (2009).

5 V shemo je lahko vključeno le 20% kreditov, ki so reprogrami starih kreditov.

6 Enake narave bi lahko bile tudi posledice potencialnega ukrepa bančnega regulatorja, ki v času sistemske(!) poslabšane likvidnosti, ko zaradi nelikvidnosti trgov sredstev, praktično ni podjetij, ki bi lahko bruto podaljševala kredite, poslabšuje ročnosti in solventnostno obravnavo takšnih kreditov!

Prvič, krčenje finančnega napajanja lahko bistveno zmanjša možnosti vzdrževanja aktivnosti tistega dela gospodarstva, pri katerem je v času pešanja (eksternega) povpraševanja možno aktivnost vzdrževati s premikom finančnega napajanja s povpraševanja na ponudbo (na primer pri podjetjih, ki spremenijo ključne kupce). Pri izhodu iz krize bo v začetnem obdobju (pri ponovnem zagonu normalnega obsega proizvodnje oziroma normalizaciji zalog) prav takšno zelo povečano financiranje ponudbe bistveno.

8

Drugič, pešanje ali relativna stagnacija finančnega napajanja lahko dodatno zmanjša gospodarsko aktivnost tudi zato, ker opazno zmanjšanje gospodarske aktivnosti v gospodarstvu povzroča pešanje obtočne hitrosti denarja⁷. Gospodarstvo torej potrebuje za enoto produkta (in dodane vrednosti) večje finančno napajanje. Če padanje gospodarske aktivnosti spremlja tudi hitro zaustavljanje inflacije se pešanje obtočne hitrosti še pospeši⁸.

In končno, premajhno in predvsem negotovo finančno napajanje sili podjetja, podobno kot banke na grosističnem trgu posojilnih skladov, h »kopičenju«⁸ likvidnosti in posojilnih skladov, še zlasti podjetja na koncu verig dodane vrednosti (v Sloveniji so, na primer, po avgustu lani prav nekatere velike trgovske verige opazno povečale plačilne roke).

Vsi trije razlogi za opazne učinke stiskanja finančnega napajanja na realno aktivnost so bili po avgustu 2008 prisotni tudi v Sloveniji. Kako močno je stiskanje finančnega napajanja vplivalo na gospodarsko aktivnost je ilustriровано na sliki 1, kjer je prikazana trajektorija povečevanja kreditnega krča. Prikazane so medletne stopnje rasti povečanja obsega podjetij (merjenega z deležem zaposlenih), ki jih je nezadostno finančno napajanje oviralo pri poslovanju, kakor tudi medletne stopnje rasti obsega podjetij, ki so jih ovirale omejitve pri povpraševanju. Ločeno je prikazana trajektorija za predelovalne dejavnosti in storitvene dejavnosti.

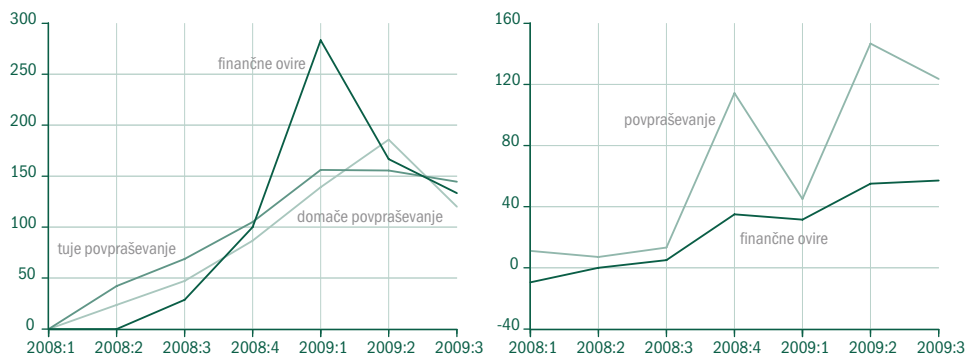
Na dlani je, da so se finančne ovire že v drugi polovici 2008 močno povečale, v predelovalnih dejavnostih (za katere so izvozni trgi bistveni) so se finančne ovire kar podvojile (več kot četrtnina podjetij je močno čutila finančne ovire), medtem ko so se finančne ovire v podjetjih iz storitvenih sektorjev povečale za 40%. Tudi na sredini tretjega četrletja 2009 so ostale finančne ovire še naprej bistveno (za preko 130% pri predelovalnih dejavnostih in preko 60% v storitvah) višje kot leto prej. (tik pred kolapsom gospodarske aktivnosti in rednega finančnega napajanja). Ekonomsko-politično vzpodbujanje finančnega napajanja bi lahko, potemtakem, opazno vplivalo na boljše gospodarske dosežke tudi po tretjem četrletju letošnjega leta. Ob morebitnem izhodu iz krize (povečevanju gospodarske aktivnosti) bi bilo povečano finančno napajanje pomembno še zlasti zaradi omenjenega premika financiranja od povpraševanja na ponudbo, torej pri ponovni normalizaciji-zagonu proizvodnje, normalizaciji zalog in(al) restrukturiranju kupcev-trga.

7 Elastičnost povpraševanja po denarju na (realne) prodaje je manjša od ena.

8 V evro območju se je v 2009 tako opazno povečala relativna rast gotovine in zelo kratkoročnih depozitov (glej , na primer, Monthly Bulletin ,Tabela 2.3).

Slika 1.
Faktorji zaviranja proizvodnje

Vir: SURS

Opomba: Medletne stopnje rasti (v %) podjetij (merjenih po številu zaposlenih)

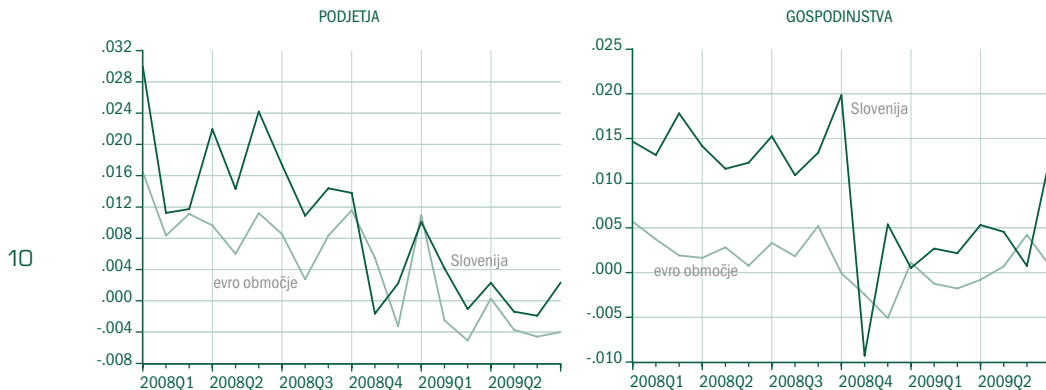
Oportunitetni stroški dosedanjega zamujanja implementacije ukrepov, nesmiselnih omejitev v ukrepih in administrativne negotovosti, so zaradi neoviranega poslabševanja finančnega napajanja bili doslej potencialno sicer veliki, vendar bi opuščanje izboljševanja finančnega napajanja v nadaljevanju lahko imelo (kot kaže slika) podobno velike oportunitetne stroške. Število podjetij, ki čutijo finančne ovire, namreč ostaja bistveno večje kot v normalnih pogojih.

Močno kreditno racioniranje po lanskem avgustu ni bila značilnost le dogajanj pri bančnem posredovanju posojilnih skladov v Sloveniji, saj je po tretjem četrtletju 2008 kreditni zastoj, navkljub velikemu interveniranju centralnih bank, ostal ključen problem ne le v evro območju temveč tudi v drugih velikih denarnih območjih. Postavlja se vprašanje, ali je bil kreditni zastoj v Sloveniji »relativno« večji kot v evro območju. Torej, ali je bilo, na primer, večje zaostajanje izvoza v Sloveniji kot v evro območju v 2009 posledica tudi relativno večjega poslabšanja finančnega napajanja gospodarstva v Sloveniji kot v celotnem evro območju⁹ (razlike v rasti BDP so lahko pod velikim vplivom tudi drugih faktorjev in politik)?

Ali kreditni zastoj v Sloveniji odstopa od siceršnjega dogajanja v evro območju ilustrira slika 2, kjer so prikazane tekoče mesečne stopnje rasti kreditov podjetjem (nefinančnim korporacijam) in, ločeno, gospodinjstvom, za evro območje in Slovenijo.

⁹ V povprečju zadnjih treh četrtletij (torej v obdobju ko se je izvoz v evro območju in Sloveniji na medletni osnovi zmanjševal) je povprečni medletni padec izvoza v Sloveniji dosegel 16% v evro območju pa 13.5%. Glej, Eurostat in SURS.

Slika 2.
Rast kreditov

Vir: ECB

Pripomba: (tekoče) mesečne stopnje rasti; pri vseh kreditih je komitent (nasprotna stranka) iz evro območja

Slika 3.
Rast denarja in domačega bruto produkta

Vir: ECB; Bilten Banke Slovenije

Pripomba: medletne stopnje rasti M2 po mesecih; pri denarju za Sloveniji je upoštevana gotovina po ključu ECB; četrletne stopnje rasti desezoniranega domačega bruto produkta (BDP-ja)

Na dlani je, da se je relativna dinamika kreditov v Sloveniji (glede na evro območje) močno spremenila po lanskem avgustu in še zlasti v zadnjem četrtletju lanskega leta, ko se je dinamika kreditnega napajanja v Sloveniji drastično zmanjšala, v zadnjem četrtletju 2008

je bila celo počasnejša kot v evro območju. V 2009 je bila doslej relativna rast kreditov v Sloveniji (glede na evro območje) bistveno počasnejša kot pred avgustom 2008; med tem ko je bila rast kreditov podjetjem v Sloveniji v letošnjem letu za približno 0.4 odstotne točke na mesec hitrejša kot v evro območju (kjer je bila do julija rast kreditov podjetjem celo sistematično negativna), je pred lanskim avgustom bila kar za 1.2 odstotne točke na mesec hitrejša. Ker je v Sloveniji neposrednega napajanje gospodarstva na kapitalskem trgu zelo malo, je bila razlika v relativnem finančnem napajanju (med evro območjem in Slovenijo) še toliko večja, saj trgovanje na kapitalskem trgu za podjetja v evro območju, navkljub velikemu krčenju, ni v celoti usahnilo (seveda pa so se zelo povečale cene¹⁰).

Dodajmo, da Slika 2 tudi kaže, da v evro območju do julija letos še ni bilo znakov večjega popuščanja kreditnega krča. Dodatno to ilustrira slika 4, kjer so za Nemčijo prikazane obrestne mere za nove kredite preko 1 milijona evrov za dobo 1-5 let in donos prvovrstnih podjetniških obveznic. Razlika med obrestno mero in donosom obveznic je v letošnjem letu nihala med 1.4 in 2.2; najnižja je bila februarja in julija (1.4) najvišja pa marca in maja (2.2).

11

Slika 4.
Kreditni krč v evro območju

Vir: Deutsche Bundesbank

Opomba: Donos prvovrstnih podjetniških obveznic v Nemčiji; obrestna mera za nova posojila podjetjem preko 1 milijon evrov, 1-5 let.

Pešanje rasti kreditov je povzročilo pospešeno krčenje finančne napojenosti slovenskega gospodarstva. Obseg pešanja finančne napojenosti ilustrira dinamika širšega denarja, ki je prikazana na sliki 3. Kot slika 1 tudi slika 3 potrjuje, da je do opaznega poslabšanja v

10 Mercedes je na primer za obveznico plačal več kot 400 bazičnih točk nad nemško državno obveznico.

finančnem napajanju prišlo že v tretjem četrtletju 2008, saj je rast širšega denarja že v 2008 skoraj pol leta zaostajala za rastjo v evro območju tudi za dve točki medletne stopnje rasti. Na možne posledice tako velikega zaustavljanja finančnega napajanja gospodarstva opozarja rast BDP, ki je prikazana na isti sliki, saj je v Sloveniji začela rast BDP pospešeno padati glede na rast BDP v evro območje eno četrtletje kasneje od drastičnega padca rasti širšega denarja v Sloveniji glede na evro območje¹¹. Najprej se je torej začelo poslabševati relativno finančno napajanje gospodarstva in šele nato relativna gospodarska rast in ne obratno!

12

Zakaj je obstala (relativna) kreditna aktivnost bank. Že slika 1 kaže, da je bilo potencialno povpraševanje po kreditih v obdobju po avgustu lani veliko, da je torej bilo zaustavljanje rasti kreditov v veliki meri posledica kreditnega racioniranja in ne padca povpraševanja po kreditih. Postavlja se vprašanje, zakaj so banke v drugem polletju in še zlasti v zadnjem četrtletju 2008 začele intenzivneje racionirati kredite in se predajati »sedenju na denarju« namesto kreditiranju, kot bi lahko skleпали iz slike 2 in 3.

Negotovost na finančnih trgih v tujini se je začela povečevati že po avgustu 2007, zaradi česar se je možnost dostopa do grosističnega trga posojilnih skladov vztrajno zmanjševala dokler se po avgustu 2008 ni povsem ustavila. Ker je, poleg tega, po drugem četrtletju 2008 začelo pešati tudi ekstermo (izvozno) povpraševanje in zato potencialno povpraševanje na detajlističnem trgu posojilnih skladov, je za korekten odgovor na predhodno vprašanje o »bančnem sedenju na denarju« potrebno pogledati tudi spremembe drugih segmentov bilanc poslovnih bank v Sloveniji, in ne le na kredite ter depozite rezidentov, ki so prikazani na sliki 2 in 3.

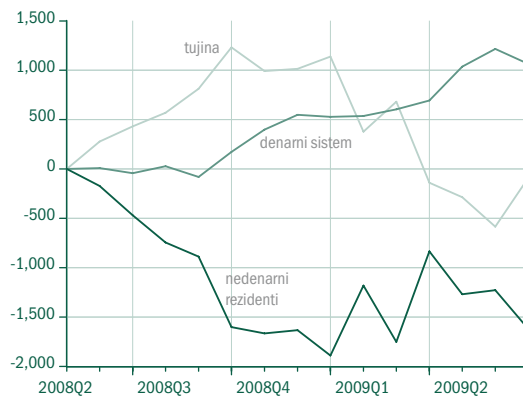
Gre predvsem za spremembe na segmentih, ki kažejo transakcije s posojilnimi skladi celotnega sistema poslovnih bank, torej za transakcije na grosističnem trgu posojilnih skladov. Za transakcije na grosističnem trgu posojilnih skladov, ki so vidne v konsolidirani bilanci sistema poslovnih bank, so ključni trije sektorji: nedenarni rezidenti, denarni sistem (centralna banka evro sistema) in tujina¹².

11 Ker so časovne vrste za denar pri Sloveniji (kot članici evro območja) prekratke za desezoniranje, so pri denarju prikazane medletne stopnje rasti pri BDP pa četrtletne stopnje rasti desezoniranih vrednosti.

12 Sektor nedenarnih rezidentov obsega naslednje rezidente: finančne korporacije, prebivalstvo, državo in ostale finančne organizacije.

Slika 5.

Tokovi posojilnih skladov; transakcije na grosističnem trgu posojilnih skladov

13

Vir: Bilten Banke Slovenije

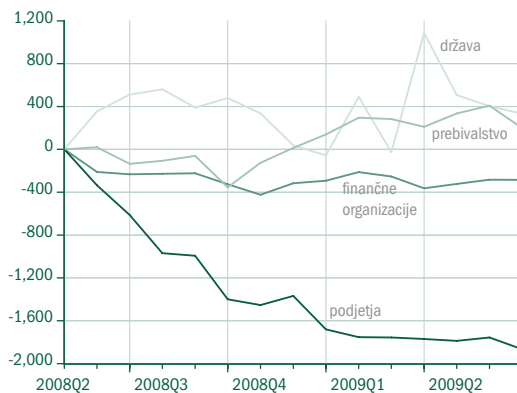
Pripomba: Sprememba neto razpoložljivih posojilnih skladov poslovnih bank glede na maj 2008; v milijonih evrov; od instrumentov so upoštevana posojila in vrednostni papirji pri terjatvah in vloge ter vrednostni papirji pri obveznostih; neto pozicija je definirana kot razlika med obveznostmi in terjatvami poslovnih bank (do konkretnega sektorja); zmanjševanje pomeni neto pritok posojilnih skladov v ustrezni sektor.

Na sliki 5 je ilustrirano dogajanje na grosističnem trgu posojilnih skladov v Sloveniji po maju 2008 (ko je dosežen zadnji »predkrizni« ciklični obrat navzdol), kot se kaže v (konsolidirani) bilanci poslovnih bank. Do oktobra 2008 so bili neto posojilni skladi, ki so pritekali iz tujine, posredovani domačim nedenarnim rezidentom (nefinančnim korporacijam, prebivalstvu, državi in nedenarnim finančnim organizacijam). Od oktobra do decembra so banke še vzdrževale neto nespremenjeno napajanje nedenarnih rezidentov, vendar le s pomočjo posredovanja neto pritoka (zelo kratkoročnih) posojilnih skladov iz centralne banke evro sistema, saj se je neto pritok posojilnih skladov iz tujine ustavil.

Od januarja 2009 dalje pa se je stagnacija neto tokov posojilnih skladov iz tujine prevesila v drastičen neto odtok posojilnih skladov v tujino (zaradi zastoja na grosističnem trgu posojilnih skladov v tujini, ni bilo možno obnavljanje financiranja iz tujih virov), ki je trajal do junija letos in kumulativno dosegel približno 1.9 milijarde evrov. Ta neto odtok v tujino je sistematično zmanjševal neto posojilne sklade poslovnih bank, ki so bili razpoložljivi za rezidentske sektorje. V času, ko naj bi »banke sede na denarju«, so torej poslovne banke morale dejansko drastično zmanjševati neto posojilne sklade rezidentom zaradi velikega neto odtoka posojilnih skladov v tujino, saj se je vse do aprila letos neto pritok posojilnih skladov iz evro sistema (centralne banke) le malo spremenil. Tako so se do aprila 2009 posojilni skladi rezidentov zmanjšali za preko 1 milijarde evrov (v tujino jih je odteklo preko 1.4 milijarde). Šele po aprilu je intenziviranje pritoka (in podaljšanje ročnosti) posojilnih skladov iz centralne banke evro sistema omogočilo ponovno povečevanje bančnega

posredovanja posojilnih skladov rezidentom in šele julija (z zadolžitvijo Ljubljanske banke) se je neto raven razpoložljivih posojilnih skladov iz tujine približala stanju maja lani!

Slika 6.
Tokovi posojilnih skladov; transakcije na detajlističnem trgu posojilnih skladov

Vir: Bilten Banke Slovenije

Pripomba: Sprememba neto razpoložljivih posojilnih skladov poslovnih bank glede na maj 2008; v milijonih evrov; od instrumentov so upoštevana posojila in vrednostni papirji pri terjatvah in vloge ter vrednostni papirji pri obveznostih; neto pozicija je definirana kot razlika med obveznostmi in terjatvami poslovnih bank (do konkretnega sektorja); zmanjševanje pomeni neto povečanje-pritok posojilnih skladov v ustreznem sektorju.

Banke potemtakaem v analiziranem razdobju celotnemu agregatu rezidentov niso mogle posredovati (neto) več posojil brez večjega dostopa do grosističnega trga posojilnih skladov v tujini (kar naj bi podpirala prva jamstvena shema)! Potemtakaem bi bilo lahko gospodarstvo pri opisanem stiskanju pritokov posojilnih skladov iz tujine in danem pritoku (zelo kratkoročnih) posojilnih skladov iz evro sistema (centralne banke), ki jih, kot rečeno, banke niso mogle posredovati v kredite relevantne ročnosti, boljše finančno oskrbljeno (kreditu gospodarstvu bi lahko hitreje naraščali) le na račun neto pritoka posojilnih skladov iz ostalih rezidentskih sektorjev.

Ključna je bila seveda predvsem sektor države, ki je edini imel opazen dostop do trga posojilnih skladov v tujini (do julija se je država zadolžila v tujini v skupnem znesku za 2.5 milijarde evrov). Še zlasti, ker je del sredstev država v bankah vezala tudi dolgoročno¹³.

Kako so banke restrukturirale neto posojilne sklade med domačimi sektorji in, še zlasti, ali so banke res »le kopicile sredstva države« kaže slika 6. Prikazane so neto spremembe posojilnih skladov po maju 2008 (ko je bil zadnji »ciklični« obrat gospodarske aktivnosti

13 1.33 milijarde evrov, glej Bilten Banke Slovenije.

pred sedanjo krizo) ključnih domačih sektorjev, države, gospodarstva, ostalih (nebančnih) finančnih organizacij in prebivalstva.

Slika 6 ilustrira dve ključni dejstvi. Prvič, da so banke neto restrukturirale posojilne sklade rezidentov praktično samo v korist gospodarstva in, drugič, da sektor države neto v 2009 (do julija) praktično ni povečal razpoložljivih skladov bank glede na povprečje zadnjih dveh četrtletij 2008.

Od maja lani do julija letos so neto posojilni skladi dodeljeni gospodarstvu porasli za 1.9 milijarde evrov (po decembru 2008 za 400 milijard evrov). Le še ostale (nebančne) finančne organizacije so povečale neto udeležbo na posojilnih skladih domačih bank (vendar bistveno manj, le za okoli 250 milijonov), medtem ko se je udeležba tako sektorja prebivalstva kot države na neto posojilnih skladih zmanjšala (do julija letos za po nekaj manj kot 400 milijonov evrov). Prebivalstvo je v 2009 z večjim povečanjem vlog kot kreditov prispevalo k (sicer majhnemu) neto povečanju posojilnih skladov bank. Država pa, navkljub velikemu letošnjemu zadolževanju v tujini, neto sploh ni povečala razpoložljivih posojilnih skladov bank glede na povprečje razdobja v 2008, z izjemo aprila, torej v mesecu letošnje druge zadolžitve. Dodatni zadolžitvi države v tujini sta se namreč v veliki meri uporabili za zapiranje starega dolga.

Smiselne korekcije vzpodbujanja finančnega napajanja gospodarstva. Že slika 1 kaže, da je potencialno povpraševanje po kreditih tudi konec letošnjega julija veliko in da so finančne ovire gospodarstva še vedno bistveno večje (v predelovalni dejavnosti več kot enkrat večje) kot v normalnih časih. Stagnacija kreditov oziroma zelo počasna rast je torej, kot rečeno, še vedno v veliki meri posledica kreditnega racioniranja (zaradi premajhnih razpoložljivih posojilnih skladov bank in s krizo porasle negotovosti ocen solventnosti komitentov) in ne oslabiljenega povpraševanja po kreditih.

Potrebno pa je seveda dodati, da so finančne omejitve za gospodarsko rast na začetku tretjega četrtletja letos sicer res bistveno večje kot normalno, vendar so omejitve za rast gospodarstva na strani povpraševanja skoraj še enkrat večje od finančnih omejitev!

Kot smo pokazali, je bila doslej ključna omejitev za intenzivnejšo posojilno aktivnost zavlačevanje z implementacijo prve jamstvene sheme, torej sheme državnega jamstva za dostop bank do grosističnega trga posojilnih skladov. Šele ta namreč lahko bankam sploh omogoči dovolj velik potencial posojilnih skladov za opazno povečanje kreditiranja gospodarstva, ki ga lahko podpre (druga) jamstvena shema za podjetja¹⁴.

¹⁴ Da bi moral imeti zagon jamstvene sheme za banke prioriteto smo opozorili že marca v Gospodarskih Gibanjih (Bole(2009)).

Zakon za jamstveno shemo bank je bil sicer sprejet konec 2008, vendar je Vlada šele marca letos omogočila dejanski začetek postopka, za samo implementacijo zadolžitve pa so bili potrebni še trije nadaljnji meseci! Tako je šele po juniju prišlo do izboljšanja v razpoložljivem potencialu posojilnih skladov bank iz grosističnega trga v tujini.

Druga jamstvena shema (za podjetja) je implementirana s polletno zamudo, vendar, kot rečeno, banke pred tem tako ali tako niso imele dovolj razpoložljivih neto posojilnih skladov za večje izkoriščanje sheme. Isti razlog (torej pomanjkanje razpoložljivih posojilnih skladov) je osiromašil tudi kreditni izplen iz prvih dražb druge jamstvene sheme. Seveda pa so k neuspehu prispevale tudi že omenjene pomanjkljivosti v končni implementaciji sheme.

16

Ključni sta predvsem dve pomanjkljivosti. Prvič, povečana administrativna negotovost pri uporabi sheme (tveganje za siceršnje poslovanje bank, ki vstopajo v shemo) zaradi velikega števila nepreglednih zakonskih omejitev in pogojev za uporabo sheme. In drugič, eksplicitno onemogočanje uvrstitve v shemo reprogramov, torej kreditov, ki so ključni v tej fazi krize in še zlasti za finančno podporo gospodarstvu ob izhodu iz krize (zakonsko se namreč omejuje-onemogoča neto podaljševanje in povečevanje kreditiranja za tekoče poslovanje). Zaradi sistemske nelikvidnosti sedanjih razsežnosti, še zlasti na trgu sredstev, lahko namreč le zelo redka podjetja bruto podaljšujejo kredite.

Ob izhodu iz krize bo postal poseben problem financiranje zagona tistih podjetij, ki so v času krize bistveno skrčile aktivnost in zaposlenost (na primer, s pomočjo razpoložljivih zaposlitvenih shem države). Ob ponovnem zagonu večjega-normalnega obsega aktivnosti (in normalizaciji zalog) bo, kot rečeno, potrebno bistveno povečati financiranje, in to »po toku navzdol«, torej bo financiranje (v nasprotju z obdobjem pred krizo) v celoti obremenilo podjetje-dobavitelja. Zaradi omejitev za reprogama in velikosti kreditov pa takšnih kreditov ne bo mogoče uvrstiti v shemo. Še zlasti, ker so zaradi nelikvidnosti trga sredstev zahtevana zavarovanja bank v letošnjem letu porasla pri nepremičninah tudi do trikratne vrednosti posojil.¹⁵ Torej bodo takšna podjetja imela težave s financiranjem tudi ob razpoložljivi ponudbi ustreznih bančnih kreditov in uvrstitvi v shemo, saj ne bodo imela dovolj nepremičnin za zavarovanje. Pri takšnih podjetjih bi bilo smiselno, vsaj če gre za izvoznike, omogočiti povečano financiranje preko (dokapitaliziranega) SID-a., saj ta razpolaga s finančno sledjo podjetja pred začetkom krize, poleg tega pa tako zavaruje kredit.

Doseženo relativno majhno poslabšanje nezaposlenosti (glede na evro območje) bi ob izhodu iz krize lahko bilo izgubljeno, če v krizi zelo stisnjena podjetja ne bodo sposobna financirati ponovne normalizacije obsega aktivnosti in zalog.

¹⁵ Samo v ilustracijo posledic veljavne prociklične »mark to market« bančne regulacije zavarovanj omenimo, da so, na primer, še v času kreditne »eksplozije« v 2008 takšna zavarovanja zadostovala za kolateraliziranje tudi do 90% kredita.

Nekatere najpomembnejše pomanjkljivosti jamstvenih shem bi zato bilo sicer smiselno nevtralizirati¹⁶. Vendar je pomanjkljivosti (omejitve, pogoje) v zakonu verjetno bolje pustiti nespremenjene kot sprožiti postopek popravljanja zakona, saj bi to, glede na izkušnje, lahko odložilo interveniranje za nadaljnjih šest in več mesecev. Preostanejo le korekcije postopka dodeljevanja jamstev in omejitev, ki nastopajo v uredbi ukrepa.

Država mora v načelu s shemo za podjetja ciljati le tveganja, ki so nastala z najnovejšo krizo. Zato mora dodeljevanje jamstev tudi v nadaljevanju potekati preko dražb, saj bi se, v nasprotnem primeru, bistveno povečal moralni hazard bank, da v jamstveno shemo prenesejo slabe kredite, ki so nastali pred krizo in za katere so že sicer naredile rezervacije (slabitve). V takšnem primeru bi bila jamstvena shema uporabljena za tiho dokapitalizacijo bank (na račun države in v korist ostalih delničarjev)¹⁷. Iz istega razloga je potrebno z omejevanjem mesečnih kvot dodeljenih jamstev ex ante ciljati približno 1% (200 milijonsko) mesečno rast skupnih kreditov gospodarstvu (glej sliki 1 in 2). Dodeljena vendar neizkoriščena jamstva je smiselno penalizirati, saj se v nasprotnem primeru povečuje moralni hazard bank da s fiktivnim sodelovanjem na dražbi zaprejo dostop do jamstev konkurenčnim bankam. Morebitne nadaljnje (dolgoročne) depozite države v bankah ali druge instrumente države je smiselno »vezati« glede na strukturo izkoriščenih jamstev.

Dodeljevanje jamstev preko dražb (torej z iskanjem optimalnega tveganja za državo) in omejevanjem kvot je bistveno tudi zaradi ščitenja-kontroliranja (bodočega) trošenja države, saj mora biti vzdržno fiskalno stanje tudi pri sedanjih (kriznih) pogojih ključna prioriteta države, še zlasti finančnega ministrstva. Že v 2010 se lahko obvladljivost fiskalnega stanja drastično poslabša, če bi se zaradi ogromnega povečanja ponudbe državnega dolga na svetovnem trgu kapitala državi poslabšali pogoji (re)financiranja na tem trgu. Potencialno povečanje zadolžitve v tujini države bi se namreč (ob predvidenem poslabšanju salda javnofinančnega sektorja in zapiranju zapadlega domačega dolga s tujim) lahko v 2010 povzpelo na preko 9% BDP.

Narodnogospodarske škode zaradi manjše rasti kreditov od možne so v sedanjih pogojih poslovanja sicer velike, vendar so neprimerljive s posledicami dodatnega poslabšanja fiskalnega stanja v prihodnjih letih zaradi vnovčevanja neoptimalno (prelahko) dodeljenih jamstev. Zato bi (nasilno) ekonomsko-politično povečevanje rasti kreditov z administrativnim (brez dražbe) povečevanjem tveganja, ki ga z jamstvom prevzema država, ali z razdeljevanjem jamstev (med bankami) po ključu, ali z nekontroliranim povečevanjem ponujane kvote jamstev, ali celo z neposrednim siljenjem bank v višjo rast kreditov, povzročilo bistveno večje narodnogospodarske škode kot koristi.

16 Na večino je opozorjeno že v marčevskem prispevki v Gospodarskih Gibanj.

17 Glej marčevski prispevek v GG, Bole(2009)

Povzetek in sklep. V Sloveniji je začela relativna rast BDP pospešeno padati (glede na rast BDP v evro območje) eno četrletje kasneje od padca relativne rasti širšega denarja.

Ključna omejitev za intenzivnejšo posojilno aktivnost v 2009 je bilo zavlačevanje z implementacijo sheme državnega jamstva za dostop bank do grosističnega trga posojilnih skladov. Še junija letos so banke zato razpolagale s pol milijarde evrov manjšimi neto posojilnimi skladi iz tujine kot maja 2008, čeprav je bila njihova bilančna vsota že za 5.5 milijarde (20%) večja. Izpad so banke nadomestile z večjimi neto posojilnimi skladi centralne banke evro sistema, ki pa jih zaradi kratke ročnosti ni bilo mogoče opazno posredovati gospodarstvu!

18

Sektor države v 2009 (do julija) ni povečal neto razpoložljive posojilne sklade bank praktično nič glede na povprečje zadnjih dveh četrletij 2008.

V obdobju po avgustu 2008 so banke neto restrukturirale posojilne sklade nedenarnih rezidentov praktično samo v korist gospodarstva.

Potencialno povpraševanje gospodarstva po kreditih je tudi konec letošnjega julija veliko, saj so finančne ovire gospodarstva bistveno večje (v predelovalni dejavnosti več kot enkrat večje) kot v normalnih časih. Stagnacija kreditov oziroma zelo počasna rast je torej še vedno v veliki meri posledica kreditnega racioniranja in ne oslabljenega povpraševanja po kreditih.

Operativnost jamstvenih shem je močno zmanjšana tudi zaradi prilagajanja instrumentarija političnim zahtevam, ki s finančnim napajanjem gospodarstva nimajo zveze. Ključni sta dve posledici: povečana administrativna negotovost pri uporabi sheme (povečano tveganje za siceršnje poslovanje bank, ki vstopajo v shemo) in eksplicitno zaviranje kreditov, ki so v tej fazi krize in še zlasti za finančno podporo gospodarstvu ob izhodu iz krize ključni.

Zaradi verjetnih zapletov pri korekciji zakonodaje so smiselne le prilagoditve postopkov dodeljevanja jamstev. Vendar morajo ostati fiskalne posledice še naprej ključna omejitev doziranja in timinga ekonomsko- političnega vzpodbujanja kreditnega napajanja gospodarstva. Narodnogospodarske škode zaradi manjše rasti kreditov od možne so v sedanjih pogojih poslovanja sicer velike, vendar so neprimerljive s posledicami dodatnega poslabšanja fiskalnega stanja v prihodnjih letih zaradi vnočevanja neoptimalno dodeljenih jamstev.

Omenjene reference

V. Bole, 2009, »Krizne prioritete ekonomske politike«, Gospodarska Gibanja, marec, str. 6-10.

V. Bole, 2008, »Čas je za celovito anticiklično fiskalno politiko«, Gospodarska Gibanja, november, str.6-15.

ZNAKI UMIRJANJA KRIZE SE KREPIJO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

Povpraševanje se krepi; pri menjalnem sektorju bolj kot nemenjalnem. Skupno domače trošenje je v drugem četrtletju poraslo za 1.1%, a je ostalo dobrih 12 odstotkov pod lanskim. Zaostanki v trgovinski menjavi se zmanjšujejo. Junija izstopa presežek, ki mu v največji meri botruje izrazit padec uvoza iz nečlanic EU. Znači umirjanja krize se krepijo; gospodarska klima je julija ohranila junijske vrednosti, ob nespremenjenih naročilih se je ohranilo zaupanje v predelovalnih in storitvenih dejavnostih ter v gradbeništvu, popravilo se je zaupanje v trgovini. Umirjanje se odvija na različnih, a mnogo nižjih ravneh kot pred letom oziroma v povprečju preteklih let. Gospodarska klima se je tudi v celotni EU27 nekoliko, a zelo pičlo popravila.

19

Industrijska produkcija se je junija spet zmanjšala; bila je za skoraj odstotek manjša kot mesec prej, za dobro petino manjša kot junija lani, trendno pa se je zmanjševala po -1,19% mesečno. V neindustrijskih dejavnostih se je padanje aktivnosti nadaljevalo; zmanjšala se je vrednost del in število delovnih ur v gradbeništvu. Padcu v turizmu so botrovali predvsem tuji turisti. Zmanjševala se je tudi aktivnost v prometnih panogah; kriza v prodaji avtomobilov je malo popustila. Na trgu dela se je recesija poleti umirila. Število iskalcev dela je raslo z zmanjšanim pospeškom; delodajalci so sicer julija ponujali največ prostih delovnih mest letos, a bilo jih je za tretjino manj kot pred letom. Največji je bil padec v predelovalnih dejavnostih. Brezposelnost v EU je tudi junija rasla; v evro območju je bila precej višja kot v drugih članicah EU.

Zniževanje cen se zaustavlja; avgusta so cene življenjskih potrebščin ostale nespremenjene, tudi bolj dolgoročna dinamika je mirovala. Cene stanovanj vztrajno padajo; novih še hitreje kot starih; zniževanje cen spremlja še nekajkrat hitrejšo padanje kupoprodaj stanovanj. Proizvajalčeve cene se še naprej znižujejo, medletne stopnje so negativne že četrti zaporedni mesec; cenovna pričakovanja v predelovalnih dejavnostih se kljub temu še naprej krepijo. Cene surovin (euro indeks) spet padajo; v zadnjem letu se je najbolj pocenila nafta, podražilo se je samo zlato.

Dinamika ključnih javnofinančnih prihodkov se je v poletnih mesecih izboljšala predvsem v sezonsko močnem juliju. Medletna stopnja je postala pozitivna, rast impulznega trenda se je okrepila. Levji delež k rasti posrednih davkov so prispevale trošarine, ki so bile v obeh poletnih mesecih skupaj za preko 100 milijonov više kot v istem obdobju 2008. Okrepljena dolgoročna dinamika DDV kaže na povečanje gospodarske aktivnosti v poletnih mesecih. Krediti gospodarstvu in gospodinjstvom so julija skromno porasli, depoziti, posebno prebivalstva, pa so se zmanjšali. Skupna neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva je tako julija padla celo na najnižjo letošnjo raven. Celoletna tekoča bilanca bi mogla biti pozitivna; zadnjič je bila takšna leta 2002. Poletni pozitivni rezultat je posledica hitrejšega padca uvoza kot izvoza

THE SIGNS OF CALMNESS OF THE CRISIS HAVE STRENGTHENED

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

20

The demand augmented, more in tradable than in non-tradable sectors. Aggregate domestic demand in the second quarter increased by 1.2 percent while being 12 percent lower than a year ago. The lagging in foreign trade was getting smaller. Current account surplus in June was created mainly by the decrease of imports from non EU countries. There are more and more signs that the crisis is calming; business climate in July retained the level it had in June; unaltered new orders were accompanied by improved confidence in industry, services and construction; the confidence in retail trade consolidated as well. The calmness is at different levels but in all much lower than a year ago. Business climate improved in the EU 27 modestly, as well..

Industrial production sank again, being one percent lower than a month ago and more than twenty percent lower than a year ago; it was decreasing by 1.19 percent monthly. In other sectors, the drop of economic activity continued. Both, the value of construction works and the number of the hours worked decreased. The drop in tourism was shaped by foreign tourists. Activity in different transportation branches decreased as well, while car sale improved a little. Recession in the labor market calmed too; the number of jobseekers was increasing but at a lower rate. Demand for labor increased in July, but there were a third less offering of jobs than a year ago; the reduction was most pronounced in manufacturing. Unemployment in EU continued to grow; unemployment rates in the euro area being considerably higher than in other EU countries.

Price reduction began to slow down. In August, retail sale prices remained unaltered, and the longer run dynamics calmed. The prices of apartments are constantly dropping: faster for new than for old apartments; the drop of prices was accompanied by much faster drop in the number of sales. Producers prices continue to fall, yearly changes have been negative for four months in a row. Price expectations are however increasing. World commodity prices (euro index) decreased again; in a year, prices of oil lowered the most while only prices of gold increased.

The dynamics of major public revenues improved considerably in summer months, particularly in seasonally strong July. Yearly rate of change became positive, and impulse trend strengthened. The major share of the improvement belongs to excise taxes which were in two months for 100 millions euros larger than in the same period last year. The strengthened long run dynamics of VAT points to increased economic activity in summer months. Credits to business and households increased modestly in July, while deposits, particularly of the households, decreased considerably. Thus, net financial position of households and business worsened to the lowest level in 2009. Yearly current account balance might be positive in 2009; for the first time since 2002. The surplus in the first half of the year was shaped by the fall of imports being stronger than the fall of exports.

21

* * * * *

AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Povpraševanje se krepi, pri menjalnem sektorju bolj kot nemenjalnem

Podatki o četrtletnem domačem produktu so dostopni do drugega četrtletja letos. Skupno domače trošenje je v drugem četrtletju poraslo za 1.1% (očiščeno sezone in delovnih dni), medtem ko je bilo še vedno znatno nižje kot pred letom (medletna stopnja domačega trošenja je z-10% v prvem četrtletju padla v drugem na -12.1%).

Od komponent končnega domačega trošenja je v drugem četrtletju poraslo samo trošenje države, najmočneje pa se je skrčilo investicijsko trošenje; v primerjavi s prvim četrtletjem letos je padlo za 8.4%, v letu dni pa se je zmanjšalo za 27.2%. Visoko negativne medletne stopnje so seveda v veliki meri tudi posledica visoke osnove primerjave. V 2008/II so namreč še zelo hitro naraščala gradbena dela (ki jih je poganjala država), kar je v 2008/II močno dvignilo investicije.

Podobno kot domače skupno trošenje se je tudi (desezonirano) izvozno trošenje v drugem četrtletju po treh četrtletjih prvokrat povečalo; poraslo je za 1.2%. Istočasno pa je bolj dolgoročna medletna dinamika ostala še zelo nizka -21.5%. izrazito krčenje investicijskega trošenja je povzročilo tudi veliko krčenje uvoza - še hitreše kot pri izvozu (v drugem četrtletju se je zmanjšal za 2.3%) Tako je menjava s tujino v drugem četrtletju ponovno opazno (za 3.1%) povečala domači bruto produkt.

Razpoložljivi podatki o mesečnem trošenju so dostopni za junij le pri trošenju prebivalstva in investicijah. Junija je trošenje prebivalstva poraslo za 3.5%, vendar je povečanje posledica visokega sezonskega učinka junija, saj je bila bolj dolgoročna dinamika še naprej negativna (rast impulznega trenda je bila na letni ravni -6.1%). Podobno velja tudi za investicije, ki so junija prav tako porasle (za 3.1%), vendar sta bila oba indikatorja bolj dolgoročne dinamike še naprej opazno pod -20% na leto.

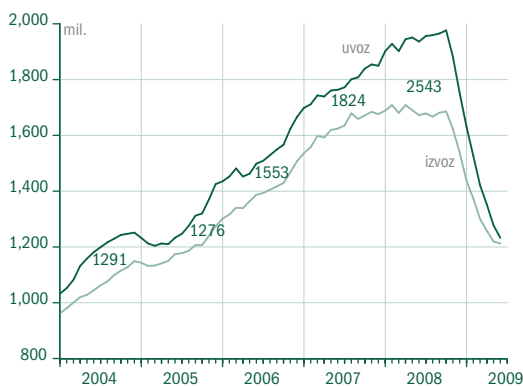
22

Pričakovano trošenje blaga (menjalnega sektorja) se še naprej krepi. V trgovini na drobno že polovica anketiranih trgovin pričakuje v naslednjih treh mesecih rast povpraševanja. Tudi v predelovalni dejavnosti pričakovano domače in izvozno trošenje še naprej raste. Pri skupnem in izvoznem povpraševanju že polovica anketiranih podjetij pričakuje rast povpraševanja v naslednjih treh mesecih. V storitvenih (nemenjalnih) sektorjih pa se je rast pričakovanega trošenja zaustavila; podobno kot julija, tudi avgusta približno 45% anketiranih podjetij pričakuje rast povpraševanja v naslednjih treh mesecih.

2. Presežek v junijski blagovni menjavi

Junija izstopa presežek v skupni blagovni menjavi, ki mu v največji meri botruje izrazit padec uvoza iz nečlanice EU. Zaostanki v vrednosti menjave za lanskim letom se sicer zmanjšujejo.

Trgovinska menjava
(desezonirani podatki)

Skupni slovenski izvoz je bil junija 1405 milijonov € (19.6% manj kot junija 2008), uvoz 1376 milijonov € (31.9% manj kot junija lani), kar da presežek 29 milijonov € oziroma 102.1% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 984 milijonov € (padec za

19.1% glede na junij 2008), uvoz 1094 milijonov € (29.5% manj), kar pomeni primanjkljaj 110 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil junija izvoz 421 milijonov € (20.6% manj kot enak mesec lani), uvoz 281 milijonov € (kar 40% manj kot junija lani), kar da presežek 140 milijonov €.

V celotnem prvem polletju 2009 je bil skupni izvoz 7923 milijonov € (23.2% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 8211 milijonov € (30.2% manj), kar pomeni primanjkljaj 288 milijonov € oziroma 96.5% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v šestih mesecih 5577 milijonov € (23.4% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 6331 milijonov € (31.6% manj), kar pomeni primanjkljaj 754 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz v tem obdobju 2346 milijonov € (22.7% manj kot v petih mesecih 2008), uvoz 1880 milijonov € (25.2% manj), kar da presežek 466 milijonov €.

23

V 2009 so se cene uvoženih proizvodov dvignile za 1.3% glede na junij 2009 (največji je dvig cen energentov), vendar so bile še vedno 4.7% nižje kot v juliju lani. Pri tem so cene uvoza iz evrskega območja v juliju narasle bolj kot iz neevrskega (1.6% proti 0.7%), hkrati pa manj zaostajajo za cenami uvoza v lanskem juliju (1.6% proti 9.6%).

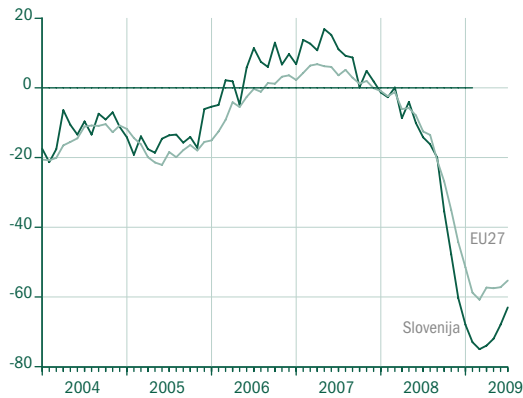
3. Ustalitev gospodarske klime na nizki ravni in šibko vračanje optimizma

Gospodarska krize še ni konec, a se pojavljajo znaki umirjanja razmer. Po rezultatih ankete Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je gospodarska klima po dvomesečni pičli rasti v julija ohranila vrednost iz junija, od julija lani in od dolgoletnega povprečja pa je kazalnik klime nižji za 27 odstotnih točk..

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila v juliju kot mesec prej, glede na julij lani pa je bila njegova vrednost nižja za 23,, glede na dolgoletno povprečje pa za 29 odstotnih točk. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se izboljšala. Skupna naročila so bila enaka kot junija, s tem pa se je ohranila tudi rekordno nizko raven. Glede na mesec prej je bila vrednost kazalnika proizvodnje nižja za 10 odstotnih točk, medtem ko je bila vrednost kazalnika izvozna naročila pa višja za 5 odstotnih točk. Kazalnik pričakovana proizvodnja je juliju ohranil enako vrednost kot mesec prej, izboljšala pa sta se kazalnika pričakovane cene in pričakovan izvoz.

Optimizem se počasi vrača v storitvene dejavnosti, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih julija za 2 odstotni točki višja kot mesec prej, hkrati pa za 39 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z julijem lanskega leta pa je bila njegova vrednost nižja za 37 odstotnih točk.

Naročila v predelovalni dejavnosti

24

Prav tako zaupanje zelo počasi raste tudi v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v juliju v primerjavi s preteklim mesecem višja za 4 odstotne točke, v primerjavi z lanskim julijem pa je bila nižja za 57 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 48 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so prav tako ugodna. Glavni omejitveni dejavnik v gradbeništvu v juliju je bilo nezadostno povpraševanje, s čimer se je spopadalo 52% gradbenih podjetij, veliko konkurenco v panogi je kot omejitev navedlo 49% podjetij, 26% podjetij pa je imelo težave pri pridobivanju kreditov

Ankete SURS-a kažejo, da je bila vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v juliju 2009 glede na pretekli mesec višja za 2 odstotni točki, glede na julij lani pa je bil kazalnik nižji za 46 odstotnih točk. V juliju je bil delež tistih podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 40%, kar 45% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 38% podjetij v trgovini na drobno pa so omejitev ustvarjali visoki stroški dela. Kazalnik težka dostopnost do kreditov je v juliju 2009 dosegel najvišjo vrednost v opazovanem obdobju.

Gospodarska klima se je v celotni EU27 nekoliko, a zelo pičlo popravila. Po podatkih Eurostata so se v juliju 2009 naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej zvišala za 2,1 odstotne točke, glede na julij lani pa so nižja za slabih 44 odstotnih točk. Glede na junij so se v juliju za 3 odstotne točke zvišala naročila v gradbeništvu, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno poslabšala za dobri 2 odstotni točki in ostajajo slabih 7 točk nižja kot julija lani. Splošni poslovni optimizem se je v juliju 2009 v celotni sedemindvajseterici dvignil in sicer za slabi 2 odstotni točki, v primerjavi z lanskim julijem pa je le-ta nižji za dobrih 17 odstotnih točk.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLOVANJE

4. Industrijska produkcija za malenkost nižja

Industrijska produkcija se je nekoliko zmanjšala. Po podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v mesecu juniju za skoraj 1 odstotek nižja kot mesec prej, hkrati pa kar 22% manjša kot v juniju lani. Produkcija v drugem četrtletju je bila skoraj za 24% nižja kot v enakem obdobju lani. Impulzni trend kaže, da se je v juniju industrijska produkcija zmanjševala po stopnji -1,19% mesečno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v juniju 2009 za 2 odstotka manjše kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim junijem pa so bile manjše za skoraj 4%.

25

Dejavnost rudarstva se je v juniju znižala za skoraj 1% glede na maj, v primerjavi z junijem 2008 pa se je rudarstvo skrčilo za dobre 4%. V prvih šestih mesecih letošnjega leta je bila dejavnost rudarstva za slabih 10% nižja kot v enakem obdobju lani.

V predelovalnih dejavnostih se je aktivnost glede na mesec poprej v juniju prav tako znižala za skoraj 1%, glede na junij 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za skoraj četrtino. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji v prvih šestih mesecih letošnjega leta zmanjšala glede na enako obdobje lani in sicer za dobrih 22%. Podroben pogled glede na mesec poprej pokaže v juniju na znaten upad proizvodnje v proizvodnji pijač in tekstilij, nekoliko manjši, do 5%, upad pa so utrpele proizvodnja živil, koksa in naftnih derivatov ter električnih naprav. Ostali sektorji so v juniju beležili porast proizvodnje. Pri tem se je proizvodnja več kot podvojila v sektorju proizvodnja drugih vozil in plovil, nad 10% pa so v juniju rasli še sektorji proizvodnja kovin, proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov ter proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov.

Aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo se je junija glede na predhodni mesec skrčila za skoraj 4%, glede na lanski junij pa je bila produkcija tega sektorja manjša za 13%.

Produkcija v letošnjem juniju v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za skoraj 2% višja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, v proizvodnji proizvodov za investicije je le-ta ostala enaka, v proizvodnji proizvodov za široko porabo pa je bila nižja za skoraj 5%.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v juniju glede na maj industrijska produkcija zmanjšala za 0,2% v EU27, na območju evra pa za 0,6%. Glede na lanski junij pa se je v letošnjem juniju industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 15,6%, na območju evra pa za 17%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v juniju glede na mesec poprej padla v sedmih, zrasla pa v desetih državah in sicer največ na Irskem (9,3%), Nizozemskem (2,1%) in Poljskem (1,7%). Največji upad industrijske produkcije so v mesecu juniju 2009 zabeležili na Danskem (-2,7%) in v Italiji (-1,2%).

5. Neindustrijske dejavnosti še naprej v glavnem rahlo navzdol

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih junija letos za 1,4% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v maju, v primerjavi z junijem lani pa se je zmanjšala za dobrih 15%. V drugem četrtletju leta je bilo glede na enako obdobje lani opravljenih za 1,7% manj gradbenih ur, vrednost impulznega trenda pa je v mesecu juniju letos znašala -1,75%.

26

Število turističnih prenočitev se je znova zmanjšalo. Junija jih je bilo za 4,2% manj kot v enakem mesecu leta 2008; skupno število prenočitev v šestem mesecu letos se je trendno (impulzni trend) zniževalo po mesečni stopnji -1,02%. To je predvsem posledica padca tujega povpraševanja, saj se je v juniju število turističnih prenočitev tujih gostov v primerjavi z junijem 2008 zmanjšalo za 7,4%, impulzni trend prenočitev tujih gostov v juniju kaže mesečno krčenje rasti po stopnji 0,7%. Število prenočitev domačih gostov pa se je v juniju rahlo povečalo in sicer za 0,3% glede na enak mesec v lanskem letu. Bilanca turizma v drugem četrtletju je glede na enako obdobje lani negativna, saj je bilo skupno število prenočitev za 7,3% odstotke nižje, število prenočitev tujih gostov pa je bila manjše kar za dobro desetino.

V javnem cestnem prevozu je bilo junija prepeljanih za 1,6% manj, v zračnem prevozu pa za 15% manj potnikov kot v juniju lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 4,6% manjše, v zračnem prevozu pa za 11,7% manjše. V cestnem mestnem prevozu je bilo junija prepeljanih za 7,6% manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je junija letos prispelo v državo za dobre tri odstotke več potnikov kot junija lani. Potniški promet na letališčih se je v letošnjem juniju glede na junij 2008 zmanjšal za 17,7%. V pomorskem prevozu je bilo v juniju prepeljanega za dobro petino več blaga in opravljenih za 1,7% manj tonskih kilometrov kot junija lani.

Kriza na slovenskem avtomobilskem trgu nekoliko popušča, saj je bilo glede na enak mesec lani junija v register vpisanih »le« dobrih 17% manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za dobro sedmino manj osebnih avtomobilov.

6. Število brezposelnih še raste, a z zmanjšanim pospeškom

Recesija se je poleti tudi na trgu dela počasi umirjala. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v juniju povečalo na 945582 oziroma za 274 oseb glede na mesec prej, glede na lanski junij pa se je število povečalo za 0,3%. V juniju je bilo v Sloveniji 859101 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na maj se je število delovno aktivnih zmanjšalo za 1688 oseb ali 0,2%, glede na junij lanskega leta pa se je to število zmanjšalo za 2,6%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v juniju še vedno 91% zaposlenih pri pravnih osebah,

njihovo število pa se je od junija lani zmanjšalo za 2,8%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na junij 2008 zmanjšalo za 5,4%. Med samozaposlenimi pa je bilo 57% samostojnih podjetnikov posameznikov; njihovo število se je v juniju povečalo za 380, od junija lani pa se je to število povečalo za 6,4%. Število kmetov je v junij glede na maj ostalo nespremenjeno, glede na junij lanskega leta pa se je zmanjšalo za 5,2%.

Iskalci dela

27

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v juliju 2009 registriranih 88457 brezposelnih oseb, kar je za 1976 oseb oziroma 2,3% več kot v junija. Registrirana brezposelnost se tako od decembra lani povečala za 33,5%, od julija lani pa že za 43,7%. V juliju se je na zavodih za zaposlovanje prijavilo 8.889 oseb, kar je za 7,4 % več kot v juniju. Glede na junij se je prijavilo za petino več brezposelnih po izteku zaposlitve za določen čas ter za dober odstotek več iskalcev prve zaposlitve, za dobro desetino manjši pa je bil priliv brezposelnih trajno presežnih delavcev in brezposelnih zaradi stečaja. Med na novo prijavljenimi osebami je bilo največ brezposelnih, ki jim je prenehalo delovno razmerje za določen čas. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta se je brezposelnost najbolj povečala na področju Nove Gorice in sicer za več kot polovico, najmanj, za slabo osmino, pa je porasla na področju Murske Sote.

Negotove gospodarske razmere vplivajo tudi na povpraševanje podjetij po delavcih. Tako so delodajalci v juliju prijavili slabih 15 tisoč prostih delovnih mest, kar je največje število v letošnjem letu. V primerjavi z junijem je bilo prostih delovnih mest več za 1,9%, glede na julij lanskega leta pa manj za dobro četrtino. V prvih sedmih mesecih se je povpraševanje po delavcih glede na primerljivo lansko obdobje zmanjšalo za 35,7%. Povpraševanje po delavcih se je najbolj zmanjšalo v predelovalnih dejavnostih in sicer za dobro polovico, za več kot 40 % pa še v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih, dejavnosti prometa in skladiščenja, dejavnosti trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil ter v

informativskih in komunikativskih dejavnostih. V predelovalnih dejavnostih se je število prostih delovnih mest najbolj, za štiri petine, zmanjšalo v proizvodnji kovin, proizvodnji drugih vozil in plovil, proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov, proizvodnji usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov ter v proizvodnji drugih strojev in naprav. V okviru predelovalnih dejavnosti se je povpraševanje po delavcih povečalo edino v proizvodnji farmacevtskih surovin in preparatov in sicer za osmino.

28

Po podatkih Eurostata je bila junija 2009 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 9,4%, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec poprej ter 1,9 odstotne točke več kot v juniju 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v juniju 8,9% in se je glede na enak mesec lani povečala za 2 odstotni točki. Po Eurostatovih ocenah je bilo v juniju 2009 v EU27 21,5 milijona brezposelnih oseb, od tega 14,9 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v juniju 2009 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Nizozemskem (3,3%) in v Avstriji (4,4%), najvišjo pa v Španiji (18,1%), v Latviji (17,2%) in v Estoniji (17%). Glede na isti mesec v letu 2008 se je v juniju brezposelnost povečala v vseh državah članicah, od tega največ v treh pribaltskih deželah, najmanj pa v Nemčiji in na Nizozemskem.

Stopnja brezposelnosti se z nekoliko manjšo silovitostjo povečuje tudi v ZDA, kjer je v juniju znašala 9,5%, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec poprej.

CENE

7. Zmanjševanje cen se zaustavlja

Avgusta so cene življenjskih potrebščin ostale nespremenjene (julija so padle za 1%). Tudi bolj dolgoročna dinamika, kot jo kaže medletna rast, je mirovala.

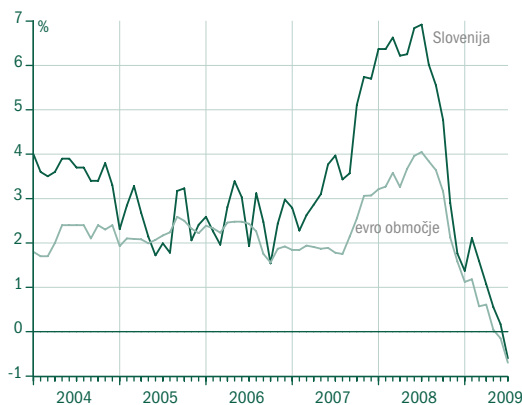
Med skupinami proizvodov so bile opazne razlike v rasti, še zlasti med blagom in storitvami, saj se je blago pocenilo (za 0.1%), storitve pa so se podražile (za 0.5%).

Avgusta so se cene zniževale v skupinah zdravja, hrane in brezalkoholnih pijač, obleke in obutve ter komunikacijah. V omenjenih skupinah so se najbolj znižale cene naslednjih podskupin: cene zdravil (pri zdravju), cene sadja in zelenjave (pri hrani in brezalkoholnih pijačah) ter, zaradi dodatnih sezonskih popustov, cene obutve (pri obleki in obutvi). Skupni indeks so najbolj potisnile navzdol pocenitve hrane in brezalkoholnih pijač ter zdravil (za 0.1 odstotne točke).

Avgusta so se cene zvišale v skupinah rekreacije in kulture, stanovanjske opreme, prevozov, alkoholnih pijač in tobaka ter gostinskih in nastanitvenih storitev. Glavne podskupine

produktov, ki so poganjale cene skupin navzgor so bili: počitniški paketi pri rekreaciji in kulturi, cene derivatov pri prevozu ter pohištvo pri stanovanjski opremi. Na skupni indeks življenjskih stroškov so najbolj vplivale podražitve stanovanjske opreme, prevoza ter rekreacije in kulture. Vsaka od teh skupin je prispevala po 0.1 odstotne točke k rasti življenjskih stroškov.

Medletna dinamika harmoniziranih cen na drobno

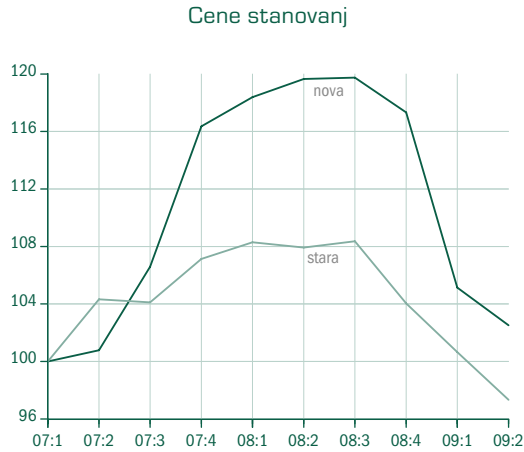

29

Tudi v evro območju se je inflacija avgusta povečala glede na julij, vendar še naprej ostaja negativna. Medtem ko je medletna rast harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin v Sloveniji z -0.6% v juliju porasla na 0.1% v avgustu, je v evro območju inflacija porasla z -0.7% v juliju na -0.2% v avgustu.

Pričakovane cene stagnirajo na zelo nizkih vrednostih. V storitvenih dejavnostih pričakuje povečanje cen v naslednjih treh mesecih 45%, v trgovini na drobno pa 50% anketiranih.

Še precej bolj kot cene življenjskih potrebščin pešajo cene stanovanj.

Vir: SURS

Opomba: Indeks, 2007q1=100

Po drugem četrtletju 2008, ko so dosegle vrh, cene stanovanj vztrajno padajo. Cene novih stanovanj padajo hitreje kot cene starih; v zadnjem letu so cene novih padle že za 14.4%, starih pa za 10%.

Število transakcij s stanovanji se je zmanjšalo še bistveno bolj kot njihove cene. Število prodaj novih stanovanj je, na primer, padlo za 53.5%, število prodaj starih pa za 46%!

Proizvajalčeve cene še naprej padajo, medletne stopnje so negativne že četrti zaporedni mesec. Julija so se zmanjšale za 0.2%, na domačem trgu pa za 0.3%. Tako so bile julija skupne proizvajalčeve cene že za 3% nižje kot pred letom dni, proizvajalčeve cene za domači trg pa za 1.3% nižje.

Pričakovane cene se sicer v predelovalnih dejavnostih še naprej krepijo, avgusta je že polovica anketiranih pričakovalo povečanje cen v naslednjih treh mesecih. Tudi v gradbeništvu, kjer so sicer pričakovanja zelo nizko, se cenovna pričakovanja krepijo, vendar le 35% anketiranih pričakuje povečanje cen gradbenih del v naslednjih treh mesecih.

Cene surovin (euro indeks) so se v zadnjem mesecu zmanjšale za 1.8%, v zadnjem letu pa za 1.7%. V zadnjem mesecu so se najbolj zmanjšale cene surovin hrane (evrski indeks za 6.9%), najbolj pa so se povečale cene neprehrablenih kmetijskih surovin (evrski indeks je porasel za 1.5%). V letu dni so se najbolj zmanjšale cene nafte, evrski indeks kar za 36.6%, povečale pa so se samo cene zlata (evrski indeks za 20.8%).

FINANČNA GIBANJA

8. Poletno opazno izboljšanje dinamike ključnih javnofinančnih prihodkov

Poleti so javnofinančni prihodki precej zanihali (julija so porasli, avgusta pa padli). Ker je julij sezonsko opazno močnejši tako od junija kot od avgusta, takšen nihaj v dinamiki ne preseneča.

Bolj dolgoročna dinamika javnofinančnih prihodkov se je poleti še naprej izboljševala. Medletna stopnja rasti je avgusta po daljšem času celo postala pozitivna, rast impulznega trenda pa je že sicer tri mesece visoka in pozitivna (avgusta je rast impulznega trenda javnofinančnih prihodkov presežala 11% na letni ravni).

31

Neposredni davki in ostali prihodki so se julija in avgusta opazno okrepili. Izboljšanje je še zlasti vidno pri bolj dolgoročni dinamiki, saj je bila v obeh mesecih bolj dolgoročna dinamika bistveno višja kot v drugem četrletju. Rast impulznega trenda je tako postala pozitivna in presežala celo 10%, medletne stopnje rasti pa so prav tako opazno porasle (za približno 10 točk medletne rasti). V poletnih mesecih (juliju in avgustu) se je najmočnejše popravila dohodnina, saj je bila v obeh mesecih skupaj za približno 20 milijard (5.5%) večja kot pred letom dni. Celo (sicer še vedno zelo stisnjen) davek na dobiček je avgusta opazno popravil dolgoročno dinamiko. Le prispevki so tudi v poletnih mesecih presežali vrednosti iz istega obdobja lani za nekaj več kot 1%, torej toliko kot v predhodnih mesecih.

Domači davki na blago in storitve (davek na dodano vrednost, trošarine) so se avgusta sicer (sezonsko zmanjšali), bolj dolgoročna dinamika pa je bila visoka. Rast impulznega trenda je tako v juliju kot v avgustu presežala 6% na letni ravni. Levji delež krepki rasti posrednih davkov so prispevale trošarine, te so avgusta porasle za 5.6%, v obeh poletnih mesecih skupaj pa so bile za preko 100 milijonov više kot v istem obdobju 2008. Tudi če se trošarine v lanskem letu popravijo za premik, do katerega je prišlo v timingu vplačil, so bile trošarine letos za preko 70 milijonov (40%) višje. Povečane davčne stopnje seveda prikrivajo, koliko je k tako velikemu povečanju izdatnosti trošarin prispevalo povečanje (zmanjšanje) davčne osnove. Drugače je pri davku na dodano vrednost. Avgusta se je donos od davka na dodano vrednost zmanjšal za preko 50 milijonov (za slabo petino), vendar je bil trendni padec manjši zaradi močne sezone. V poletnih mesecih, še posebno avgustu, se je namreč ponovno okrepila bolj dolgoročna dinamika davka na dodano vrednost. Medtem ko je donos od davka na dodano vrednost v drugem četrletju še zaostajal za istim obdobjem 2008 za 10.7%, je v poletnih mesecih zaostanek padel na 8.5%, samo v avgustu pa na 5.5%.

Povečanja medletnih stopenj pri neposrednih davkih (dohodnini in davku na dobiček) kakor tudi posrednih davkih (davku na dodano vrednost), kažejo, da se je v poletnih mesecih

(glede na isto obdobje 2008) opazno povečala davčna osnova. To opozarja na verjetno opazno pospeševanje rasti domačega produkta v tretjem četrtletju.

9. Ponovno poslabšanje neto finančne pozicije podjetij in prebivalstva

Krediti so po praktični stagnaciji v juniju julija porasli tako gospodinjstvom kot podjetjem, skupaj so bili večji za 149 milijonov (0.5%), kar je še vedno skromno povečanje za potrebe gospodarstva, tudi v sedanjem kriznem obdobju. Bolj dolgoročna, medletna, rast kreditov se je junija in julija opazno zmanjšala, pri podjetjih je julija že padla na samo 5.5%. Večino povečanja je seveda posledica rasti v drugi polovici lanskega leta (natančneje, dosežene višje ravni kreditov konec leta).

Depoziti so po junijskem povečanju za približno 110 milijonov (0.6%) julija opazno padli, zmanjšali so se celo pod majsko raven. Depoziti podjetij so padli manj kot depoziti prebivalstva.

Skupna neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva (razlika med vsoto depozitov in vsoto kreditov) se je julija precej zmanjšala, kar za 330 milijonov; padla je celo na najnižjo letošnjo raven, ki je bila dosežena januarja !

Čeprav je cena mejnega refinanciranja pri ECB ostal nespremenjena, se je euribor zmanjšal za 0.2 do 0.3 točke pri vseh ročnostih. Detajlistične obrestne mere so se bolj malo spremenile. Izjema so bili depoziti podjetij za daljše vezave (preko 2 let), kjer so obrestne mere porasle za preko 1 točke in depoziti podjetij za ročnosti 1-2 let, kjer so se obrestne mere nekaj več zmanjšale (za okoli 0.6 točke). Več so se spremenile obrestne mere tudi pri kreditih podjetjem za daljše ročnosti (preko 5 let), kjer so se obrestne mere zmanjšale za več kot točko.

10. Pozitivna tekoča bilanca v juniju in v prvem polletju 2009

Celoletna tekoča bilanca Slovenije je bila zadnjič pozitivna leta 2002, letos pa pozitiven saldo za prvo polletje kaže na enako celoletno možnost. V kriznih časih je pozitiven rezultat predvsem posledica hitrejšega padca uvoza kot izvoza. Negativnemu saldu tekočega računa v prvem četrtletju v višini 166 milijonov €, je sledil pozitiven saldo v drugem v višini 222 milijonov €, tako da je polletni presežek 55.5 milijonov €.

Plačilna bilanca Slovenije (mil. €)

	januar – junij		junij	
	2008	2009	2008	2009
I. Tekoči račun	-911,0	55,5	-165,3	133,2
1. Blago	-1.156,9	-85,4	-223,1	60,7
2. Storitve	808,3	631,0	152,3	137,6
3. Dohodki	-408,9	-389,4	-106,7	-51,4
3.1. Prejemki	592,2	508,8	108,4	88,6
Od dela	104,2	90,6	17,8	16,6
Od kapitala	488,0	418,2	90,6	72,0
3.2. Izdatki	-1.001,1	-898,2	-215,1	-140,0
Od dela	-116,4	-100,5	-21,9	-21,9
Od kapitala	-884,7	-797,7	-193,2	-118,1
4. Tekoči transferi	-153,5	-100,7	12,2	-13,7
4.1. V Slovenijo	333,7	379,1	93,5	64,0
Državni sektor	181,3	216,0	57,9	40,0
Ostali sektorji	152,4	163,1	35,6	24,0
4.2. V tujino	-487,1	-479,7	-81,3	-77,7
Državni sektor	-295,9	-307,6	-33,4	-51,1
Ostali sektorji	-191,2	-172,1	-47,9	-26,7
II. Kapitalski in finančni račun	1.175,6	-171,3	202,0	-104,6
A. Kapitalski račun	-5,1	33,0	0,7	42,0
B. Finančni račun	1.180,8	-204,3	201,4	-146,5
1. Neposredne naložbe	-27,7	-387,9	-84,3	-55,8
2. Naložbe v vrednostne papirje	-847,0	1.949,1	-242,9	-137,9
3. Finančni derivativi	34,4	-24,5	1,4	-5,2
4. Ostale naložbe	2.022,3	-1.900,9	548,3	63,5
4.1. Terjatve	-1.165,5	510,8	-765,6	747,6
4.2. Obveznosti	3.187,8	-2.411,7	1.313,9	-684,1
5. Mednarodne denarne rezerve	-1,3	159,9	-21,0	-11,1
III. Neto napake in izpustitve	-264,6	115,8	-36,8	-28,6

V juniju je bil presežek 133.2 milijonov € rezultat blagovnega presežka 60.7 milijonov € plus storitvenega presežka 137.6 milijonov € minus primanjkljaja v bilanci dohodkov faktorjev 51.4 milijone € minus neto odliva tekočih transferov 13.7 milijonov €. Kapitalski in finančni račun kaže zmanjšanje obveznosti za 104.6 milijonov €. Gre za rezultat priliva na kapitalski račun 42 milijonov €, neto odliva neposrednih investicij 55.8 milijonov €,

neto odliva iz portfeljskih investicij 137.9 milijonov €, odliva pri finančnih derivativih 5.2 milijona € in neto priliva iz ostalih naložb 63.5 milijonov €. Statistična napaka je bila -28.6 milijonov €.

34

V celotnem prvem polletju 2009 je storitveni presežek odtehtal primanjkljaje na ostalih treh podbilancah tekočega računa. Blagovni izvoz je zaostajal za uvozom (CIF) za 85.4 milijonov €, storitveni presežek je znašal 631.0 milijonov €, primanjkljaj v bilanci faktorjev je bil 389.4 milijonov €, neto odliv iz tekočih transferov pa je bil 100.7 milijonov €. Kapitalski in finančni račun je izkazal negativni saldo 171.3 milijone € kot posledica presežkov na kapitalskem računu v višini 33.0 milijonov €, neto odliva neposrednih investicij v višini 387.9 milijonov €, neto priliva iz naslova portfeljskih investicij v višini kar 1949.1 milijonov €, neto odliva pri nakupih derivativov 24.5 milijonov € in neto odliva ostalih naložb v višini 1900.9 milijonov € (razdolžitve iz Slovenije). Statistična napaka je znašala 115.8 milijonov €.

Po podatkih avgustovskega Biltena Banke Slovenije je znašal konec junija 2009 bruto zunanji dolg Slovenije 37.598 milijonov € (javni, ki narašča, je bil 10.820 milijonov €; zasebni, ki pada, pa 26.778 milijonov €), neto zunanji dolg pa 9.599 milijonov €. Slednji je dosegel maksimum 9.858 milijonov € v lanskem decembru. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so bile konec julija 2009 593.4 milijonov €, mesec prej pa 539 milijonov € (pri tem devizne rezerve 472.4 milijonov €).

INVESTICIJE V OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE IN PRIMERI DOBRE PRAKSE V EU

Mejra Festić, Alenka Kavkler in Sebastijan Repina

35

Povzetek

Glede na ekonomičnost in prispevek posameznih tehnologij obnovljivih virov energije (OVE) k narodnogospodarski uspešnosti je treba oblikovati tudi ustrezen sistem stimuliranja OVE investicij.. Kriterij davčnih spodbud in olajšav za investicije OVE naj bi bila lastna cena električne energije posameznih OVE tehnologij. Zato bi kot implikacije za energetska politika lahko strnili: zniževanje stroškov kapitala, stimulacijske sheme, ki ustrezajo tehnično pogojeni učinkovitosti in življenjski dobi OVE energetskih objektov in kombinacijo instrumentov, ki se nanašajo tako na proizvodnjo kot na povpraševanje po električni energiji iz OVE.

Ključne besede: fiskalne spodbude, obnovljivi viri energije, investicije

INVESTMENT IN RENEWABLE RESOURCES TECHNOLOGIES AND THE CASES OF GOOD PRACTISES IN EU

Mejra Festić, Alenka Kavkler in Sebastijan Repina

36

Abstract

According to the fulfillment of economic criteria of technologies on renewable energy sources and their contribution to the macro-economic environment, there is a need for establishing an adequate system of fiscal stimulations. The criteria for the adequate system of fiscal stimulations of investment in technologies on renewable energy sources is the price of electricity produced by specific technology. Therefore, we can state the implications for energy policy: lowering capital costs, stimulations schemes which are adopted to the life-cycle of technology and its technical efficiency; and a combination of instruments which are related to supply and demand for electricity obtained from renewable sources.

Key words: fiscal stimulations, renewable energy sources, investment.

1. Uvod

Slovenija je obvezana doseči ciljni delež proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov, kar pomeni tudi potrebo in zahtevo po fiskalni in davčni spodbudi za večanja investicij v energetske objekte, ki bodo proizvajali električno energijo iz alternativnih virov. Kot referenčne države so za Slovenijo relevantne Italija, Avstrija, Nemčija, Danska in Nizozemska. Ker so možnosti izrabe alternativnih virov energije v Sloveniji specifične glede na klimatske razmere, so navedene države le najbolj primerljive s Slovenijo.

Kompleksnost institucionalnih pogojev, makroekonomsko okolje, struktura BDP in podnebne razmere so dejavniki, na osnovi katerih presojamo ekonomsko upravičenost investicij v alternativne vire oziroma energetske objekte na obnovljive vire energije (OVE).

37

Ekološka problematika narekuje nujnost razvoja in posodobitev tehnologij OVE, kot so sončna energija, energija biomase, geotermalna energija, vodna energija, energija vetra in energija toplotnih črpalk. Politike podpore v EU in Sloveniji podpirajo razvoj obnovljivih virov, predvsem hidro energije. Direktiva EC/2001/77 obvezuje Slovenijo k proizvodnji vsaj 33,6% električne energije iz obnovljivih virov do leta 2010. Zahteva po certificiranju izvora energije, Kjotski protokol in zahteve po večji energetske učinkovitosti za nove elektrarne na OVE narekujejo potrebo po standardizaciji priklopa mikro in malih elektrarn v sistem, kakor tudi potrebo po zagotavljanju srednjeročne stabilnosti odkupnih cen električne energije od elektrarn na OVE, kot tudi zagotavljanje možnosti tarifnih odjemalcev do prostovoljnega nakupa električne energije od kvalificiranih proizvajalcev z minimalnimi stroški omrežnine.

V Sloveniji se srečujemo s pomanjkljivim globalnim pristopom, kar otežuje odločanje in realizacijo tovrstnih investicij, saj je potrebno sodelovanje okolje-varstvenih organizacij, potrebne so civilne iniciative in pobude lokalnih skupnosti. Če bi si prizadevali za enotno, pozitivno in aktivno stališče do obnovljivih energetske virov, ki zmanjšujejo vsoto negativnih vplivov na okolje, bi lahko realizirali večji izplen iz možnosti, ki jih nudi tehnološki napredek. Glede na to, da energetska intenziteta v Sloveniji zaostaja za možnostmi, ki jih nudita ekosistem in podnebne zmogljivosti, je potrebno celostno pristopati k zagotavljanju trajne ponudbe energije.

Glede na manjšo kapitalsko intenzivnost in manjšo vrednost investicij v OVE je financiranje relativno enostavnejše. Začetni stroški so višji, odplačilna doba je daljša, zato tudi banke niso pogosti podporniki teh projektov, saj so prihodki v začetnih obdobjih prenizki. V ta namen so na voljo tudi nepovratna sredstva »Agencije za učinkovito rabo in OVE« (v okviru proračunskih sredstev), ugodna posojila »Ekološko-razvojnega sklada Slovenije«, ki deluje kot specializirana finančna organizacija na področju financiranja okoljskih potreb; omeniti velja še davčne olajšave in sredstva EU.¹

¹ Na Danskem in v Nemčiji je pogosto, da prebivalci lokalnih skupnosti podprejo nastanek manjših elektrarn OVE, s čimer si zagotovijo energetske neodvisnost in predvidljivo ceno energije.

Prednosti obnovljivih virov so v zmanjšanju odvisnosti od uvoženih virov energije in v povečanju energetske varnosti, v spodbujanju zaposlenosti in razvoja podjetij oziroma industrije OVE (industrija OVE je eden najhitreje rastočih sektorjev in tehnologija OVE je tudi delovno bolj intenzivna na enoto proizvoda kot tehnologija izrabe fosilnih goriv). Nadaljnje prednosti so izboljšanje kakovosti okolja in preprečevanje nadaljnjih sprememb podnebja (OVE znatno zmanjšujejo emisije CO₂ in s tem se lažje izpolnjujejo kriteriji Kjotskega protokola), kakor se tudi povečajo možnosti boljšega usklajevanja vrst energij z lokalnimi potrebami (tovrstne investicije prinašajo večjo zaposlenost v regiji in manjšo energetska odvisnost). Tovrstne investicije so tudi privlačne za obnovo zastarelih tehnologij za pridobivanje energije (elektrarne je mogoče obnoviti z učinkovitejšimi tehnologijami) in posledično se lahko poveča energetska učinkovitost regije. Zato bi bilo potrebno delegirati na nivo lokalnih skupnosti pristojnosti za realizacijo investicij v manjše obnovljive energetske obrate.

1.1. Direktive EU za povečevanje investicij v obnovljive vire energije (OVE)

Direktiva 2001/77/EC promovira boljši izkoristek OVE na notranjih trgih. Postavljeni cilj do 2010 je doseganje vsaj 12% bruto porabe električne energije iz OVE. Direktiva je tudi zahtevala vzpostavitev ustreznih institucij, ki bodo spodbujale investicije v OVE kakor tudi oblikovanje shem spodbud na nacionalni ravni (cenovne sheme, sistem kvot in fiksnih cen, zagotovljenih odkupov, subvencije po kWh, davčne spodbude in olajšave, pomoč pri financiranju kapitalskih investicij, spodbude raziskav in razvoja v nove tehnologije in objekte). Sledila je Direktiva COM 2005/627 o električne energiji iz obnovljivih virov in Direktiva COM 2005/628 akcijski plan biomase. Direktiva COM 2006/848 obravnava celovit pristop investicij v OVE glede na klimatske spremembe. Direktiva iz l. 2008 (Predlog Direktive 2008) je nadgradila celovit pristop investicij v OVE.

Sistem kvot temelji na dveh možnostih, zelenih certifikatih in javnih razpisih. Zeleni certifikati se prodajajo po tržnih cenah z namenom kritja dodatnih stroškov proizvodnje električne energije iz OVE (primer Belgije, Švedske, Vel. Britanije) in zagotavljanja zelenega deleža električne energije iz OVE. Zeleni certifikati tako spodbujajo porabo in proizvodnjo električne energije iz OVE z določanjem nujnega deleža proizvodnje ali porabe električne energije iz OVE.

Država lahko razpiše tudi razpis za ponudbo električne energije iz OVE po ceni, kakršna je določena v razpisu. Presežni stroški proizvodnje energije nad razpisano ceno se prenesejo na končnega potrošnika energije v obliki davka (primer Irske in Vel. Britanije). V primeru sheme fiksnih cen kvota ali maksimalni limit ni direktno postavljen, ampak se kvota oblikuje indirektno glede na postavljeno ceno. Mehanizem premij pomeni, da država postavi fiksno premijo ali okoljevarstveni bonus, ki se plača nad normalno ceno električne energije (primer Nemčije, Španije, Danske in Francije). Kjer so fiksne cene korelirane s tržnimi, ni velikih

razlike med premijsko in tržno ceno. Država prilagaja premije spremembam stroškov proizvodnje električne energije. V primeru fiksnih vzdrževalnih shem se vsa električne energija iz OVE, ki je poslana v omrežje, tudi distribuirana in prodaja po zagotavljeni ceni (ki je nad normalno tržno ceno). Breme pa se prevali na končnega potrošnika preko distribucijskih tarif. Direktne subvencije pa nudi država in tako pokrije del stroškov kapitala ali pridobivanja električne energije iz OVE. Davčne olajšave ali oprostitve pa so možne v primeru investicij v zahtevno tehnologijo OVE. Priporočljiv instrument so tudi fiskalne spodbude za porabo električne energije iz OVE (nižji DDV, davčne oprostitve pri investiranju v objekte na OVE, povračila ali oprostitve energetskega davka, CO₂, NO_x, SO₂ davki kot direktna spodbuda investicij v energetske objekte na OVE, subvencije na kWh stroškov proizvodnje ali cene električne energije ali investicije v energetski objekt).

39

Evropska komisija je decembra 2008 poudarila pomen povečevanja energetske učinkovitosti in sprejemljivih emisij CO₂, kar naj bi dodatno prispevalo k omilitvi gospodarske krize (SEC 2009/268, 269, 270). Informacijska in komunikacijska tehnologija naj bi dodatno prispevali k energetske učinkovitosti in varčni porabi energije in energentov (COM(2006) 545; COM(2008)30, Direktiva 2005/32/EC, COM(2008) 16, 17, 19, 772, 241, COM(2008) 397, 780, 800, 886, 607), ki bi se kazala pri vseh segmentih porabnikov energije (energetsko varčnih proizvodih, racionalnim obnašanjem končnih porabnikov energije, načinu življenja, izrabi OVE, sistemskih izboljšavah prenosa energije, manjših izgubah pri prenosu, energetsko varčnimi investicijami, vgrajeni racionalizacije porabe energije energetskih objektov in končnih odjemalcev, energetsko varčni gradnji objektov, spodbujanju raziskav in razvoja novih energetsko varčnih tehnologij).

2. Pregled spodbud po državah

2.1 Slovenija

Operaterji so primorani odkupovati električno energijo od kvalificiranih proizvajalcev z upoštevanjem fiksnih tarif in premij ter zagotavljenih odkupnih cen. Proizvajalci lahko izbirajo med fiksnimi in premijskimi tarifami. Operater omrežja in kvalificirani proizvajalec podpišeta dogovor o nakupu električne energije za 10 oz. 15 let. Operater omrežja lahko odkupi električno energijo po fikсни ceni (določa jo vlada, ki ob oblikovanju cene upošteva tudi rast cen temeljnih življenjskih potrebščin, goriva za proizvodnjo električne energije in povprečno letno ceno le-te na trgu) čez leto ali plača letno premijo kvalificiranemu proizvajalcu, ki lahko prodaja električno energijo tudi preko posrednika. Enotne letne cene in premije se določijo za 5 let za posamezen energetski objekt in se potem znižajo za 5 %. Po 10 letih se znižajo za 10 % relativno glede na izhodiščno tarifo.

Nespremenljivi del cene zagotavljenega odkupa je enak nespremenljivemu delu referenčnih stroškov in se ne spreminja ves čas trajanja pogodbe o zagotavljenem odkupu. Spremenljivi

del zagotovljenega odkupa pa je enak spremenljivemu delu referenčnih stroškov, ki se običajno letno usklajuje po objavi referenčnih cen goriv (ULRS maj 2009). Nespremenljivi del referenčnih stroškov (ki je podlaga za določanje pomoči) se v odločbi o dodelitvi podpore zaradi prejetih subvencij zmanjša za ta znesek (eur/MWh): znesek prejete pomoči x anuitetni faktor pri 15 letni ekonomski dobi naložbe / nazivna moč (v MW) x letne obratovalne ure. Spremenljivi del referenčnih stroškov se letno usklajuje glede na napovedi Agencije za energijo o referenčnih cenah energije na trgu.

40

Uredba iz leta 2009 (maj) določa oblike spodbujanje izrabe OVE z mehanizmi zagotovljenega odkupa električne energije in finančne pomoči za tekoče poslovanje.

Enotne letne cene ne vključujejo DDV, možne so tudi subvencije ali subvencionirane obrestne mere na posojila. Finančne spodbude se dajo samo na visoko učinkovite energetske objekte. Najvišje subvencije znašajo do 40 % investicijskih stroškov.

Za proizvodne enote OVE, za katere spremenljivi del zagotovljenega odkupa ni določen, se navaja samo cena zagotovljenega odkupa. Uredba (maj 2009) določa zagotovljene cene odkupa za hidro vir med 82,34 in 102,47 eur/MWh, za vetrno energijo 95,38 eur/MWh, za sončno energijo (integrirani objekti) med 315,36 in 477,78 eur/MWh, za sončno energijo (samostojne objekti) med 289,98 in 390,42 eur/MWh, za geotermalno energijo 152,47 eur/MWh, za lesno biomaso med 51,92 eur/MWh in 224,35 eur/MWh, za bioplin 41,33 eur/MWh in 160,05 eur/MWh, odlagališčni plin med 61367 eur/MWh in 99,33 eur/MWh, za biološko razgradljive odpadke 74,34 eur/MWh in 77,44 eur/MWh. Uredba tudi določa obratovalne podpore (ULRS maj 2009, stran 32 -37).

Tabela 1: Pregled spodbud v Sloveniji

	Velikostni razred naprave	nespremenljivi del referenčnih stroškov (eur/MWh)	spremenljivi del referenčnih stroškov (eur/MWh)	referenčni stroški skupaj (eur/MWh)
hidro	Mikro (do 50 kW)	105,47	-	105,47
	Male (do 1 MW)	92,61	-	92,61
	Srednje (do 10 MW)	82,34	-	82,34
	Velike (do 125 MW)	76,57	-	76,57
veter	Mikro (do 50 kW)	95,38	-	95,38
	Male (do 1 MW)			
	Srednje (do 10 MW)			
	Velike (do 125 MW)	86,74	-	86,74
sončna (v stavbah)	Mikro (do 50 kW)	415,46	-	415,46
	Male (do 1 MW)	380,02	-	380,02
	Srednje (do 10 MW)	315,36	-	315,36
	Velike (do 125 MW)	280,71	-	280,71
sončna (samostojni objekti)*	Mikro (do 50 kW)	390,42	-	390,42
	Male (do 1 MW)	359,71	-	359,71
	Srednje (do 10 MW)	289,98	-	289,98
	Velike (do 125 MW)	269,22	-	269,22
Geotermalna	Od 50 kW do 125 MW	152,47		152,47
Biomasa**	Mikro (do 50 kW)	Se določijo za vsak primer posebej		
	Male (do 1 MW)	161,95	62,4	224,35
	Srednje (do 10 MW)	115,52	51,92	167,43
	Velike (do 125 MW)	Se določijo za vsak primer posebej		
Biomasa***	Od 50kW do 10 MW	51,34	51,20	102,54
	125 MW	Se določijo za vsak primer posebej		
Bioplín (iz biomase)	Mikro (do 50 kW)	118,72	41,33	160,05
	Male (do 1 MW)	111,75	44,00	155,76
	Srednje (do 10 MW)	96,18	44,59	140,77
	Velike (do 125 MW)	-	-	-
Bioplín (iz biološko razgradljivih odpadkov)	Od 50 kW do 1 MW	139,23	-	139,23
	Do 10 MW	129,15	-	129,15
	Do 125 MW	-	-	-
Plín iz odpadnega blata	Mikro (do 50 kW)	85,84	-	85,84
	Male (do 1 MW)	74,42	-	74,42
	Srednje (do 10 MW)	66,09	-	66,09
Odlagališčni plín	Mikro (do 50 kW)	99,33	-	99,33
	Male (do 1 MW)	67,47	-	67,47
	Srednje (do 10 MW)	61,67	-	99,33
Biološko razgradljivi odpadki	Male (do 1 MW)	77,44	-	77,44
	Srednje (do 10 MW)	74,34	-	74,34

Referenčni stroški sončnih elektrarn za l. 2009 se znižajo za 7% v l. 2010, za 14% v l. 2011, za 21% v l. 2012 in za 28% v l. 2013.

** Kjer biomasa pomeni več 90% dovedene primarne energije goriva.

*** Biomasa v sežigu s fosilnimi gorivi, kjer lesna biomasa pomeni več kot 5% dovedene primarne energije goriva.

Vir: Uradni list RS (junij 2008). http://www.uradni-list.si/_pdf/2009/Ur/u2009037.pdf

2. 2 Avstrija

Avstrija si je postavila cilj 34 % delež energije iz OVE do l. 2020. Cilj je tudi doseči večje kapacitete na energijo vetra in hidro energije (700 MW do l. 2015).

Z novo zakonodajo iz l. 2008 je celotni proračun za investicije v OVE omejen na 21 mio € do l. 2011. Ta znesek je porazdeljen enakomerno 30 % na biomaso, bioplin in veter, medtem ko 10 % pripada fotovoltaiiki in drugim OVE. Letni limiti je omejen na 4 mio € rasti porabe sredstev glede na predhodno leto. Sredstva se dodeljujejo po principu »prva prijava, prva dodelitev« dokler se letni proračun ne izčrpa. Po 24 letih (maksimalne) življenjske dobe posameznih obratov se uporablja sistem obveznega odkupa električne energije po tržni ceni (zmanjšani za stroške obratovanja obrata). Srednje HE (10 - 20 MW) dobivajo investicijsko podporo do 10 % direktnih investicijskih stroškov oziroma maksimalno 400 €/kW. Za HE je na voljo 50 mio € za obdobje od 2006 do 2012.

42

Tabela 2: Pregled spodbud v Avstriji

tehnologija	trajanje leta	2007 €/MWh	2008 €/MWh
Male HE	10 let, v posameznih primerih tudi 13 do 15 let	31,5 - 62,5	31,5 - 56,8
Solarna PV		300 - 460	320 - 490
Veter		75,5	-
Geotermalna energija		73	74
Lesna biomasa in odpadki z visokim deležem bio-odpadkov (les in lesni ostanki ter slama) Nižje tarife za slamo in lubje [- 25 %] in druge bio odpadke [- 40 do - 50 %]		111- 156,5 63 - največ 50 % za hibridne obrate	113 - 157 64 - največ 50 % za hibridne obrate
Biogorivo		113-169,5	115-170
Bioplin iz čistilnih naprav		40,5-59,5	41-60

Vir: (EcoFys 2008).

2. 3 Danska

Na Danskem so že v 80. tih letih začeli spodbujati izrabo energije vetra. V preteklih šestih let pa se je izraba energije vetra nekoliko zmanjšala, čeprav na Danskem še vedno stimulirajo izrabo energije vetra najintenzivneje med EU državami in imajo najvišje kapacitete inštalirane moči na per capita proizvod v EU (trenutno imajo več kot 400 MW inštalirane moči).

Od 1. januarja 1996 so energetske dajatve sestavljene iz treh delov: trošarine, CO₂ takse (uvedene 1992/93) in SO₂ takse (uvedene v l. 1996).

Na Danskem so si postavili cilj 30 % delež energije iz OVE do l. 2020, medtem ko je po direktivi EU ciljni delež 29 % bruto porabe električne energije v l. 2010. Glavne politike podpore so (EcoFys 2008):

1. premije za energijo vetra,
2. javni razpisi za energijo vetra,
3. zagotovljene odkupne cene za tehnologije na OVE.

Energija vetra (na morju):

Novi objekt doseže spot ceno z okoljsko premijo 13 €/MWh, nadomestilo za izravnavo stroškov 3 €/MWh za obdobje 20 let. Investitorji, ki izrabijo stare turbine dobijo dodatni bonus (velja samo za investicije do konca leta 2009). Trenutna tarifa znaša približno 57 €/MWh v zahodnem delu države in 58 €/MWh v vzhodnem delu. Nova shema davčnih spodbud naj bi povečala tudi izrabo notranjega vetra.

Energija vetra (na kopnem):

V letu 2008 so izvedli javne razpise za energetske objekte 200 MW, z izvršilno ceno (za prve objekte Horns Reef II) v višini 70 €/MWh za 50.000 polnih delovnih ur (približno 12 let obratovanja). Za drugi objekt (Nysted II) je bila izvršilna cena nižja (66 €/MWh) za 50.000 polnih delovnih ur (z življenjsko dobo približno 14 let). Izravnavo stroškov so krili lastniki objektov. Nacionalna energetska strategija je predvidela tudi okoljske premije v višini 13 €/MWh.

Lesna biomasa in biogorivo.

Predvidene so zagotovljene odkupne cene na nove objekte v višini 80 €/MWh za obdobje 10 let obratovanja, na kar se povišajo na 54 €/MWh za naslednjih 10 let.

Bioplin in odpadki:

Obrati nad 10 MW poslujejo pod tržnimi pogoji (od januarja 2007 obrati nad 5 MW), ni prioritete produkcije. Ti obrati so primerni za individualne subvencije, ki niso vezane na proizvodnjo, za obdobje 20 let. Od januarja 2007 naprej, pa ti obrati dobijo letno subvencijo ali pa se lahko prijavijo kot prioriteta proizvodnja v kombinaciji z zagotovljenimi odkupnimi cenami.

Fotovoltaika:

Posamezne hiše so deležne olajšav ob nakupu opreme v višini 200 - 250 €/MWh (glede na območje).

OVE

Uvedli so davke na izrabo fosilnih goriv, ki se uporabljajo za ogrevanje, medtem ko je elektrika predmet davkov na porabo. Fosilna goriva za proizvodnjo elektrike niso obdavčena. CO₂ davčne stopnje so fiksne glede na vsebino CO₂ in znašajo 90 DKK/t CO₂ (€12/t CO₂).

CO₂ davčne stopnje so določene v »Carbon Dioxide Act«. Biomasa kot nevtralno gorivo je izvzeto iz CO₂ dajatev.

Proizvajalci toplote dobijo kompenzacije za SO₂ davke proporcionalno glede na vsebino žvepla in rezidualni proizvod (pepel). Prihranki pri SO₂ davkih niso v korelaciji s stroški pridobivanja dovoljenje oziroma potrebne dokumentacije. Tako so SO₂ davki standardni in določeni z akti.

44

Do 1. novembra 2001 so dovolili uporabo malih kotlov na biomaso (z manj kot 250 kW) in odobrenimi subvencijami v višini € 530 - 1330 (odvisno od velikosti). To tehnologijo so onemogočili, ko so ugotovili, da je konkurenčna drugim alternativnim tehnologijam ogrevanja. Solarne tehnologije so izvzete iz energetske davkov in CO₂ davkov.

Decembra 2000 so objavili tudi direktivo rasti deleža ogrevanja iz solarne energije v kombinaciji z novogradnjami (Akt Obveznega solarnega ogrevanja v novih stavbah, številka 337/2001). Direktiva še ni prav zaživela do l. 2008. Obligatorna shema pokriva solarne energije za toplo vodo (in ogrevanje) s finančno udeležbo 50 – 60 % celotne porabe tople vode za manjše objekte in 25 – 40 % za večje objekte (EcoFys, 2008).

2. 4 Italija

V Italiji je električne energije pridobljena predvsem iz hidro virov (HE) in iz fosilnih goriv. Želijo povečati delež biomase, vetra in solarne energije. Politika OVE je integrirana s politiko zniževanja CO₂ emisij. L. 2001 so uvedli sistem zelenih certifikatov za proizvajalce in uvoznike električne energije. Začetni zahtevek je bil 2 % od proizvedene ali uvožene električne energije, kasneje se je povečeval po 0,35 % letno do l. 2006, od 2007 pa po 0,75 % letno do l. 2012. Zastavljeni cilj je 25 % bruto porabe električne energije iz OVE do l. 2020.

Trgovalne zelene certifikate izdaja Italijanski sistemski operater za električno energijo, ki jih dobavitelji in ponudniki električne energije kupujejo preko »Trga električne energije« z bilateralnimi pogodbami. Na začetku so zelene certifikate dodeljevali samo obratom, ki proizvedejo več kot 50 MWh letno in ki so začeli z obratovanjem pred 1. aprilom 1999. Zeleni certifikat se izdajajo samo za prvih 8 let obratovanja. Aprila 2006 je stopil v veljavo novi dekret »Decreto ambientale«, ki je podaljšal obdobje na 12 let. Za biomaso se certifikati izdajajo za 100 % letno proizvodnjo električne energije v prvih 8 letih in potem za 60 % proizvodnje za nadaljnja 4 leta. L. 2008 so uvedli proračun za investicije v OVE in ti objekti pridobijo certifikate za 15 letno obratovanje. Zakon (244/2007) določa, da se zeleni certifikati izdajajo za obrate s kapaciteto več kot 1 MWh. Količina certifikatov za objekte na OVE z inštalirano močjo večjo kot 1 MW se izračuna tako, da se pomnoži realna količina proizvodnje s koeficientom (ki variira glede na različnost tehnologij). Naslednja

tabela prikazuje koeficiente po tehnologijah in optimalne tarife za obrate manjše inštalirane moči od 1 MWe. Cena zelena certifikata je bila 130 €/MWh v l. 2007.

Tabela 3: Pregled spodbud v Italiji

tehnologija	Kapaciteta obrata >1 MWe	Optimum za objekt < 1 MWe
	Zeleni certifikat koeficient	Zagotovljene odkupne cene
Veter na morju	1,0	220
Veter na kopnem	1,1	-
Geotermalna energija	0,9	200
Energija valovanja in plimovanja	1,8	340
Hidro	1,0	220
Bio razgradljivi odpadki	1,1	220
Biomasa iz kmetijstva, agrikulture in gozda	1,8	300
Bioplin	0,8	180

Vir: EC (2006), Euroelectric (2006), EcoFys (2008), LEI (2008).

Posebej je razdelan sistem zagotovljenih odkupnih cen za fotovoltaične energetske objekte v Italiji.

Tabela 4: Zagotovljene odkupne cene za fotovoltaične objekte v Italiji

tehnologija	kapaciteta	2007, fiksno, €/MWh	trajanje, fiksno
PV obrat na tleh	1 kW < P < 3 kW	40	20
	3 kW < P < 20 kW	38	
	P > 20 kW	36	
PV obrat na arhitekturni strukturi	1 kW < P < 3 kW	44	
	3 kW < P < 20 kW	42	
	P > 20 kW	40	
PV obrat kot del arhitekturne strukture	1 kW < P < 3 kW	49	
	3 kW < P < 20 kW	46	
	P > 20 kW	44	

Vir: EC (2006), Euroelectric (2006), EcoFys (2008), LEI (2008).

L. 2008 uvedejo zakon o proračunu za OVE in določijo, da morajo vsi energetske objekti zgrajeni od l. 2008 naprej imeti decentralizirano ponudbo električne energije in proizvodnjo nad 1kW. L. 2007 so tudi uvedli davčne olajšave za električno energijo iz OVE (55% odbitek za določene tehnologije: kondenzacijski bojlerji, solarno-termalni kolektorji, objekte, ki so integralni del arhitekturnih struktur, za objekte, rabiti za posamezne tehnologije se razlikujejo: €100.000 za energetske objekte, ki so integrirani v arhitekturno strukturo,

€60.000 za geotermalno in solarno tehnologijo, za druge tehnologije €30.000 itd.). Spodbude za OVE se dodeljujejo na lokalni in regionalni ravni. Pridobljene subvencije lahko pokrijejo tudi do 50 % vrednosti investicije (preko razpisov po principu »prvi prijavi, prvi pridobi«). Sistemi spodbud vključujejo tudi bele certifikate (ali certifikate energetske učinkovitosti). Certifikati se prodajajo distributerjem, ki oskrbujejo z električno energijo več kot 100.000 odjemalcev. Uporabniki nimajo direktnega dostopa do belih certifikatov. Fiskalne spodbude veljajo do konca l. 2010. Pogoj je, da gre za tehnologije, ki nosijo izboljšanje energetske učinkovitosti (EcoFys 2008).

46

2. 5 Finska

Država daje za investicije v OVE garancije, subvencije, povračila od 30 do 40 % investicijskih stroškov (za energijo vetra), davčne oprostitve za biogorivo in povečane dajatve za objekte, ki pridobivajo energijo z velikimi emisijami CO₂ in davčne oprostitve za objekte na OVE. Cilj je doseči delež proizvodnje 28 % električne energije iz OVE do l. 2020 in 31,5 % bruto porabe električne energije iz OVE do l. 2010 in delež biogoriv naj bi znašal 5,75% do l. 2010. Na Finskem je najbolj zastopana izraba hidro energije (50 %) in biomase (48 %). Povečala pa se je tudi izraba odpadkov.

Trenutno na Finskem ne uporabljajo zelenih certifikatov. Glavni promocijski instrument OVE so davčne olajšave in investicijske subvencije. Energija pridobljena iz fosilnih goriv in nuklearne energije je izvzeta iz davkov, ki jih plačujejo končni porabniki. Možna višina subvencij je 30 % vrednosti investicij in 40 % za energijo vetra.

Tabela 5: Pregled spodbud na Finskem

tehnologija	2003 in naprej
	Davčna povračila (€/MWh)
Veter in gozdna biomasa	6,9
Reciklirano gorivo	2,5
Druge alternative OVE	4,2

Vir: EcoFys (2008), LEI (2008).

Subvencije bistveno znižujejo investicijske stroške v tehnologije na OVE, medtem ko davčne opustitve prispevajo k njihovi izrabi. Ti ukrepi so zelo spodbudili rast izrabe biomase za pridobivanje električne energije in ogrevanja.

2. 6 Francija

V Franciji je kombinacija zagotovljenih odkupnih cen in multiplih davčnih oprostitev prevladujoča oblika spodbujanja investicij v OVE; za objekte nad 12 MW (razen vetrne energije) pa tudi javni razpisi (tenderji). Programi se tudi razlikujejo med regijami glede na geografske značilnosti. Zagotovljene odkupne cene so uvedli v l. 2000/108 (Zakon o modernizaciji in razvoju javnih storitev v energetske sektorju). Zakon sedaj zagotavlja fiksne zagotovljene odkupne cene za vse energetske objekte na OVE z instalirano močjo do 12 MW in za objekte na energijo vetra. Hkrati so dobavitelji električne energije primorani kupovati le-to od proizvajalcev na OVE. Tarife oziroma premije se razlikujejo med posameznimi tehnologijami.

47

Davčne olajšave in zagotovljene odkupne cene so najpomembnejši instrument v Franciji (uvedli so jih l. 2001, modificirali 2002 in 2005). Pred tem so uporabljali subvencijske sheme. Francija si je postavila za cilj 23 % proizvodnje električne energije iz OVE po direktivi EU in 21 % bruto porabe električne energije iz OVE do l. 2010. Delež biogoriv naj bi dosegel 10 % v l. 2015. Trenutno se pokriva 11 % bruto porabe električne energije iz OVE (predvsem s HE). Izraba vetra raste od l. 2005, kot tudi izraba fotovoltaike preko zagotovljenih odkupnih cen od l. 2006. Neizkoriščen je potencial biomase. Trg tekočih biogoriv je v Franciji drugi največji trg v EU.

Tabela 6: Pregled spodbud v Franciji

Tehnologija	trajanje	Fiksne zagotovljene odkupne cene
Hidro	20	60,7 €/MWh + 5 to 25 €/MWh za male obrate + do 16,8 €/MWh bonitet za veter
Biogorivo	15	75 do 90€/MWh + do 30 €/MWh EE bonitet + 20€/MWh za metanizacijo
Obalni veter	15	82€/MWh za 10 let, in potem 28 do 82 €/MWh za 5 let
Notranji veter	20	130€/MWh za 10 let in potem 30 do 130 €/MWh za naslednjih 10 let
Fotovoltaika	20	Za prestolnico Francije: 300€/MWh + 250 €/MWh BI-PV Korzika, DOM, Mayotte : 400 €/MWh + 150€/MWh BI-PV
Geotermalna energija	15	Prestolnica Francije: 120 €/MWh + do 30€/MWh EE bonitet DOM: 100€ + do 3 €/MWh EE bonus
Biomasa	15	49 €/MWh + do 12 €/MWh EE bonitet
Mestni trdi odpadki	15	45 - 50 €/MWh + do 3 €/MWh EE bonitet

Vir: De Jager in Rathmann (2008, 54), EcoFys (2008), LEI (2008).

Učinkovitost sistema zagotavljenih odkupnih cen je bila nekoliko omejena z administrativnimi ovirami in zakonodajo, še posebej z omejitvami pri gradnji stavb (vetrna energija), povpraševanjem in omrežnini.

Tabela 7: Spodbude investicij v OVE v Franciji

		Veter na morju	Veter na kopnem	Sončna energija	Biomasa
Korporacijski davek	%	33%			
Davčne olajšave - Vrsta - Obdobje	letno	linearno	linearno degresivno (2,25)	linearno	linearno degresivno (2,25)
		degresivno (2,25)	20	degresivno (2,25)	15
		15		20	
Dolg		-	-	-	-
Davki					
Investicijske subvencije	€/kW	-	-	-	-
Zagotovljena odkupna cena	€/MWh	82	130	-	-
	€/MWh	D: 82a V: 82	D: 110b V: 64	D: 300 V: 300	D: 61c V: 61
Začetna	letno	10	10	-	-
Temeljna - Začetna tarifa - Celotno trajanje sheme	letno	15	20	20	15
Ekonomski cikel	letno	15	20	20	15

a: Določeno je (D, 2000 ur/letno) in druga možnost (V, 2300 ur/letno) obratujejo polno z manj kot 2400 ur/letno;
b: določeno je: 3000 ur/letno, in druga varianta: 3500 ur/letno. C: Tarifa za biomaso temelji na izkoriščenosti 85% (pod zagotovljeno proizvodnjo v vseh letnih obdobjih). Pri učinkovitosti 90%, pa se dodelijo maksimalne premije.
Vir: EcoFys (2008), LEI (2008).

Javni razpisi veljajo za objekte z inštalirano močjo v povprečju 216MW, za biogorivo 16MW, za veter 105 MW (iz l. 2008). Gospodinjstva so deležna davčnih olajšav za električno energijo iz OVE v višini 50% (velja za obdobje od 2006 do 2009). Investicijske subvencije za izrabo biomase so do 40% vrednosti investicije, medtem ko se izraba biogoriv spodbuja z od l. 1998 za obdobje 20 let. Subvencije na investicije so dovolj visoke in so tudi zagotovljene za dovolj dolgo obdobje. Tudi druge spodbude so v Franciji zadostne (EcoFys 2008).

2. 7 Nemčija

Za Nemčijo lahko rečemo, da ima zelo pregleden sistem spodbujanja investicij v OVE. Zagotovljene odkupne cene so zagotovljene za obdobje 20 let (za male HE 30 let in srednje HE 15 let) in so najpomembnejši instrument stimulacij. Vsakoletno zniževanje stimulacij pa dodatno spodbuja k čim hitrejšemu investiranju v objekte na OVE. Državne banke nudijo ugodna posojila investitorjem, medtem ko so finančni posredniki oblikovali atraktiven portfelj investicij v objekte na OVE in tako privabili tudi privatni kapital. Leta 2005 so uvedli davčne spodbude (znotraj zveznega Zakona o davkih) in odpravili zvezne energetske investicijske sklade.

49

Nemčija je uvedla zagotovljene odkupne cene že leta 1991. V obdobju 1991 - 2000 je bila tarifa enotna in je spodbujala predvsem vetrno energijo (De Jager, Rathmann, 2008). Hiter razvoj OVE tehnologij je narekoval uvedbo »Erneuerbare Energien Gesetz - EEG« akta, ki je bil uveden leta 2000 in dopolnjen leta 2004. Omogočal je prioriteten dostop na omrežje, prioritete zagotovljene odkupne cene in določena plačila za alternativne tehnologije OVE. Struktura zagotovljenih odkupnih cen je prilagojena ciklu stroškov proizvodnje električne energije iz OVE, kar prispeva tudi k zniževanju investicijskih stroškov. Na ta način pa se ne spodbujajo samo stroškovno bolj učinkovite tehnologije OVE, ampak OVE nasploh. Donosnost in izkoristek kapacitet OVE oziroma tehnologij je tako pogojena s strukturo tarif.

Tabela 8: Pregled spodbud v Nemčiji

			Veter na kopnem	Veter na morju	Fotovoltaika	Biomasa
korporacijski davek		%	38 % v povprečju			
davčne olajšave	vrsta	letno	linearno degresivno (enotno, dvojno (max. 20 %), trojno (max. 30 %) z ali brez prehoda na linearno obračunavanje			
	obdobje		16	16	20	10
dolg	vrsta		a) »KfW Umwelt« program (linearno, 4 % odbitek) b) »KfW ERP« program (linearno)			
	obdobje	letno	a) 20 (3 leta reodkupna pristojbina) b) 10 (2 leta reodkupna pristojbina)			
	stopnja	%/letno	a) izpad – 1,5 % b) izpad – 1,5 %			
davki			degresivno (trojno (max. 30 %)) s prehodom na linearno			
investicijske subvencije		€/kW	-	-	-	-
tarifa	začetna	€/MWh	83,60	91,00	406	101,50
	temeljna	€/MWh	52,80	61,90		
obdobje začetne tarife D (izpad): V (možnost):						
		letno	19,5 16,7	12,8 12,8		
celotno trajanje sheme		letno	20	20	20	20
ekonomski življenjski cikel		letno	20	20	20	20

Prioritetni dostop na omrežje pomeni za proizvajalce električne energije iz OVE manjše potencialne stroške tveganj zaradi nedostopa do omrežja. S tem se sicer povečujejo stroški operaterja in cena električne energije za odjemalce. Ker krepitev omrežja in infrastrukture zaostaja za razvojem tehnologij OVE, so novembra 2007 uvedli zakon »Gesetz zur Beschleunigung der Infrastrukturplanung«, ki določajo odgovornost za stroške slabe vpetosti oziroma dostopa energetskih objektov na OVE v omrežje. S tem so se zmanjšali celotni stroški infrastrukturnih investicij in operaterji so deležni ugodnejših pogojev financiranja. V Nemčiji lahko operater tudi onemogoči energetskemu objektu na OVE dostop na omrežje, če je omrežje že zasičeno z električno energijo energetskih objektov na OVE, kar pomeni izpad dohodka.

50

Državne banke financirajo investicije v objekte na OVE do največ 75 % vrednosti in največ do 10 mio €. Posojila se običajno odobrijo za 10 do 20 let po obrestni meri, ki je nižja (za 0,5 do 1,5 %) kot obrestna mera na kapitalnem trgu. Posojilni pogoji se tudi razlikujejo glede na specifične investicij v OVE in med bankami. Posamezne sheme financiranja so tudi favorizirale posamezne investicije v OVE.

Fiskalne spodbude pomenijo znižano davčno stopnjo na korporacijske dobičke za obdobje 10 do 20 let. Davkoplačevalci so lahko izbirali med linearno in degresivno metodo obračunavanja znižanih davčnih stopenj (v letih 2006 in 2007 je bila davčna olajšava do 30 %).

2. 8 Španija

Leta 1997 so v Španiji uvedli program podpore investicij v OVE, ki je prispeval predvsem k rasti izrabe energije vetra. Zagotovljene odkupne cene in premije so bile visoke in sistem je transparenten. Španija si je postavila za cilj doseči delež 29,4 % bruto porabe električne energije iz OVE do l. 2010.

Akt o obnovljivih virih (»Real Decreto«, no. 436-2004) zavezuje operaterje k prenosu ciljnega deleža električne energije iz OVE. Sistem fiksnih zagotovljenih odkupnih cen in premij upošteva najvišjo tržno ceno električne energije. Tarife so veljale za obrate z inštalirano močjo ≤ 50 MW. Novi španski akt o OVE (»Real Decreto«, no. 661/2007) regulira proizvodnjo električne energije pod posebnimi pogoji, saj je reguliran tehnični vidik odprave ovir pri vzpostavljanju novih kapacitet, oblikuje se povprečna premijska tarifa in referenčna tarifa - v izogib prevelikim profitom, spodbuja se kogeneracija uporabe biomase in drugih alternativnih virov. Akt o energetske učinkovitosti in strategiji (Direktiva 2001/77/EC) določa spodbude glede na tehnološko in energetske učinkovitost izrabe OVE. Fiksne tarife se izračunavajo kot delež standardnih vrednosti (srednjih referenčnih tarif) in se določajo letno z dekretom.

Nova regulativa o OVE (661/2007) spodbuja premijske tarife, ki niso zastavljene kot delež srednje vrednosti tarife, ampak kot fiksna vrednost plačana na maksimalno ceno električne energije (upoštevajo tudi mehanizme najvišje in najnižje cene, ki kaže na interval možnega prejemka po različnih vrstah tehnologij OVE (ta sistem velja v primeru previsokih in prenizkih cen električne energije). Zakonodajo nameravajo dopolniti v l. 2010 glede na dejanske dosežke in odstopanja od ciljev.

Kot spodbude se tudi uporabljajo nizko obrestni krediti, subvencionira se lahko do 80 % referenčnih stroškov investicij v OVE (1,700€/kW za biomaso in 1,800 €/kW za druge alternative. Maksimalne in minimalne tarife so določene za vse OVE. Ob regulaciji korporacijskih obdavčitev so uvedli še subvencijsko shemo za okoljevarstvene investicije. Spodbude se dodeljujejo tudi na lokalni ravni. Davčne olajšave v te namene bodo v celoti opustili v l. 2011. V l. 2006 bilo možno znižati davčno osnovo za 10 % ob investiranju v OVE (l. 2006: 10 %; l. 2007: 8 %; l. 2008: 5 %; l. 2009: 4 %; l. 2010: 2 %; in l. 2011: 0 %).

Tabela 9: Pregled spodbud v Španiji

Tehnologija/ kapacitete - cilj MW		kapacitete - cilj MW	Fiksne tarife drugo obdobje	Trajanje prvo obdobje	Premijska tarifa	Max (premija)	Min (premija)
		€/MWh	€/MWh	leto	€/MWh	€/MWh	€/MWh
PV < 100 kWp	371	440	352	25	-	-	-
PV 100 kWp - 10 MWp		418	334	25	-	-	-
PV 10 MWp - 50 MWp		230	184	25	-	-	-
Solar termalna	500	269	215	25	254	344	254
Veter na morju	20.155	73	61	20	29	85	71
Veter na kopnem		-	-	-	84	164	-
Geotermalna < 50 MW	-	69	65	20	38	-	-
Male hidro <10 MW	2.400	78	70	25	25	25	65
Hidro 10-50 MW 1	-	$6.6 * 1.2 * \frac{[(50P)/40]}$	$5.94 + 1.08 * \frac{[(50-P)/40]}$	25	21	80	61
Biomasa <= 2 MW	1.317	159	118	15	115	166	154
Biomasa > 2 MW		147	123	15	101	151	143
Biomasa gozd <= 2 MW		126	85	15	81	133	121
Biomasa gozdni odpadki > 2 MW		118	81	15	73	123	114
Biomasa - kmetijstvo <= 2 MW		126	85	15	82	133	121
Biomasa agrikolturni odpadki > 2 MW		108	81	15	62	112	104
Mestni trdi odpadki	350	-	-	-	23	-	54

Vir: EcoFys 2008.

2.9. Nizozemska

Najpomembnejši prijemi so bili v l. 2006 zagotovljene odkupne cene, davčne olajšave in ugodna bančna posojila. Julija 2003 je program MEP (»Environmental Quality of Power Generation«) podprl investicije v OVE. Premijske tarife so se plačevale za 10 let po najvišji ceni električne energije. Prilagajale so se vsako leto glede na gibanja tržne cene električne energije. Od julija 2003 naprej se zagotovljene odkupne cene plačujejo po najvišji ceni električne energije. Avgusta 2008 uvedejo novo premijsko shemo.

Od julija 2003 naprej se zagotovljene odkupne cene plačujejo selektivno po tehnologijah za obdobje 10 let pri najvišjih cenah električne energije (z maksimumom 20.000 polnih obratovalnih ur za obrate na energijo vetra). Maja 2005 postavijo zagotovljene odkupne cene za obrate na biomaso (>50MWe) in obrate na energijo vetra na raven 0 eur/MWe. Vzrok za ta ukrep je pomanjkanje sredstev v ta namen zaradi močnega razvoja farm z obrati na energijo vetra (ta proračun se delno financira s pristojbinami, ki jih plačujejo porabniki električne energije in ki se določajo enkrat letno). Po avgustu 2006 pa se je tako rast investicij v objekte na OVE nekoliko upočasnila zaradi zmanjšanja fiskalnih in drugih spodbud. Aprila 2008 so uvedli modificirane sheme premij. Na Nizozemskem so namreč določili premije za novo prijavljene projekte na raven 0 eur/MWh, ker bi normalno obratovanje vseh že postavljenih energetskega objektov in projektov v teku doseglo ciljni delež električne energije iz obnovljivih virov v deležu 9% do l. 2010. Premije za energijo notranjega vetra, PV, biomaso (< 50MW) so bile določeni na ravni 97eur/MWh, za obrate na energijo obalnega vetra 77eur/MWh in za obrate na biomase (> 50 MW) 70eur/Mwh. Premije se plačujejo za 10 letno obdobje.

53

Tabela 10:

Pregled spodbud na Nizozemskem [premije na Nizozemskem 2005/06]

tehnologija	leta	Premija (€/MWh) [za obdobje 1. jan. 2005 do 30.jun. 2006]
Mešana biomasa in odpadki	10	29
Obalni veter		77 ^a
Notranji veter		97 ^b
Čista biomasa > 50 MWe		70 ^b
Čista biomasa 10-50 MWe		97 ^c
Fotovoltaika in hidro energija		97

Vir: EcoFys 2008.

^a Omejeno na največ 20.000 polnih delovnih ur energetskega objekta na energijo vetra. Znižane na raven 65 €/MWh v juliju 2006.

^b Tarife za notranji veter in biomaso so znižane na 0 €/MWh v maju 2005. c V l. 2006 so se premije znižale na 60 €/MWh.

Izvajajo tudi fiskalne spodbude, in sicer pri splošni višini 29,6% davka na dobičke korporacij, se davčna stopnja zniža za nekaj odstotnih točk (na 25,5% za prvih € 22.689 zasluzka pred obdavčitvijo, l. 2006). Shema EIA (»Energy Investment Allowance«)² omogoča investitorjem v OVE, da odštejejo vrednost investicije od obdavčljivega dobička. Davčno osnovo je mogoče znižati za celo 44% investicijskih stroškov v investicijskem letu. V povprečju ocenjujejo, da skupne koristi vseh fiskalnih spodbud pomenijo 11% do 13% znižanja investicijskih stroškov v OVE. Fiskalne spodbude se kombinirajo tudi z drugimi prijemi.³ Po shemi EIA je določen maksimalni razpoložljivi znesek za investicije v OVE: pri tehnologijah na energijo vetra – priznani stroški do največ 1100 €/kW za objekte na energijo obalnega vetra in do največ 2250 €/kW za objekte na energijo vetra iz notranjosti.

Obrestne mere na posojila za investicije v OVE se odobrijo v povprečju za 1% točko nižjo obrestno mero kot je tržna (pri čemer lahko znesek posojila znaša med € 22.689 in € 34.033.516). Več kot 70% dohodkov iz naslova investicij v OVE je delno izvzetih iz davčne osnove. Zato so te investicije atraktivne.

L. 2008 so uvedli prenovljen sistem tarif. Program SDE (»Stimulation Renewable Energy«), je stopil v veljavo aprila 2008 in podpira izrabo biogoriva. Tarife se izračunavajo na osnovi fiksne kalkulacije stroškov proizvodnje električne energije po različnih tehnologijah (in zmanjšale so se za morebitne druge dohodke teh energetskih objektov). Tarife se vsako leto prilagajajo stroškom in dohodkom in so fleksibilne. Tako je podpora investicijam v OVE je precej negotova - s ciljem doseči delež 20% proizvodnje električne energije iz OVE do l. 2020. Dobavitelji biogoriv so obvezani dobavljati vsaj 2% biogoriv med vsemi ostalimi gorivi. Ta delež naj bi se povečal do l. 2010 na 5,75%. Ob bolj transparentni in dolgoročni podpori bi lahko pričakovali še dodatno povečanje števila gospodinjstev, ki pokrivajo energetske potrebe z biomaso.

L. 2008 določijo novo višino proračuna OVE z bolj strogimi pogoji črpanja teh sredstev glede na tehnološko učinkovitost. Uvedejo tudi subvencije za investicije v OVE in omejijo emisije. Poenostavijo tudi formalne postopke prijave na razpoložljiva sredstva podpore investicij v tehnologije na OVE (EcoFys 2008).

2 Proračun EIA je določen za vsako leto in je fiksni. V letih 2006 in 2007 je bil določen v višini 139 mio €. Če pride do popolnega črpanja teh sredstev, Ministrstvo za finance lahko prekliče oziroma začasno ustavi izplačila teh sredstev do drugega leta in novega proračuna.

3 Podatki kažejo, da je 85% projektov OVE v mejah stroškovne sprejemljivosti pri obalnem vetru; in 65% vseh projektov OVE je energetsko učinkovitih.

3. Namesto zaključka: implikacije za energetska politika OVE v Sloveniji

Glede na zgoraj navedeno lahko navedemo implikacije za energetska politika kot kombinacijo več pristopov hkrati:

1. zniževanje stroškov kapitala ob vzpostavljanju tržnih pogojev in stimulacijskih shem, ki ustrezajo tehnično pogojeni učinkovitosti in življenjski dobi energetskih objektov na OVE,
2. glede na velik infrastrukturni investicijski zalogaj (z življenjsko dobo 20 do 40 let), je smiselno korporacijsko financiranje ob ugodnejših pogojih (daljši rok zapadlosti, nižje obrestne mere),
3. tveganja tehnologij OVE bi naj pogojevala financiranje in ročnost,
4. bančne garancije naj bi izboljšale pogoje financiranja,
5. smiselna je kombinacija več ukrepov hkrati (davčne oprostitve in olajšave, subvencije) in spodbujanju investicij v OVE, ki ustrezajo geografskim, meteorološkim in batimetričnim pogojem,
6. dolgoročna usmerjenost spodbud in zagotavljanje gotovosti investitorjem v OVE, pogojena z življenjsko dobo tehnologij na OVE,
7. davčne spodbude in olajšave naj bi bile pogojene z življenjskim ciklom tehnologij in zniževale naj bi stroške pridobivanja električne energije iz OVE,
8. najpomembnejše so začetne davčne spodbude in olajšave, ker največ prispevajo k znižanju stroškov obratovanja energetskih objektov OVE in cene kWh,
9. kombinirati je smiselno instrumente, ki se nanašajo tako na proizvodnjo kot povpraševanje po električni energiji iz OVE,
10. kombinirati fiskalne spodbude (davčne olajšave, oprostitve in odbitke vrednosti začetnih investicij od davčne osnove) in tako prispevati k zniževanju investicijskih stroškov OVE,
11. garancije države za investicije v OVE, ki znižajo stroške kapitala,
12. participacija države oziroma deležbapri investicijah v OVE tehnologije ima več prednosti:
  - tveganje izvedbe projekta se zmanjša pod konvencionalno tveganje investitorjev in posojilodajalcev,
  - znižajo se stroški kapitala,
  - investicijske subvencije se lahko spremenijo v deleže oziroma participacijo države, kar pomeni tudi prihodke države iz tega naslova čez leta,
  - razpršeno financiranje in zahtevani nižji donos (zaradi večjega pomena javnega interesa),
  - participacija poveča povratne reakcije in hitrejše prilagajanje regulative potrebam optimalne izvedbe investicij v OVE,
  - prilagajanje politike dejanskim potrebam trga,
  - hitrejše prilagajanje energetske infrastrukture potrebam energetskih objektov OVE.

Literatura:

1. Agnolucci, P. *The effect of financial constraints, technological progress and long-term contracts on tradable green certificates*. *Energy Policy* (2007).
2. CANMET, 1998/2007: *Class 43.1 Technical Guide and Technical Guide to Canadian Renewable and Conservation Expenses (CRCE)*, Ottawa, Natural Resources Canada, 1998/reviased 2007.
3. Cleijne, H. and W. Ruijgrok, 2004: *Modelling risks of renewable energy investments*. Report of the project "Deriving optimal Promotion Strategies for Increasing the Share of RES-E in a Dynamic European Electricity Market. Green-X; KEMA, Netherlands, July 2004.
4. Coenraads Rogier, Gemma Reece, Corinna Kleßmann, Mario Ragwitz, Anne Held, Gustav Resch, Christian Panzer, Inga Konstantinaviciute, Tomáš Chadim. 2008. *RENEWABLE ENERGY COUNTRY PROFILES*. Utrecht, The Netherlands. EcoFys.
5. De Jager, David and Max Rathmann. 2008. *Policy instrument design to reduce financing costs in renewable energy technology projects*. EcoFys, October 2008, PECSNL062979.
6. De Noord, M. and E.J.W. van Sambeek, 2003: *Methodology for financial gap calculations (in Dutch)*, ECN, ECN-C-03-077, Petten, Netherlands, 2003.
7. DENA, 2005 (DENA Grid study): *Energiewirtschaftliche Planung für die Netzintegration von Windenergie in Deutschland an Land und Offshore bis zum Jahr 2020*, Deutschen Energie-Agentur (DENA), Köln, Germany, 24 February 2005, available at www.dena.de.
8. Dunlop, J, 2006: *Wind power project returns – What should equity investors expect?*; *Journal of Structured Finance*, Spring 2006, p. 81-89.
9. EC. 2005. *The support of electricity from renewable energy sources*. SEC 2005/1571 COM (2005) - 627. Brussels: EC.
10. Ernst & Young, 2007: *Impact of banding the Renewables Obligation – costs of electricity production*. Study for UK Department of Trade and Industry, URN 07/948, London UK, April 2007.
11. Eurelectric, 2007: *The role of electricity. A new path to secure, competitive energy in a carbon-constrained world*; Eurelectric, Brussels, June 2007.
12. Euroactiv. 2005. <http://www.euractiv.com/en/energy/eu-renewable-energy-policy/article-117536>., <http://www.res-progress.eu/index.php?action=documents&lang=NL>
13. Euroelectric. 2004. *A Quantitative Assessment of Direct Support Schemes for Renewables*. Ref: 2003-030-0741. working group: Renewables & Distributed Generation.
14. European Commission, 2005: *Communication from the Commission on the support of RES-E*, COM (2005) 627.
15. Eurostat, 2007: *Taxation trends in the European Union - Data for the EU Member States and Norway*, 2007 Edition; Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2007 (ISBN 978-92-79-04865-4).
16. EWEA, 2005: *Support Schemes for Renewable Energy: A Comparative Analysis of Payment Mechanisms in the EU*; European Wind Energy Association (EWEA), Brussels, May 2005.
17. Harris, F. and P. Navarro, 1999: *Policy options for promoting wind energy development in California: A report to the Governor and State Legislature*; University of California-Irvine, Irvine, CA, November 1999.
18. Hydro-Québec, 2006: *Hydro-Québec and wind Power*, ISBN 2-550-46825-2, 2006.
19. IEA Bioenergy, 2007: *Potential Contribution of Bioenergy to the World's Future Energy Demand*; IEA Bioenergy ExCo: 2007:02, 2007.
20. IEA PVPS, 2007: *Trends in photovoltaic applications. Survey report of selected IEA countries between 1992 and 2006*; IEA Photovoltaic Power Systems Programme, Report IEA-PVPS T1-16:2007, 2007.
21. IEA Wind Energy, 2006: *IEA Wind Energy Annual Report*; Executive Committee for the Implementing Agreement for Co-operation in the Research, Development, and Deployment of Wind Energy Systems of

- the International Energy Agency, July 2006.
22. Kamp, L.M. (2002): *Learning in wind turbine development - A comparison between the Netherlands and Denmark*; Thesis, Utrecht University, Utrecht, ISBN 90-393-3174-X.
  23. KPMG International, 2006: *KPMG's Corporate Tax Rate Survey 2006*; Publication number 301-261, April 2006 (www.kpmg.com).
  24. Lewis, J.I. and Wisler, R.H., 2006: *Supporting Localisation of Wind Technology Manufacturing through Large Utility Tenders in Québec: Lessons for China*. Prepared by the Center for Re-source Solutions for the Energy Foundation's China Sustainable Energy Program, 2006.
  25. Lithuania Energy Institute LEI. (2008). *Analysis of policies and markets in EU-27 Member States*. Inga Konstantinavičiūtė, LEI.
  26. NRCAN, 2007: *ecoENERGY for renewable Power Program. Terms and Conditions, Natural Resources Canada, April 2007*; see:<http://www.ecoaction.gc.ca/ecoenergy-ecoenergie/powerelectricite/conditions-eng.pdf>.
  27. NREL, 2006a: *Projected benefits of federal energy efficiency and renewable energy programs – FY 2007 budget request*; National Renewable Energy Laboratory.
  28. NREL, 2006b: *Power technologies energy data book - Fourth edition*; National Renewable Energy Laboratory; J. Aabakken (ed.), NREL/TP-620-39728, Golden Colorado, USA, August 2006.
  29. NREL/TP-620-39684, , Golden Colorado, USA, March 2006.
  30. OPTRES, 2007: *Assessment and optimisation of renewable energy support schemes in the European electricity market*; M. Ragwitz, A. Held (Fraunhofer ISI), G. Resch, T. Faber, R. Haas, C. Huber (EEG), R. Coenraads, M. Voogt, G. Reece (Ecofys), P.E. Morthorst, S.Grenaa Jensen (Risø), I. Konstantinavičiute (LEI), B. Heyder (EnBW), Karlsruhe, Germany, February 2007.
  31. Ragwitz, M., C. Huber, G. Resch, and S. White, 2003: *Dynamic cost-resource curves . Work Package 1 of the Green-X project Deriving Optimal Promotion Strategies for Increasing the Share of RES-E in a Dynamic European Electricity Market*; FhG-ISI, EEG, and IT Power, August 2003.
  32. Ragwitz, M., Held, A., Resch, G., Faber, T., Huber, C., Haas, R., 2007: *Monitoring and evaluation of policy instruments to support renewable electricity in EU Member States*, UBA, Germany, 2007.
  33. Rogier Coenraads et al. 2008. *RENEWABLE ENERGY COUNTRY PROFILES*. EcoFys, February 2008, no. TREN/D1/42-2005/S07.56988.
  34. Uradni list RS (junij 2008). http://www.uradni-list.si/_pdf/2009/Ur/u2009037.pdf

Leto	Domače končno trošenje za blago in tržne storitve											
	Prebivalstvo			Investicije v osn. sredstva			Širša država			Skupno		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2000	10153	9.3	0.97	4585	6.4	0.33	1401	8.9	0.88	16141	8.4	0.77
2001	11202	10.3	0.79	5002	9.1	1.00	1609	14.8	1.30	17814	10.4	0.89
2002	12266	9.5	0.69	5318	6.3	0.33	1742	8.3	-0.12	19328	8.5	0.51
2003	13358	8.9	0.68	5954	12.0	0.98	1883	8.1	0.45	21196	9.7	0.74
2004	14196	6.3	0.56	6783	13.9	1.11	1793	-4.8	0.12	22774	7.4	0.68
2005	14967	5.4	0.41	7210	6.3	0.60	1910	6.5	0.57	24088	5.8	0.48
2006	15955	6.6	0.45	7959	10.4	1.37	2073	8.5	0.50	25988	7.9	0.74
2007	17205	7.8	0.73	9631	21.0	0.99	2212	6.7	1.16	29048	11.8	0.87
2008	19243	8.8	0.00	10405	9.78	0.87	2526	14.18	1.35	32174	9.50	0.87
2008/I	4390	12.25		2451	19.85		523	6.68		7364	14.24	
4	1663	13.18	1.49	889	20.91	1.86	185	19.16	-2.37	2736	15.98	1.17
5	1712	12.05	1.30	936	11.39	1.22	199	17.66	2.31	2847	12.20	1.34
6	1688	10.85	0.29	915	10.19	-0.98	205	29.76	2.06	2809	11.83	0.14
II	5063	12.01		2740	13.88		589	22.11		8392	13.28	
7	1690	8.01	0.34	923	9.20	-0.18	204	19.86	1.77	2816	9.18	0.35
8	1483	4.19	-0.80	863	4.20	-0.11	186	1.24	-0.10	2531	3.97	-0.43
9	1710	9.76	0.72	1004	13.51	-0.24	196	19.50	2.02	2911	11.64	0.59
III	4883	7.41		2790	9.07		586	13.15		8259	8.36	
10	1712	2.43	-0.08	968	5.64	-0.59	208	10.75	0.44	2888	4.05	-0.13
11	1581	5.82	-0.31	787	-2.81	-3.31	241	13.82	1.00	2609	3.72	-1.09
12	1614	4.22	-1.18	669	-9.96	-6.95	378	17.59	3.80	2661	1.84	-2.38
IV	4907	4.09		2424	-1.82		827	14.71		8158	3.21	
2009/I	1241	2.08	-2.54	569	-22.19	-4.29	172	10.94	-4	1817	-13.58	-3.31
2	1449	-4.26	0.40	641	-23.62	-4.43	179	6.23	-0.85	2076	-17.66	-1.3
3	1696	2.11	0.03	708	-19.59	-4.72	196	-1.98	-0.26	2599	-5.15	-1.52
I	4386	-0.09		1918	-21.75		547	4.49		6492	-11.84	
4	1560	-6.20	-0.92	642	-27.81	-4.10	213	15.27	-0.74	2414	-11.77	-1.56
5	1571	-8.24	-1.28	694	-25.85	-3.17						
6	1613	-4.49	-0.52	716	-21.72	-2.07						
II	4743	-6.32		2052	-25.11							

Leto	Izvoz												
	Izvoz Slovenije*			Izvoz Slovenije izven EU27**			Izvoz EU27**			Izvozne cene Slovenija**		Izvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2000	9481	18.1	1.41	26475	25.3	849739	24.4	849739	24.4	100.0	-	100.0	-
2001	10336	9.0	0.01	30378	14.7	884707	4.1	884707	4.1	102.9	3.0	101.4	1.5
2002	10943	5.9	0.76	3439.4	13.2	891899	0.8	891899	0.8	102.2	-0.7	100.3	-1.1
2003	11285	3.1	0.34	3590.5	4.4	869236	-2.5	869236	-2.5	101.9	-0.3	96.4	-3.9
2004	12783	13.3	1.45	4276.0	19.1	952925	9.6	952925	9.6	102.0	0.1	96.2	-0.2
2005	14214	11.2	0.83	4927.4	15.2	1053198	10.5	1053198	10.5	104.5	2.4	99.6	3.5
2006	16760	17.9	1.35	5848.1	18.7	1159833	10.1	1159833	10.1	106.4	1.8	103.4	3.8
2007	19387	15.7	0.85	6740.1	15.3	1237251	6.7	1237251	6.7	105.7	2.1	104.9	1.5
2008	19724	1.74	-0.68	7407	9.90	1308960	5.4	1308960	5.4	109.3	3.4	108.0	2.9
2008/1	5026	6.51		1718	13.24	315912	8.0	315912	8.0	107.6	3.07	106.9	2.89
4	1831	17.98	1.67	700	30.42	115886	17.1	115886	17.1	108.6	1.40	106.2	1.24
5	1683	-0.71	-1.19	605	4.45	107123	4.8	107123	4.8	109.6	4.08	106.6	1.14
6	1728	3.35	-1.49	653	9.72	114036	5.8	114036	5.8	108.3	2.36	108.3	2.56
II	5242	6.57		1958	14.43	337045	9.1	337045	9.1	108.8	2.61	107.0	1.65
7	1776	4.47	0.40	716	19.84	121965	12.2	121965	12.2	111.1	4.71	108.8	3.84
8	1321	-8.20	-0.71	552	2.96	99229	-1.7	99229	-1.7	110.8	4.14	108.4	2.14
9	1864	11.48	0.53	710	18.61	114841	11.7	114841	11.7	109.6	2.91	109.4	4.09
III	4961	3.12		1978	14.19	336035	7.5	336035	7.5	110.5	3.92	108.9	3.35
10	1808	0.11	-0.31	683	7.63	119273	2.8	119273	2.8	109.1	2.63	108.9	3.62
11	1498	-13.92	-3.93	565	-7.50	100217	-10.7	100217	-10.7	110.8	5.22	109.5	3.79
12	1189	-14.58	-5.01	505	-5.43	99234	0.1	99234	0.1	110.4	4.35	108.5	2.84
IV	4495	-8.97		1753	-1.48	318724	-2.7	318724	-2.7	110.1	4.06	109.0	3.42
2009/1	1190	-26.99	-5.92	368	-21.20	75793	-24.8	75793	-24.8	107.9	0.09	107.0	0.38
2	1285	-23.56	-4.39	452	-24.49	85383	-21.7	85383	-21.7	109.8	2.14	108.2	0.84
3	1394	-18.72	-5.31	520	-20.29	93245	-12.1	93245	-12.1	107.7	0.19	107.6	0.65
I	3869	-23.02		1340	-22.00	254421	-19.5	254421	-19.5	108.5	0.81	107.6	0.62
4	1292	-29.44	-3.25	499	-28.67	88099	-24.0	88099	-24.0	106.6	-1.84	106.1	-0.09
5	1320	-21.56	-3.09	462	-23.62	84892	-20.8	84892	-20.8	108.3	-1.19	106.6	0.00
6	1405	-18.70	-0.58	485	-25.62	91621	-19.7	91621	-19.7	108.5	0.18	106.3	-1.85
II	4017	-23.37		1447	-26.09	264612	-21.5	264612	-21.5	107.8	-0.95	106.3	-0.65

* podatki SURS, ** podatki Eurostat

Leto	Uvoz Slovenije*				Uvoz Slovenije izven EU27**				Uvoz EU27**				Uvozne cene Slovenija**		Uvozne cene EU27**		
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2000	10977	16.4	1.25	25374	18.4	992698	33.6	992698	100.0	-	99.9	-	99.9	-			
2001	11338	3.3	-0.32	2576.5	1.5	979145	-1.4	979145	102.1	2.1	99.6	2.1	99.6	-0.4			
2002	11548	1.9	0.40	2601.9	1.0	936972	-4.3	936972	97.0	-5.0	96.1	-5.0	96.1	-3.4			
2003	12238	6.0	0.51	2874.5	10.5	935246	-0.2	935246	94.8	-2.3	91.6	-2.3	91.6	-4.7			
2004	14143	15.6	1.60	2562.6	-10.9	1027536	9.9	1027536	97.5	2.9	93.8	2.9	93.8	2.5			
2005	15482	9.5	1.09	3368.1	31.4	1179850	14.8	1179850	107.2	9.9	102.3	9.9	102.3	9.0			
2006	18313	18.3	1.29	4278.7	27.0	1351896	14.6	1351896	115.7	8.0	111.0	8.0	111.0	8.5			
2007	21236	16.0	0.87	6050.0	41.4	1422211	5.2	1422211	120.2	3.9	111.7	3.9	111.7	0.6			
2008	22648	6.65	-0.05	7240.0	19.7	1550276	8.12	1550276	128.0	6.8	121.8	6.8	121.8	8.7			
2008/1	5579	11.83		1733	27.23	378322	8.44	378322	123.7	4.80	118.3	4.80	118.3	8.93			
4	1994	18.27	2.05	587	22.49	130768	16.09	130768	124.4	3.93	118.0	3.93	118.0	7.18			
5	2007	8.37	0.46	614	14.57	127858	8.57	127858	126.0	6.69	120.2	6.69	120.2	9.47			
6	1962	9.92	-0.99	668	23.12	133294	13.70	133294	127.8	7.30	124.9	7.30	124.9	12.02			
II	5963	12.02		1868	19.98	391920	12.74	391920	126.1	5.97	121.0	5.97	121.0	9.57			
7	2047	13.09	0.92	687	41.04	144106	17.26	144106	130.3	7.60	128.5	7.60	128.5	13.12			
8	1638	4.87	-0.08	542	19.03	126474	7.61	126474	130.5	9.66	127.6	9.66	127.6	13.52			
9	2086	9.62	-0.16	632	8.35	138251	15.71	138251	131.8	7.59	126.9	7.59	126.9	11.41			
III	5771	9.40		1861	21.97	408830	13.60	408830	130.9	8.27	127.7	8.27	127.7	12.68			
10	2104	4.68	-0.20	684	17.80	136851	4.20	136851	134.8	10.95	123.6	10.95	123.6	8.61			
11	1714	-11.33	-5.17	577	7.51	124167	-3.97	124167	133.1	9.64	121.4	9.64	121.4	4.66			
12	1517	-11.08	-5.66	516	6.43	110220	-5.68	110220	126.0	3.36	115.2	3.36	115.2	-1.45			
IV	5335	-5.56		1778	10.91	371238	-1.66	371238	131.3	7.98	120.1	7.98	120.1	3.89			
2009/1	1255	-30.89	-6.96	452	-22.15	103265	-21.30	103265	119.8	-2.60	108.1	-2.60	108.1	-8.23			
2	1336	-27.71	-6.34	469	-14.86	96164	-21.38	96164	119.5	-2.77	110.3	-2.77	110.3	-6.53			
3	1489	-22.25	-6.89	522	-13.36	102606	-17.78	102606	123.5	-1.44	109.8	-1.44	109.8	-7.81			
I	4080	-26.87		1442	-16.78	302035	-20.16	302035	120.9	-2.26	109.4	-2.26	109.4	-7.52			
4	1352	-32.20	-4.84	480	-18.24	96371	-26.30	96371	119	-4.66	108	-4.66	108	-8.14			
5	1342	-33.12	-5.52	429	-30.08	92084	-27.98	92084	117	-7.14	109	-7.14	109	-9.57			
6	1376	-29.89	-3.53	417	-37.55	95919	-28.04	95919	120	-5.95	111	-5.95	111	-11.13			
II	4070	-31.75		1326	-29.03	284374	-27.44	284374	118.6	-5.92	109.4	-5.92	109.4	-9.64			

*podatki SURS, ** podatki Eurostat

Leto	Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v EU													
	Poslovna klima EU13			Naročila, predelovalna dejavnost EU27			Naročila, gradbeništvo EU27			Trgovina na drobno pričakovanja EU27			Poslovni optimizem EU27	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	EU 27	Slovenija		
2001	-0,27	-1,52	-19,18	-15,81	-15,62	-1,33	3,36	-8,53	-10,6	-3				
2002	-0,61	-0,34	-25,48	-6,29	-22,71	-7,09	-0,45	-3,81	-10,4	-3,7				
2003	-0,51	0,1	-26,41	-0,93	-23,08	-0,37	3,28	3,73	-10,9	-4,5				
2004	0,25	0,76	-15,48	6,82	-18,85	4,23	5,36	0,96	-4	2				
2005	-0,06	-0,31	-18,34	-2,86	-13,7	5,15	2,44	-2,92	-7,2	-1				
2006	1,05	1,11	-2,7	15,64	-6,64	7,06	12,01	9,57	1,6	9,8				
2007	1,29	0,24	2,96	5,66	-8,07	-1,43	14,11	2,1	3,7	11,6				
2008	-0,38	-1,67	-15,51	-18,47	-17,24	-9,17	-3,58	-17,69	-10,09	-4,28				
2008/4	0,4	-1,2	-6,2	-11,9	-19,3	-12,3	5,6	-16,1	-1	-7,4				
5	0,6	-0,9	-5,7	-10,8	-17,7	-11,3	7,4	-10,2	-2,1	-7,8				
6	0,1	-1,4	-7,1	-12,7	-20,8	-16,1	2,7	-11,8	-4,8	-10,4				
II	0,37	-1,17	-6,33	-11,8	-19,27	-13,23	5,23	-12,7	-2,6	-8,5				
7	-0,2	-1,5	-11,4	-15,2	-21,8	-17,9	-8,7	-21,7	-8,9	-11,7				
8	-0,3	-1,7	-13,7	-17,8	-24,3	-17,7	-11,5	-28,4	-9,8	-14,2				
9	-0,8	-1,9	-21,6	-23,7	-22,7	-18,9	-6,8	-17,5	-12,7	-16,6				
III	-0,43	-1,7	-15,57	-18,9	-22,93	-18,17	-9	-22,53	-10,5	-14,2				
10	-1,3	-2,2	-29,9	-29,0	-31,7	-23,5	-12,8	-26,4	-21,7	-22,0				
11	-1,9	-2,9	-37,2	-38,6	-36,9	-28,1	-19,5	-33,4	-29,2	-29,5				
12	-2,9	-3,8	-46,4	-46,3	-42,7	-29,7	-30,1	-37,5	-36,2	-35,1				
IV	-2,0	-2,9	-37,8	-38,0	-37,1	-27,0	-20,8	-32,4	-29,0	-28,8				
2009/1	-2,8	-3,6	-51,5	-48,8	-43,4	-28,7	-30,6	-34,6	-34,8	-36,2				
2	-3,3	-4,0	-58,8	-55,7	-47,6	-30,4	-24,7	-39,0	-35,7	-37,4				
3	-3,4	-4,2	-60,8	-59,7	-45,5	-27,1	-21,4	-33,9	-36,5	-38,7				
I	-3,2	-3,9	-57,0	-54,7	-45,5	-28,7	-25,6	-35,8	-35,7	-37,5				
4	-3,2	-3,6	-57,3	-51,1	-47,3	-28,0	-16,3	-21,9	-32,0	-31,0				
5	-3,1	-3,7	-57,5	-51,8	-48,9	-31,2	-11,6	-19,0	-29,3	-27,2				
6	-2,9	-3,0	-57,2	-50,1	-45,1	-24,3	-13,1	-15,8	-28,2	-23,4				
II	-3,1	-3,4	-57,3	-51,0	-47,1	-27,8	-13,7	-18,9	-29,8	-27,2				
7	-2,7	-2,5	-55,1	-43,7	-42,1	-20,3	-15,3	-6,6	-26,3	-17,4				

Leto	Gospodarska aktivnost in brezposelnost v EU											
	Industrijska produkcija EU27			Predelovalna dejavnost EU27			Gradbena aktivnost EU27			Trgovina na drobno EU27		
	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	EU 27	Slovenija
2001	100.22	0.2	100.19	0.2	100.43	0.4	88.90	3.1	8.5	7.3	6.2	
2002	99.76	-0.5	99.54	-0.7	101.29	0.9	91.18	2.6	8.9	7.6	6.3	
2003	100.4	0.6	100.09	0.6	102.15	0.9	93.69	2.8	9	8	6.7	
2004	102.67	2.3	102.6	2.5	102.68	0.5	96.98	3.5	9.1	8.1	6.3	
2005	103.86	1.2	104	1.4	103.04	0.4	100.00	3.1	8.7	7.9	6.5	
2006	108	4	108.78	4.6	107.28	4.1	104.06	4.1	8.2	7.7	5.9	
2007	111.61	3.3	113.04	3.9	111.27	3.7	107.73	3.5	7.1	7.4	4.9	
2008	109.13	-2.2	108.05	-4.4	103.33	-7.1	111.06	3.1	7.0	7.2	4.4	
2008/1	113.48	2.6	113.51	2.2	103.53	2.1	103.07	5.1	7.0	7.1	5.1	
4	113.29	3.9	111.25	4.3	101.35	-1.2	109.08	3.9	6.8	6.9	4.3	
5	111.86	-0.1	109.55	-0.1	106.04	0.2	112.09	6.3	6.7	6.8	4.1	
6	114.66	-0.3	114.07	-0.2	111.8	0.9	109.95	3.7	6.8	7.0	4.0	
II	113.27	1.1	111.62	1.3	106.40	-0.03	110.37	4.6	6.8	6.9	4.1	
7	110.02	-0.5	109.2	-0.5	104.22	-1.3	113.34	4.4	6.7	6.9	4.1	
8	94.68	-0.7	91.19	-0.9	92.67	-0.4	108.41	3.6	6.8	7.0	4.1	
9	113.36	-2.1	113.19	-2.2	106.5	-3.6	110.24	3.4	6.8	7.0	4.0	
III	106.02	-1.1	104.53	-1.2	101.13	-1.9	110.66	3.8	6.8	7.0	4.1	
10	114.1	-5.0	111.67	-5.0	107.76	-3.7	112.17	1.3	7.1	7.3	4.3	
11	104.56	-12.1	105.02	-12.3	104.59	-11.9	111.77	-0.7	7.3	7.5	4.3	
12	92.62	-16.3	90.93	-16.7	94.44	-14.5	136.46	-1.9	7.6	8.2	4.3	
IV	103.76	-11.0	102.54	-12.4	102.26	-13.3	120.13	-0.5	7.3	7.7	4.3	
2009/1	88.92	-18.9	86.12	-20.8	84.92	-12.5	100.97	-2.0	8.3	8.5	5.0	
2	87.56	-20.9	86.01	-22.6	85.66	-17.6	94.67	-4.5	8.8	9.0	5.4	
3	95.64	-20.4	95.12	-21.2	92.71	-15.4	103.22	-3.6	8.9	9.0	5.6	
I	90.7	-20.1	89.08	-21.5	87.76	-15.2	99.62	-3.3	8.7	8.8	5.3	
4	88.20	-22.1	88.84	-20.1	95.65	-5.6	106.37	-2.5	8.8	9.0	5.7	
5	89.60	-19.9	90.62	-17.3	96.07	-9.4	106.93	-4.6	8.8	9.0	5.7	
6	93.12	-18.8	94.94	-16.8	96.17	-14.0	106.38	-3.2	8.8	9.0	5.7	
II	90.31	-20.3	91.47	-18.1	95.96	-9.8	106.56	-3.5	8.8	9.0	5.7	

Leto	Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v Sloveniji													
	Gospodarska klima			Naročila, predelovalna dejavnost			Naročila, gradbeništvo			Trgovina na drobno prečakovanja			Poslovni optimizem	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba
2002	0.3	6.4	-20.1	-0.3	-22.9	-	29.9	-1.4	-3.7	-0.7				
2003	2.5	2.2	-24.1	-4.0	-12.0	10.9	27.6	-2.3	-4.5	-0.8				
2004	5.8	3.3	-12.7	11.4	-3.0	9.0	30.2	2.6	2.0	6.5				
2005	2.6	-3.2	-14.8	-2.1	-15.1	-12.1	35.0	4.8	-1.0	-3.0				
2006	10.3	7.7	4.5	19.3	-6.4	8.7	36.1	1.1	9.8	10.8				
2007	13.4	3.1	8.3	3.8	13.0	19.4	40.9	4.8	11.6	1.8				
2008	2.2	-11.2	-19.3	-27.6	-6.5	-19.5	30.5	-10.4	4.3	-15.9				
2008/1	10.0	-4.7	-6.7	-11.3	-10.7	-14.0	37.7	2.1	9.6	-4.9				
4	12	-5	-5	-19	-6	-17	33.9	-11.1	10.7	-7.3				
5	9	-8	-4	-19	-4	-15	38.7	-3.3	6.3	-10.7				
6	5	-9	-9	-23	0	-17	32.8	-2.2	-2.3	-13.0				
II	8.7	-7.3	-6.0	-20.3	-3.3	-16.3	35.1	-5.5	4.8	-10.3				
7	5	-10	-13	-23	11	-8	35.3	-2.7	-3.7	-13.0				
8	7	-9	-16	-24	7	-16	27.6	-13.4	-0.7	-13.7				
9	6	-7	-21	-28	3	-16	39.0	-12.1	-2.0	-15.0				
III	6.0	-8.7	-16.7	-25.0	7	-13.3	34.0	-12.4	-2.1	-13.9				
10	-3	-13	-31	-38	-2	-18	37.0	-7	-16.7	-24.4				
11	-19	-26	-49	-57	-19	-32	13.1	-29.9	-33.0	-36.7				
12	-26	-34	-63	-66	-36	-53	4.4	40.4	-38.7	42.7				
IV	-16.0	-24.3	-47.7	-53.7	-19.0	-34.3	15.2	-25.8	-29.5	-34.6				
2009/1	-29	-38	-68	-59	-48	-47	-39.0	-69.0	-36.7	-45.7				
2	-28	-38	-73	-62	-62	-47	-14.3	-55.3	-31.7	-41.7				
3	-31	-42	-75	-75	-69	-53	4.9	-37.1	-30.6	-40.3				
I	-29.3	-39.3	-72.0	-65.3	-59.7	-49.0	-16.1	-53.8	-33.0	-42.6				
4	-31	-43	-74	-69	-67	-61	0.3	-33.6	-28.0	-38.7				
5	-24	-33	-72	-68	-67	-63	-6.1	-44.8	-24.5	-30.8				
6	-22	-27	-68	-59	-66	-66	-21.0	-53.8	-24.5	-22.2				
II	-25.7	-34.4	-71.3	-65.3	-66.7	-63.3	-8.9	-44.1	-25.7	-30.5				
7	-22	-27	-63	-50	-54	-65	-6.5	-41.8	-26.5	-22.8				

Leto	Industrijska produkcija											
	Skupno			Rudarstvo			Predelovalna industrija			Oskrba (el., plin, voda)		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2001	102.9	2.9	0.22	92.1	-7.9	-1.06	102.8	2.8	0.26	109.3	9.3	0.40
2002	105.4	2.4	0.17	99.2	7.7	0.79	104.8	2	0.11	115.3	5.4	0.76
2003	106.9	1.4	0.07	104.9	5.8	0.42	106.5	1.6	0.07	111.3	-3.5	-0.38
2004	112.8	5.5	0.50	97.6	-7	-0.82	111.6	4.7	0.49	132.9	19.4	1.32
2005	116.5	3.3	0.24	104.2	6.7	0.86	115.6	3.7	0.24	130.9	-1.5	-0.09
2006	123.7	6.1	0.52	115.0	10.5	0.52	123.2	6.5	0.53	129.6	-0.9	0.06
2007	131.3	6.2	0.56	119.2	3.6	0.69	132.4	7.5	0.65	115.2	-11.1	-0.96
2008	129.1	-1.7	-0.06	117.3	-1.6	-0.32	130.2	-1.7	-0.03	116.2	0.9	0.00
2008/1	124.4	0.2	-0.69	111.7	18.8	-2.19	124.2	0.5	-0.73	132.2	-7.2	1.76
2	129.9	7.6	0.4	123.7	14.5	1.54	130.8	8.1	0.43	117.8	0.3	0.94
3	134.3	-3	-0.12	139.0	0.0	2.45	135.2	-2.9	-0.27	116.3	-2.5	0.04
I	129.5	1.4	-	124.8	9.8	-	130.1	1.6	-	122.1	-3.4	-
4	139.3	8.9	1.42	140.0	4.3	4.64	140.7	9.4	1.26	114.3	5.5	1.59
5	133	-1	-0.39	118.0	-13.0	-2.24	135.2	-0.6	-0.36	104.8	2.3	0.06
6	138.8	2.3	0.25	112.7	-7.1	-1.46	141.3	2.3	0.18	113.1	11.1	1.25
II	137	3.3	-	123.6	-5.2	-	139.1	3.6	-	110.7	6.3	-
7	132.6	-2.2	-0.71	105.0	13.5	-2.19	134.7	-2.5	-0.54	113.8	-1	0.95
8	108.9	-7.1	-1.19	82.6	-32.2	-6.15	110	-6.1	-1.21	103.9	-6.6	0.22
9	142.4	5.5	0.11	112.0	4.1	-3.1	145.4	6	0.07	110	0.9	0.43
III	128.0	-1.0	-	99.9	-6.9	-	130.1	-0.6	-	109.2	-2.2	-
10	143.7	-2.8	0.4	128.7	-3.1	-1.78	145.7	-2.9	0.43	116.4	0.0	-0.92
11	122.2	-13.9	-3.38	121.0	-16.9	-4.05	121.9	-14.8	-3.47	122.1	3.7	-1.25
12	100.1	-14.3	-4.23	112.8	15.3	3.10	97.3	-16.7	-4.6	129.4	6.6	-2.98
IV	122.0	-10.0	-	120.8	-3.6	-	121.6	-11.0	-	122.6	3.5	-
2009/1	99.5	-20.0	-5.18	102.2	-8.5	1.12	97.0	-21.9	-5.57	124.7	-5.7	-1.61
2	102.2	-21.3	-3.71	117.5	-5.0	3.61	100.4	-23.2	-4.15	115.5	-2.0	-0.07
3	113.6	-15.4	-3.46	124.6	-10.4	1.33	113.0	-16.4	-3.80	112.6	-3.2	-0.78
I	105.1	-18.8	-	114.8	-8.0	-	103.5	-20.4	-	117.6	-3.7	-
4	99.9	-28.3	-3.37	109.0	-22.1	-1.04	98.8	-29.8	-3.71	102.9	-10.0	-0.66
5	104.8	-21.2	-2.90	109.7	-7.0	-2.26	104.5	-22.7	-3.09	98.8	-5.7	-0.52
6	109.6	-21.0	-1.19	108.2	-4.0	-0.62	110.4	-21.9	-1.25	99.8	-11.8	-0.50
II	104.8	-23.5	-	109.0	-11.8	-	104.6	-24.8	-	100.5	-9.2	-

Gradbeništvo in turizem

Leto	Gradbeništvo			Nočitve domačih gostov			Nočitve tujih gostov			Skupaj nočitve		
	tisoč ur	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast
2001	31606	-0.9	0.01	3317	0	-0.06	3812	12	0.86	7127	6.1	0.40
2002	30175	-4.5	0.06	3301	-0.5	-0.08	4021	5.5	0.53	7321	2.7	0.24
2003	29653	-2.1	0.06	3305	0.1	0.09	4177	3.9	0.26	7482	2.2	0.20
2004	30509*	2.9	0.22	3227	-2.4	-0.29	4364	4.5	0.33	7590	1.4	0.06
2005	33143*	8.6	0.92	3171	-1.7	-0.08	4400	0.8	0.07	7572	-0.2	0.00
2006	35522*	7.2	0.79	3231	1.9	0.09	4486	2	0.24	7717	1.9	0.18
2007	39383	10.9	0.80	3394	4.9	0.46	4867	8.4	0.74	8261	6.9	0.62
2008	43591	10.7	0.86	3543	4.4	0.39	4809	-1.2	-0.08	8352	1.1	0.11
2008/I	9071	12.6		708	4.7		765	3.8		1473	4.2	
4	3602*	17.8	1.97	226	8.5	2.35	293	-18.3	-1.97	519	-8.5	-0.29
5	3794*	9.6	0.49	264	10.5	1.90	442	16.3	1.62	706	14	1.78
6	3835*	-0.1	-0.11	332	-2.4	-0.34	460	-2.6	-1.46	792	-2.4	-0.96
II	11231	8.5		822	4.6		1195	-1.4		2017	1.0	
7	4181	14.9	1.98	508	11	-1.08	762	5.3	0.96	1270	3.6	0.18
8	3868	6.2	-0.05	533	8.9	0.65	834	-0.2	-0.28	1367	3.2	0.11
9	4132	19.3	1.23	271	3.9	-1.38	480	-6.8	-1.83	751	-3.2	-1.65
III	12181	13.4		1312	4.7		2076	0		3388	1.8	
10	3853	10.4	1.54	242	6.1	0.81	319	-7.3	-2.55	561	-1.9	-1.17
11	3768	2.8	-0.91	211	3.9	-0.01	210	-11.8	-1.20	421	-4.5	-0.58
12	3487	13.5	0.77	248	11.2	2.79	244	6.6	1.44	492	8.8	2.19
IV	11108	8.6		701	7.2		773	4.7		1474	0.6	
2009/1	2658	2.2	-0.65	208	5.1	0.91	282	-2.1	-0.86	490	0.8	-0.12
2	2979	-0.5	-0.41	283	-2.1	-1.37	166	-14.0	-4.89	449	-6.8	-2.57
3	3648	5.0	-0.67	234	5.9	-2.14	222	-2.18	-3.12	456	-9.7	-2.50
I	9285	2.4	-	725	2.4	-	670	-12.4	-	1395	-5.3	-
4	3609	0.2	0.34	230	1.8	1.19	293	0.0	-2.60	523	0.8	-1.06
5	3573	-5.8	-2.16	237	-10.2	-1.53	350	-20.8	-1.09	587	-16.9	-1.42
6	3859	0.6	-1.75	333	0.3	-1.12	426	-7.4	-0.70	759	-4.2	-1.02
II	11041	-1.7	-	800	-2.7	-	1069	-10.5	-	1869	-7.3	-

Leto	Letalski				Cestni				Prometni				Luški	
	PKM mio	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tkm mio	letni porast	mesečna rast	tkm mio	letni porast	mesečna rast	tisoč T	letni porast
2000	866	4.1	0.53	6727	12.1	1.15	32034	-9.4	-2.10	9038	7.4	9038	7.4	0.53
2001	790	-8.8	-0.94	7037	4.6	-1.66	32951	2.9	1.01	9145	1.2	9145	1.2	1.42
2002	794	0.5	0.04	6607	-6.1	-0.66	28580	-13.3	-1.37	10218	11.7	10218	11.7	0.12
2003	836	5.3	0.43	7038	6.5	0.73	29010	0.4	-0.02	10483	17.4	10483	17.4	1.16
2004	895	7	0.78	9007	27.9	2.13	36934	30.6	2.02	11993	12.8	11993	12.8	1.13
2005	1018	13.8	0.89	11033	22.5	1.98	52514	41.7	3.56	12807	4.7	12807	4.7	0.12
2006	1019	7.8	0.20	12097	9.6	0.60	49155	-6.4	-1.01	15463	22.5	15463	22.5	1.84
2007	1185	13.7	0.88	13734	13.4	0.97	46587	-5.2	-0.31	15846	4.5	15846	4.5	0.20
2008	1349	13.8	1.49	16262	18.4	1.50	54715	17.4	1.32	16554	4.5	16554	4.5	0.45
2008/1	72	17.4	-0.77	1216	26.7	2.63	4515	0.8	5.01	1374	14.2	1374	14.2	-0.02
2	73	29.8	2.07	1301	26.7	2.38	4650	57.7	2.58	1571	18.7	1571	18.7	3.60
3	82	24.9	0.59	1415	26.7	2.15	5360	58.3	5.72	1303	-26	1303	-26	-2.08
I	227	23.9	2.46	3932	26.7	6.05	14525	34.3	10.53	4248	-0.9	4248	-0.9	4.07
4	108	36.3	3.01	1411	23.5	0.02	4486	-8.1	2.80	1508	38.3	1508	38.3	3.18
5	114	29.3	2.59	1393	23.5	-0.15	4516	13.8	2.47	1307	-5.5	1307	-5.5	-1.43
6	144	19	1.07	1419	23.5	-0.35	5043	15.3	0.92	1274	-14.7	1274	-14.7	-2.87
II	366	27.1	6.61	4222	23.5	1.99	14045	6.2	9.64	4089	3.1	4089	3.1	1.00
7	179	11.4	-1.22	1385	7.7	0.07	4488	-2.1	-2.01	1186	6.6	1186	6.6	-0.72
8	176	11.1	-1.45	1122	7.7	0.21	4356	18.5	-0.41	1470	26	1470	26	6.94
9	142	1.6	-2.70	1388	7.7	0.45	4705	24.2	0.68	1290	14.5	1290	14.5	-0.26
III	497	8.5	-1.41	3895	7.7	0.07	13549	12.4	-0.65	3946	15.8	3946	15.8	1.26
10	110	3.2	-0.25	1495	17.2	1.5	4354	28.4	-0.29	1569	17.8	1569	17.8	1.51
11	80	3.9	-0.56	1474	17.2	1.55	3598	36.9	0.98	1470	3.4	1470	3.4	0.88
12	69	-4.2	-2.78	1244	17.2	1.51	4644	3.6	-0.64	1232	-14.3	1232	-14.3	-3.54
IV	259	1.2	-4.00	4213	17.2	-	12596	20.0	0.45	4271	1.9	4271	1.9	2.96
2009/1	67	-6.9	-4.16	1061	-12.7	-3.44	4755	5.3	-0.70	1435	4.4	1435	4.4	0.45
2	59	-19.2	-4.36	1136	-12.7	-3.53	4451	-4.3	-0.07	1641	4.5	1641	4.5	2.19
3	68	-17.1	-3.94	1235	-12.7	-3.38	4148	-22.6	-2.42	1361	4.5	1361	4.5	-4.16
I	194	-14.5	-	3432	-12.7	-	13354	-8.1	-	4437	4.4	4437	4.4	-
4	86	-20.4	-1.71	-	-	-	3386	-24.5	-7.89	1383	-8.3	1383	-8.3	1.89
5	98	-14.0	0.42	-	-	-	4970	10.1	2.06	1199	-8.3	1199	-8.3	-4.04
6	128	-11.1	0.87	-	-	-	4956	-1.7	-0.20	1167	-8.4	1167	-8.4	-5.72
II	312	-14.8	-	-	-	-	13312	-5.2	-	3749	-8.3	3749	-8.3	-

Leto	Zaposlenost									
	Zaposlene osebe			Samozaposlene osebe			Iskalci zaposlitve			Skupaj
	v podjetjih in organizacijah	letni porast	pri samoz. osebah	letni porast	podjetniki in poklici	letni porast	število	letni porast	aktivno prebivalstvo	letni porast
2001	626444	1,8	68372	1,2	50628	-0,1	101856	-4,5	880897	0,7
2002	631053	0,7	66797	-2,3	50413	-0,4	102635	0,8	886134	0,6
2003	632981	0,3	66164	-0,9	49732	-1,4	97674	-4,8	874921	-1,3
2004	638715	0,9	65642	-0,8	49589	-0,3	92826	-5	876902	0,2
2005	666130	4,3	65422	-0,3	50146	1,1	91889	-1	904989	3,2*
2006	675060	1,3	66527	1,7	51519	2,7	85836	-6,6	910675	0,6
2007	696116	3,1	69933	5,1	53303	3,5	71336	-16,9	925334	1,6
2008	717564	3,1	72300	3,4	55442	4,0	63216	-11,4	942473	1,9
2008/1	707773	3,7	70157	5,2	54362	3,7	69238	-13,4	936580	2
2	710506	3,6	70808	5,2	54583	3,9	66997	-13,8	937944	2
3	712987	3,5	71348	4,9	54840	4	64295	-13,4	938520	2
4	715774	3,4	71791	4,2	55009	4,1	62440	-14	939080	1,9
5	718201	3,3	72256	3,5	55093	3,8	61164	-13,5	940780	1,9
6	720167	3,3	72644	2,9	55151	3,8	60710	-12,4	942738	1,9
7	718454	3,2	72670	2,6	55249	3,7	61550	-12,2	941432	1,8
8	718221	3,2	72725	2,5	55365	3,6	60669	-11,5	940489	1,9
9	722608	3,2	73514	2,9	55690	3,7	59303	-11	944624	2
10	724566	2,7	73967	3	56393	4,4	62621	-9,9	950732	1,8
11	723446	2,2	73543	2,1	56730	4,6	63363	-7,3	950267	1,5
12	718060	1,7	72171	1,9	56836	4,9	66239	-3,2	946491	1,5
2009/1	712610	0,7	70394	0,3	57024	4,9	73911	6,7	946157	1,0
2	709743	-0,1	69739	-1,5	57032	4,5	77182	15,2	945914	0,8
3	707280	-0,8	69274	-2,9	57247	4,4	79682	23,9	945701	0,8
4	704255	-1,6	68999	-3,9	57679	4,9	82832	32,7	946050	0,7
5	701732	-2,3	68803	-4,8	57969	5,2	84519	38,2	945308	0,5
6	699820	-2,8	68689	-5,4	58307	5,7	86481	42,4	945582	0,3
7	-	-	-	-	-	-	88457	43,7	-	-

Leto	Cene na drobno																			
	Živiljske potrebščine				Osnovna inflacija				Blago				Storitve				Gorniva			
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast		
2001	83.38	8.4	0.6	82.90	8.0	0.61	85.60	7.9	77.49	10.4	77.21	77.21	13.4							
2002	90.14	7.5	0.57	89.09	7.7	0.59	90.97	6.3	85.41	10.2	80.82	80.82	4.7							
2003	95.58	5.6	0.41	94.16	5.6	0.36	95.51	5.0	91.50	7.1	83.56	83.56	3.4							
2004	98.85	3.6	0.29	97.59	3.4	0.24	97.97	2.6	96.85	5.8	89.40	89.40	7.0							
2005	100.00	2.5	0.20	100.00	1.3	0.07	100.00	2.1	100.00	3.3	100.00	100.00	11.9							
2006	101.55	2.5	0.21	101.55	1.7	0.17	102.06	2.1	103.52	3.5	108.45	108.45	8.5							
2007	106.39	3.6	0.43	105.07	3.5	0.37	105.29	3.2	108.45	4.8	112.10	112.10	3.4							
2008	112.33	5.7	0.28	110.19	5.1	0.37	111.28	5.7	112.64	5.3	122.64	122.64	9.5							
I	110.08	6.6	-	108.18	5.7	-	109.12	7.0	112.00	5.5	118.46	118.46	12.5							
4	111.82	6.5	0.49	109.92	6.2	0.52	111.23	6.4	113.01	6.0	121.24	121.24	8.7							
5	113.12	6.4	0.40	110.36	5.7	0.43	113.02	6.7	113.37	5.3	126.69	126.69	10.3							
6	114.15	7.0	0.51	110.66	5.4	0.42	114.12	7.6	114.25	5.3	133.69	133.69	16.1							
II	113.03	6.6	-	110.31	5.8	-	112.79	6.9	113.54	5.5	127.21	127.21	11.7							
7	114.13	6.9	0.35	110.20	5.1	0.24	113.12	7.7	116.13	5.5	135.81	135.81	17.5							
8	113.34	6.0	0.17	110.52	4.8	0.21	111.53	6.4	116.91	5.3	129.79	129.79	14.2							
9	113.34	5.5	-0.05	110.91	4.5	0.14	112.21	5.8	115.58	5.1	127.14	127.14	13.3							
III	113.60	6.1	-	110.54	4.8	-	112.29	6.6	116.21	5.3	130.91	130.91	15.0							
10	113.34	4.9	-0.01	111.39	4.1	0.17	112.47	4.7	115.05	5.0	123.25	123.25	9.8							
11	112.55	3.1	-0.21	111.75	4.1	0.20	110.86	1.9	115.24	4.8	112.93	112.93	-3.5							
12	111.87	2.1	-0.31	112.04	3.7	0.27	109.43	0.4	115.58	4.3	105.73	105.73	-9.6							
IV	112.59	3.4	-	111.73	4.0	-	110.92	2.3	115.29	4.7	113.97	113.97	-1.1							
2009/1	111.19	1.4	-0.25	110.99	3.2	0.12	108.69	-0.1	116.11	4.1	107.93	107.93	-9.8							
2	111.77	2.0	-0.03	111.27	2.7	0.13	109.46	1.0	116.59	4.1	111.98	111.98	-3.1							
3	112.83	1.6	0.12	112.39	2.8	0.12	110.65	0.4	116.94	4.0	111.93	111.93	-6.9							
I	111.93	1.7	-	111.55	2.9	-	109.60	0.4	116.55	4.1	110.61	110.61	-6.6							
4	112.99	1.0	0.02	112.46	2.2	0.02	111.09	-0.1	116.82	3.4	113.42	113.42	-6.5							
5	113.72	0.5	0.10	113.02	2.3	0.18	111.92	-1.0	117.33	3.5	114.79	114.79	-9.4							
6	114.30	0.1	0.06	113.46	2.4	0.10	112.19	-1.7	118.56	3.8	118.74	118.74	-11.2							
II	113.67	0.6	-	112.98	2.3	-	111.73	-0.9	117.57	3.5	115.65	115.65	-9.0							
7	113.22	-0.8	-0.07	112.31	1.8	0.03	110.07	-2.7	119.97	3.3	119.65	119.65	-11.9							

Hammonizirani indeksi cen v Sloveniji (podatki Eurostat)														
Leto	Skupni indeksi			Blago			Storitve			Osnovna inflacija			Energijska	
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast
2001	79.50	4.11	82.35	3.77	73.73	4.95	80.24	3.75	72.46	6.44				
2002	89.09	12.06	90.97	10.46	85.41	15.84	90.14	12.35	80.82	11.53				
2003	94.16	5.69	95.51	4.99	91.50	7.14	95.58	6.03	83.56	3.39				
2004	97.60	3.65	97.97	2.58	96.85	5.85	98.86	3.43	89.40	7.00				
2005	100.00	2.47	100.00	2.07	100.00	3.26	100.00	1.16	100.00	11.85				
2006	102.54	2.54	102.06	2.06	103.52	3.52	101.55	1.55	108.45	8.45				
2007	106.39	3.76	105.31	3.19	108.56	4.87	105.07	3.47	112.10	3.36				
2008	112.28	5.53	111.28	5.66	114.26	5.25	110.32	4.99	122.64	9.40				
2008/1	109.69	6.37	108.76	7.02	111.55	5.15	107.54	5.01	119.62	14.34				
2	109.56	6.37	108.34	6.85	111.96	5.40	108.30	5.72	115.52	11.30				
3	111.00	6.63	110.26	7.02	112.49	5.87	109.30	5.89	120.25	11.76				
4	111.82	6.22	111.23	6.37	113.01	5.95	110.02	6.20	121.24	8.71				
5	113.12	6.25	113.02	6.73	113.37	5.34	110.46	5.74	126.69	10.27				
6	114.15	6.84	114.12	7.63	114.25	5.32	110.76	5.42	133.69	16.11				
7	114.13	6.92	113.12	7.68	116.13	5.48	110.34	5.11	135.81	17.52				
8	113.34	6.02	111.53	6.36	116.91	5.33	110.60	4.76	129.79	14.23				
9	113.34	5.55	112.21	5.77	115.58	5.10	111.00	4.44	127.14	13.27				
10	113.33	4.77	112.47	4.65	115.05	4.98	111.56	4.06	123.25	9.77				
11	112.33	2.90	110.86	1.91	115.24	4.81	111.90	3.97	112.93	-3.50				
12	111.51	1.76	109.43	0.41	115.58	4.31	112.02	3.71	105.73	-9.56				
2009/1	111.19	1.37	108.69	-0.06	116.11	4.09	110.99	3.21	107.93	-9.77				
2	111.87	2.11	109.46	1.03	116.59	4.14	111.27	2.74	111.98	-3.06				
3	112.77	1.59	110.65	0.35	116.94	3.96	112.39	2.83	111.93	-6.92				
4	113.02	1.07	111.09	-0.13	116.82	3.37	112.46	2.22	113.42	-6.45				
5	113.74	0.55	111.92	-0.97	117.33	3.49	113.02	2.32	114.79	-9.39				
6	114.34	0.17	112.19	-1.69	118.56	3.77	113.46	2.44	118.74	-11.18				
7	113.42	-0.62	110.07	-2.70	119.97	3.31	112.31	1.79	119.65	-11.9				

Leto	Industrijske cene											
	Skupaj			Oprema			Repromaterial			Živiljske potreščine		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2002	90.92	4.9	0.33	94.87	4.9	0.50	89.06	3.7	0.29	91.75	7.0	0.40
2003	93.24	2.5	0.18	94.32	-0.6	-0.20	91.14	2.3	0.19	95.36	3.9	0.23
2004	97.32	4.4	0.44	96.53	2.3	0.34	96.56	5.9	0.63	98.14	2.9	0.27
2005	100.00	2.8	0.10	100.00	3.6	0.11	100.00	3.6	0.13	100.00	1.9	0.14
2006	102.42	2.4	0.26	100.17	0.2	0.09	103.65	3.6	0.44	101.57	1.6	0.08
2007	108.00	5.5	0.53	101.09	0.9	0.01	111.55	7.6	0.65	104.78	3.2	0.39
2008	114.03	5.6	0.38	104.72	3.6	0.50	117.98	5.8	0.32	110.67	5.6	0.39
2008/I	112.32	6.0	-	101.95	0.7	-	116.18	6.8	-	109.55	6.0	-
4	113.79	6.1	0.56	103.89	2.7	0.78	117.91	6.7	0.40	110.41	6.6	0.43
5	114.01	6.1	0.52	103.64	2.8	0.72	118.23	6.5	0.45	110.61	6.5	0.49
6	114.24	5.9	0.44	105.05	4.4	0.74	118.35	6.2	0.31	110.64	6.0	0.39
II	114.01	6.1	-	104.19	3.3	-	118.16	6.5	-	110.55	6.4	-
7	114.81	6.3	0.44	105.97	4.8	0.88	119.21	6.6	0.43	110.72	6.2	0.38
8	115.05	6.7	0.47	106.29	5.4	0.67	119.48	6.9	0.40	110.85	6.5	0.29
9	115.34	5.7	0.28	107.17	6.0	0.59	119.66	5.7	0.41	111.07	5.3	0.12
III	115.07	6.2	-	106.48	5.4	-	119.45	6.4	-	110.88	6.0	-
10	115.28	5.0	0.19	106.81	5.4	0.43	119.19	4.6	0.19	111.68	5.1	0.10
11	114.71	4.0	0.15	106.57	5.4	0.27	118.02	3.4	0.02	111.64	3.7	0.01
12	114.22	3.5	-0.20	105.38	4.2	-0.23	117.21	2.6	-0.30	111.74	3.7	-0.08
IV	114.74	4.2	-	106.25	5.0	-	118.14	3.5	-	111.69	4.2	-
2009/1	113.80	2.3	-0.20	104.92	3.3	-0.34	117.06	1.9	-0.38	110.26	1.2	-0.38
2	114.01	1.2	-0.52	104.46	3.0	-0.58	117.32	0.6	-0.65	110.07	0.4	-0.44
3	114.04	0.8	-0.50	104.44	1.6	-0.65	117.15	0.1	-0.58	110.22	0.1	-0.55
I	113.95	1.5	-	104.61	2.6	-	117.18	0.9	-	110.18	0.6	-
4	114.02	0.2	-0.40	102.84	-1.0	-0.78	117.57	-0.3	-0.41	110.16	-0.2	-0.46
5	113.20	-0.7	-0.43	102.71	-0.9	-0.68	115.85	-2.0	-0.56	110.29	-0.3	-0.34
6	113.49	-0.7	-0.37	102.71	-2.2	-0.64	115.99	-2.0	-0.42	111.06	0.4	0.00
II	113.57	-0.4	-	102.75	-1.4	-	116.47	-1.4	-	110.50	0.0	-
7	113.28	-1.3	-0.28	102.63	-3.2	-0.49	116.19	-2.5	-0.32	110.16	-0.5	0.05

Leto	Cene v evro območju														
	Skupni indeks			Blago			Storitve			Osnovna inflacija			Energija		
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	
2001	91.8	2.4	93.0	1.5	90.1	2.2	92.5	2.0	84.9	2.3	84.9	2.3			
2002	93.9	2.3	94.5	1.2	92.9	2.7	94.7	1.9	84.4	-0.6	84.4	-0.6			
2003	95.8	2.1	96.2	1.6	95.3	2.0	96.6	1.5	86.9	3.0	86.9	3.0			
2004	97.9	2.1	97.9	1.8	97.8	2.6	98.5	2.0	90.8	4.5	90.8	4.5			
2005	100.0	2.2	100.0	2.1	100.0	2.3	100.0	1.5	100.0	10.1	100.0	10.1			
2006	102.2	2.2	102.3	2.3	102.0	2.0	101.6	1.5	107.8	7.8	107.8	7.8			
2007	104.4	2.1	104.2	1.9	104.5	2.5	103.6	2.0	110.5	2.6	110.5	2.6			
2008	107.8	3.4	108.2	4.0	107.2	2.5	106.1	2.5	122.9	11.6	122.9	11.6			
2008/1	105.8	3.2	105.9	3.7	105.6	2.5	104.3	2.3	117.2	10.7	117.2	10.7			
2	106.2	3.3	106.2	3.8	106.1	2.5	104.8	2.4	117.3	10.4	117.3	10.4			
3	107.2	3.6	107.7	4.1	106.5	2.8	105.7	2.7	120.0	11.3	120.0	11.3			
I	106.4	3.4	106.6	3.9	106.1	2.6	104.9	2.4	118.2	10.8	118.2	10.8			
4	107.6	3.3	108.4	4.0	106.4	2.3	106.0	2.5	121.2	10.8	121.2	10.8			
5	108.2	3.7	109.2	4.5	106.8	2.4	106.3	2.6	125.5	13.7	125.5	13.7			
6	108.6	4.0	109.7	5.0	107.1	2.5	106.4	2.6	128.8	16.1	128.8	16.1			
II	108.1	3.6	109.1	4.5	106.8	2.4	106.2	2.6	125.2	13.6	125.2	13.6			
7	108.5	4.1	108.8	5.1	108.1	2.6	106.0	2.6	130.5	17.1	130.5	17.1			
8	108.3	3.8	108.3	4.6	108.4	2.7	106.4	2.7	126.6	14.6	126.6	14.6			
9	108.5	3.6	108.1	4.4	107.7	2.6	106.7	2.6	126.2	13.5	126.2	13.5			
III	108.4	3.8	108.7	4.7	108.1	2.7	106.4	2.6	127.8	15.1	127.8	15.1			
10	108.6	3.2	109.1	3.5	107.7	2.6	107.0	2.5	122.5	9.6	122.5	9.6			
11	108.0	2.1	108.3	1.8	107.6	2.6	107.0	2.3	116.5	0.7	116.5	0.7			
12	107.9	1.6	107.4	0.9	108.5	2.6	107.5	2.2	111.0	-3.2	111.0	-3.2			
IV	108.2	2.3	108.3	2.1	107.9	2.6	107.2	2.4	116.7	2.4	116.7	2.4			
2009/1	107.0	1.1	106.2	0.2	108.1	2.4	106.3	1.8	111.0	-5.3	111.0	-5.3			
2	107.4	1.2	106.6	0.3	108.7	2.4	106.8	1.8	111.6	-4.9	111.6	-4.9			
3	107.8	0.6	107.3	-0.4	108.6	1.9	107.4	1.5	110.3	-8.1	110.3	-8.1			
I	107.4	1.0	106.7	0.1	108.5	2.2	106.8	1.7	110.9	-6.1	110.9	-6.1			
4	108.2	0.6	107.7	-0.7	109.0	2.5	107.8	1.7	110.5	-8.8	110.5	-8.8			
5	108.3	0.0	107.7	-1.4	109.1	2.1	107.8	1.5	111.0	-11.6	111.0	-11.6			
6	108.5	-0.2	108.0	-1.6	109.2	2.0	107.8	1.4	113.7	-11.7	113.7	-11.7			
II	108.3	0.2	107.8	-1.2	109.1	2.2	107.8	1.5	111.7	-10.7	111.7	-10.7			
7	107.8	-0.7	106.2	-2.4	110.1	1.9	107.3	1.2	111.7	-14.4	111.7	-14.4			

Leto	Povprečne plače															
	Skupaj bruto				Skupaj neto				Število plačanih ur				BITO plača za plačano uro			
	€	letni porast	mesečna rast	letni porast	€	letni porast	mesečna rast	letni porast	število	letni porast	mesečna rast	letni porast	€	letni porast	mesečna rast	
2001	884.65	11.9	0.77	555.55	11.7	0.77	173	173	0	-0.04	5.11	11.9	0.8			
2002	970.94	9.8	0.77	609.59	9.7	0.78	173	173	0	0.01	5.62	10	0.76			
2003	1044.11	7.5	0.51	655.38	7.5	0.51	172	172	-0.6	0.02	6.06	7.9	0.52			
2004	1103.33	5.7	0.48	692.98	5.7	0.51	172	172	0	-0.03	6.41	5.7	0.5			
2005	1156.88	4.9	0.38	735.63	6.2	0.44	170	170	-1.2	-0.12	6.82	6.4	0.51			
2006	1212.41	4.8	0.38	773.19	5.1	0.44	170	170	0	-0.05	7.14	3.2	-0.16			
2007	1284.20	5.9	0.53	834.17	7.9	0.64	170	170	0	-0.02	7.55	5.7	0.54			
2008	1391.14	8.3	0.67	899.65	7.8	0.63	170	170	0.0	0.0	8.19	8.5	0.56			
2008/I	1334.93	7.8	-	869.22	7.6	-	169	169	-	-	7.89	7.8	-			
4	1354.42	9.5	0.94	879.19	8.8	0.80	171	171	3.0	-	7.93	6.4	1.09			
5	1360.20	7.6	0.71	882.94	7.4	-0.68	171	171	-3.4	-	7.93	10.9	0.67			
6	1364.53	8.8	0.75	883.58	8.1	0.80	166	166	-0.6	-	8.2	9.0	0.17			
II	1359.72	8.6	-	881.90	8.1	-	169	169	-	-	8.02	8.8	-			
7	1372.46	8.7	0.82	890.24	8.2	1.00	177	177	2.9	-	7.77	5.6	0.44			
8	1405.00	9.8	0.74	909.12	9.1	1.02	166	166	-6.2	-	8.48	17.2	0.31			
9	1400.21	11.2	0.73	905.13	10.3	1.12	171	171	6.2	-	8.2	5.1	-0.03			
III	1392.56	9.9	-	901.50	9.2	-	171	171	-	-	8.15	9.3	-			
10	1424.08	9.2	0.61	917.64	8.4	0.93	176	176	0.0	-	8.08	9.3	0.16			
11	1550.29	3.9	-0.25	981.58	3.8	0.10	159	159	-7.0	-	9.73	11.5	1.85			
12	1457.66	8.6	0.29	938.67	7.8	0.31	176	176	6.0	-	8.29	2.7	-1.66			
IV	1477.34	7.2	-	945.96	6.7	-	170	170	-	-	8.70	7.8	-			
2009/1	1416.40	6.8	0.08	917.15	6.1	0.04					8.36	11.0	-0.28			
2	1381.87	4.2	0.03	898.74	4.0	0.03					8.76	9.6	0.76			
3	1425.05	5.3	0.1	921.69	4.9	0.08					8.44	3.7	0.01			
I	1407.77	5.5	-	912.53	5.0	-					8.52	8.1	-			
4	1423.19	5.1	0.43	920.67	4.7	0.39					8.43	6.3	-0.05			
5	1415.38	4.1	-0.02	917.56	3.9	0.24					8.65	9.1	2.64			
6	1429.12	4.7	0.35	924.64	4.6	0.34					8.45	3.0	-1.33			
II	1422.56	4.6	-	920.96	4.4	-					8.51	6.1	-			

Leto	Prihodki javnega sektorja													
	Skupaj				Neposredni davki in ostali prihodki				DDV in trošarine				Carine	
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast
2002	9179,63	11,8	0,86	6056,97	9,7	0,75	2966,67	15,6	1,03	130,95	5,9	1,39		
2003	10089,55	9,9	0,74	6777,88	11,9	0,89	3167,07	6,8	0,78	144,60	10,4	0,94		
2004	10780,90	6,8	0,55	7347,22	8,4	0,74	3365,61	6,3	0,53	80,70	-44,2	-20,57		
2005	11498,58	6,7	0,62	7767,63	5,7	0,43	3691,28	9,7	1,08	39,67	-50,9	10,55		
2006	12395,09	7,8	0,48	8461,10	8,9	0,45	3882,81	5,2	0,60	51,06	28,7	2,80		
2007	13421,12	8,3	0,99	8992,07	6,3	0,88	4312,16	11,1	1,09	116,89	128,9	7,95		
2008	14682,00	9,4	0,54	9958,52	10,7	0,73	4604,16	6,8	-1,39	120,09	2,77	-		
2008/1	3306,49	10,3	-	2211,83	10,8	-	1069,08	9,8	-	25,58	22,0	-		
4	1426,26	12,3	2,46	1032,78	8,9	2,37	381,20	22,0	3,75	12,28	41,4	-2,47		
5	1249,50	8,4	0,25	859,46	8,9	0,64	379,52	7,7	-0,37	10,52	-4,6	-2,29		
6	1216,95	29,5	2,14	831,73	24,6	2,5	374,31	43,4	1,42	10,90	1,4	2,59		
II	3892,71	16,7	-	2729,97	14,1	-	1135,03	24,4	-	33,70	12,7	-		
7	1307,58	13,4	2,09	846,07	25,3	2,35	451,75	-3,2	1,62	9,76	-15,5	2,33		
8	1119,16	-2,9	-1,70	788,41	3,8	-0,31	319,25	-16,8	-4,84	11,50	19,3	9,58		
9	1214,19	22,8	2,11	801,38	10,5	0,06	403,11	60,4	7,37	9,70	-19,4	4,18		
III	3640,93	11,1	-	2435,86	13,2	-	1174,11	13,5	-	30,96	-5,2	-		
10	1300,18	3,9	0,61	814,03	9,5	0,18	475,93	-4,3	1,06	10,23	-1,9	4,27		
11	1194,45	-2,2	-2,66	834,60	7,6	-0,78	350,15	-19,7	-6,29	9,69	6,4	-1,6		
12	1348,01	4,6	-1,60	938,23	2,9	-1,87	399,85	9,6	-1,31	9,93	-18,6	-3,43		
IV	3842,64	2,1	-	2586,86	6,7	-	1225,93	-4,8	-	29,85	-4,7	-		
2009/1	1150,08	0,7	-2,10	768,43	7,1	-0,79	375,33	-10,3	-4,82	6,33	-0,3	-7,03		
2	1026,37	-3,1	-1,58	748,21	3,6	-0,94	270,05	-17,6	-3,79	8,10	-13,0	-2,37		
3	1078,08	-2,4	-1,48	745,08	-3,5	-1,70	324,92	0,6	-1,34	8,08	-18,5	-10,27		
I	3254,53	-1,6	-	2261,72	2,4	-	970,30	-9,1	-	22,51	-10,6	-		
4	1137,47	-20,2	-4,55	724,35	-29,9	-8,20	400,74	5,1	6,09	12,37	0,7	1,82		
5	1067,77	-14,5	-3,79	755,95	-12,0	-4,04	303,63	-20,0	-3,45	8,19	-22,1	-7,75		
6	1148,75	-5,6	1,85	732,72	-11,9	-0,71	407,42	8,8	7,28	8,60	-21,1	-2,86		
II	3353,99	-13,5	-	2213,03	-17,9	-	1111,79	-2,0	-	29,17	-14,2	-		
7	1268,80	-3,0	2,17	825,47	-2,4	3,17	435,90	-3,5	0,50	7,43	-23,8	-7,15		
8	1157,21	3,4	0,90	765,29	-2,9	0,99	386,83	21,2	0,64	5,09	-55,7	-7,71		

Leto	Prispevki za socialno varnost						Zaposlovanje					
	Skupno			Zdravstveno zavarovanje			Pokojninsko zavarovanje			Zaposlovanje		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2001	3180.6	13.7	0.94	1241.73	13.8	0.98	1923.28	13.7	0.91	15.59	14.7	0.97
2002	3509.84	10.4	0.75	1390.79	12	0.82	2101.89	9.3	0.71	17.16	10.1	0.76
2003	3806.48	8.5	0.62	1513.32	8.8	0.68	2274.62	8.2	0.59	18.54	8.0	0.56
2004	4076.46	7.1	0.63	1620.14	7.1	0.61	2436.45	7.1	0.64	19.87	7.1	0.73
2005	4350.95	6.7	0.47	1743.20	7.6	0.42	2586.66	6.2	0.50	21.10	6.2	0.42
2006	4588.9	5.5	0.5	1822.72	4.6	0.56	2743.76	6.1	0.47	22.43	6.3	0.28
2007	4972.19	8.4	0.79	1968.62	8.0	0.76	2979.11	8.6	0.81	24.45	9.0	0.95
2008	5496.23	10.5	0.78	2169.86	10.2	0.82	3300.93	10.8	0.77	27.11	10.9	1.18
2008/1	1300.50	10.6	-	515.05	10.0	-	778.79	11.2	-	6.66	-1.40	-
4	450.86	12.1	1.15	1771.2	10.8	0.98	271.84	12.6	1.27	1.89	125.9	2.21
5	44789	11.2	1.09	176.63	10.7	1.09	269.00	11.5	1.14	2.26	15.5	0.45
6	452.07	9.8	0.84	177.75	9.3	0.88	273.79	10.9	1.00	2.20	9.5	-0.18
II	1350.82	11.0	-	531.50	10.3	-	814.63	11.7	-	6.35	50.3	-
7	456.85	11.6	0.90	179.00	10.8	0.91	275.62	12.0	0.90	2.24	13.2	-0.28
8	44752	9.5	0.67	176.55	9.2	0.76	268.75	9.7	0.56	2.21	10.8	-0.32
9	464.58	12.5	0.81	182.21	11.5	0.82	280.07	13.2	0.79	2.30	15.2	-0.35
III	1368.95	11.2	-	537.76	10.5	-	824.44	11.6	-	6.75	13.1	-
10	46724	12.3	0.82	183.40	11.7	0.79	281.41	12.7	0.73	2.42	17.4	-0.35
11	480.63	10.9	0.77	196.63	13.0	1.47	281.65	9.5	0.28	2.35	13.0	-0.29
12	528.09	5.7	-0.36	205.51	6.3	-0.07	320.00	5.3	-0.54	2.57	4.1	9.84
IV	1475.96	9.6	-	585.54	10.3	-	883.06	9.2	-	7.34	11.5	-
2009/1	468.03	9.9	0.24	185.13	9.8	0.10	290.55	9.9	0.41	2.35	4.5	-0.69
2	460.10	6.1	-0.08	183.17	6.2	-0.10	274.71	6.1	-0.01	2.22	0.7	-5.48
3	464.10	5.2	-0.12	183.94	5.7	-0.11	277.86	5.0	-0.14	2.30	4.3	-1.87
I	1392.22	7.1	-	552.24	7.2	-	833.11	7.0	-	6.87	3.2	-
4	469.73	4.2	-0.09	186.54	5.3	-0.05	290.92	3.3	-0.21	2.28	20.6	5.11
5	460.91	2.9	-0.30	183.02	3.6	-0.35	275.59	2.4	-0.27	2.30	1.9	-1.54
6	459.53	1.7	-0.55	182.41	2.6	-0.58	274.79	0.4	-0.62	2.33	5.7	-1.48
II	1390.18	2.9	-	551.97	3.9	-	831.30	2.1	-	6.91	9.4	-
7	461.19	0.9	-0.35	182.96	2.2	-0.25	275.94	0.1	-0.41	2.29	2.2	-1.40
8	454.31	1.5	-0.27	181.11	2.6	-0.17	270.96	0.8	-0.35	2.23	0.9	-1.36

Leto	Kreditni in depoziti							
	Kreditni podjetjem		Kreditni prebivalstvu		Depoziti podjetjem		Depoziti prebivalstva	
	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast
2000	3441	18.1	1779	14.6	2132	2.1	5933	13.4
2001	4497	16.6	2059	3.2	2308	8.3	7055	18.9
2002	5412	11.0	2317	3.7	2605	12.9	8528	20.9
2003	6371	10.3	2602	5.2	2707	3.9	9184	7.7
2004	7788	17.1	3111	14.5	2816	4.0	9605	4.6
2005	9599	22.5	3873	23.7	3085	9.6	10316	7.4
2006	11784	22.8	4871	25.8	3299	6.9	10940	6.0
2007	15292	29.8	6117	25.6	3647	10.5	12003	9.7
2008	19438	28.0	7443	22.4	3735	2.4	13237	10.3
2008/1	17897	35.45	6918	27.45	3849	11.0	12668	9.87
2	18100	34.55	7009	27.72	3678	7.9	12769	9.58
3	18316	33.10	7133	26.61	3669	1.9	12929	10.92
4	18718	31.86	7235	25.89	3667	4.9	13029	11.74
5	18990	29.12	7318	24.20	3635	2.0	13215	11.46
6	19444	28.84	7409	23.18	3747	4.6	13325	10.38
7	19782	26.79	7521	22.15	3810	2.6	13283	8.74
8	20006	24.59	7603	20.24	3668	4.4	13393	9.44
9	20296	24.55	7705	19.12	3898	3.5	13541	10.13
10	20577	23.86	7857	18.94	3753	-2.2	13399	9.09
11	20541	20.14	7785	13.98	3658	-1.4	13556	13.05
12	20599	18.30	7827	14.80	3800	0.7	13737	9.18
2009/1	20801	16.23	7831	13.20	3687	-4.2	13867	9.46
2	20885	15.39	7852	12.03	3695	0.5	14044	9.99
3	20863	13.91	7868	10.30	3732	1.7	14046	8.64
4	20907	11.69	7910	9.33	3757	2.5	14016	7.58
5	20874	11.15	7946	8.58	3747	3.1	14178	7.28
6	20832	7.14	7951	7.32	3780	0.9	14258	7.00
7	20877	5.54	8055	7.10	3710	-2.6	14149	6.52

